

Leto XVIII. Stev. 217

DIREKTOR BORBE
VELJKO VLAHOVIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIC
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petke - Cena 10 dinarjev

Ljudska

BORBA
PRAVICAGLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE• LJUDSKA PRAVICA •
• USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNI IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT «BORBA» ZA SLOVENIJO

IZREDNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Politični odbor sprejel resolucijo petnajstih držav

Generalna skupščina bo najbrž zavrnila predlog političnega odbora, ki je z navadno večino izglasoval, naj bi Indija sodelovala na politični konferenci

New York, 28. avg. (Tanjug) Politični odbor Generalne skupščine OZN je včeraj končal delo sprejetjem resolucije o državah, ki bodo sodelovale na politični konferenci o Koreji in ki jo je predložilo 15 držav, udeleženk korejske vojne. Na politično konferenco bodo povabili vse države, katerih čete so se borile na Koreji in ki bi izrazile željo, da žele sodelovati na njej.

Resolucija, ki predlaga udeležbo Indije pri delu politične konferencie, je dobila v političnem odboru le navadno večino glasov (27:21, 11 delegacij se je glasovanja vzdržalo). Ta večina zadošča na plenumu Generalne skupščine, kjer sprejemajo vse sklepe z dvotretinsko večino. Pač pa je udeležba Sovjetske zveze na politični konferenci zagotovljena z večino 55 glasov proti dvema (Kitajska in Urugvaj), medtem ko sta se Južna Afrika in Argentina glasovanja vzdržali.

V New Yorku poudarjajo, da je značilno zlasti to, da je bila skupina azijsko-afriških držav glede korejskega vprašanja razcepljena. Zadnji hip se je pokazalo pomanjkanje enotnosti tako glede resolucije 15 držav o sestavi politične konferencie, kot tudi glede resolucije o udeležbi Indije na njej. Za vse točke resolucije 15 držav, ki se zavzema za razsvetlovanje dveh stranic pri reševanju vprašanja Koreje, so glasovali v tej skupini te delegacije: pakistanska, siamska, filipinska, libanonska, liberijska in abesinska, drugih sedem članic skupine pa se je glasovanja vzdržalo (Si-

rija, Jemen, Afganistan, Indonezija, Birma, Egipt in Perzija). Indija ni sodelovala pri glasovanju o nobenem predlogu resolucije, razen o predlogu, ki ga je sama predložila skupno z Birmo, Indonezijo in Liberijo. Po tem predlogu je treba Kitajsko in Severno Korejo obvestiti o poteku razprave v ZN, s tem da bo generalni tajnik OZN obveščen o njenem stališču. Ta resolucija je dobila 54 glasov proti 4, medtem ko sta se dve delegaciji glasovanja vzdržali.

Azijsko-afriška skupina držav se je še močneje razdelila pri glasovanju o udeležbi Indije na politični konferenci. Pakistan je glasoval proti, kar ni bilo presenečenje, je pa vendarle naletele na negativne komentarje v krogih številnih delegacij. Filipini in Siam sta se vzdržala glasovanja glede na svoje odnose z ZDA.

Francija, ki se je prvotno izjavila za indijsko udeležbo na politični konferenci, je sklep spremenila in se vzdržala glasovanja iz protesta proti zahtevi azijsko-afriških držav, da se vprašanje Maroka vključi na dnevni red Varnostnega sveta.

Podoben preobrat so napravile Belgija, Luksemburg, Holandija in Izrael. Od latinsko-ameriških držav se je Argentina vzdržala glasovanja, medtem ko sta Mehika in Guatemala odločno vztrajali pri podpori predloga in glasovali za udeležbo Indije na politični konferenci.

Če ne bi prišlo do nepričakovanih vzdržanj, bi imela ta reso-

lucija vse upanje, da jo plenum Generalne skupščine sprejme. V tem primeru bi ameriška delegacija izgubila bitko, čeprav so za njeno stališče proti Indiji glasovale skoraj vse latinsko-ameriške delegacije. Toda tudi tak rezultat glasovanja si razlagajo kot prvi hušji poraz ZDA v OZN.

Jugoslovanska delegacija je v skladu s svojim stališčem o načelih, na katerih mora sloneti politična konferenca o Koreji, glasovala proti vsem predlogom, ki odražajo na ta ali oni način nazoranje o »dveh straneh« na konferenci, ker tako mišljenje ne ustreza duhu Združenih narodov.

Predstavniki Jugoslavije Mates je že prej poudaril, da so Združeni narodi svetovna organizacija izven in iznad blokov in da je zaradi tega v nasprotju z njihovim osnovnim načelom, če bi spreminjali organizacijo v blok, politično, vojaško ali celo ideološko zvezo nasproti drugemu takemu bloku. Zato se je Jugoslavija vzdržala glasovanja o vsej resoluciji 15 držav, glasovala pa je tudi proti sovjetskemu predlogu resolucije. Jugoslovanska delegacija je glasovala za vse tiste točke različnih predlogov, ki so podarjale naziranja, da je mirno reševanje sporov osnovni cilj Združenih narodov, da zaradi tega zasluži priznanje dejstvo, da so prišli od oboježenega k političnemu reševanju korejskega vprašanja in da mora sloneti politična konferenca na načelu pogajanja za »okroglo mizo«, da bo to konferenca miru, ne pa dveh sovražnih skupin držav.

pa to ne pomeni, da bi se morala OZN preprosto umakniti in vprašanje Koreje odstraniti s svojega dnevnega reda.

»Nasprotno,« je dejal Muñiz, »bolj kot kdajkoli moramo skrbno spremljati dogodke,« in dodal, »da se je treba zavedati, da končni cilj OZN ni bil obnovev statusa quo v Koreji, temveč z mirnimi sredstvi doseči združenje Koreje s parlamentarno obliko vladanja, s čimer bi popolnoma zagotovili mednarodni mir in varnost v tem delu sveta.

Bodo redno zasedanje odložili?

New York, 28. avg. Kakor poroča Agencija France Press, se v Združenih narodih krepi gibanje za odložitev VIII. rednega zasedanja Generalne skupščine za 15 dni, tako da bi se skupščina sestala 1. oktobra.

Pristaši odložitve, med katerimi so tudi ZDA, mislijo, da bo premalo časa med koncem sedmega in začetkom osmega zasedanja, zaradi česar se delegacije ne bodo mogle pripraviti. Druga skupina, ki nasprotuje odložitvi, pa poudarja, da ne bi mogli v primeru, če bi Kitajska in Severna Koreja hitro odgovorili na sklepe sedanjega zasedanja Generalne skupščine glede sestave politične konferencie, člani Združenih narodov o tem razpravljati, če ne bo zasedala Generalna skupščina. Med tistimi, ki nasprotujejo odložitvi zasedanja, je tudi Indija.

Repatriacija brez motenj

Pan Mun Jom, 28. avg. (AFP). Repatriacija ujetnikov Združenega poveljstva poteka brez večjih motenj. Po uradnem poročilu so danes repatriirali iz Severne Koreje 400 vojnih ujetnikov, med njimi največ Američanov in južnih Korejcev.

GRŠKA IN TURŠKA VOJAŠKA DELEGACIJA BOSTA PRISOSTVOVALI NA MANEVRIH JLA

V državnem tajništvu za narodno obrambo izjavljajo, da bo na povabilo načelnika generalnega štaba Jugoslovanske ljudske armade sodelovala pri velikih manevrih enot JLA vojaška delegacija grške vojske.

V grški vojaški delegaciji bodo namestnik načelnika generalnega štaba narodne obrambe generalni poročnik Konstantin Dovas, načelnik operativne skupine generalni major Papatanasijadis Teodos in generalni major letalstva Kucukos Elias.

Kakor je bilo že sporočeno,

SEJA CENTRALNEGA ODBORA SINDIKATA TRGOVINSKIH DELAVCEV

PRIPOMBE K OSNUTKU UREDBE O TRGOVINI

Včeraj se je sestel Centralni odbor sindikata trgovinskih delavcev. Največ so razpravljali o reorganizaciji trgovinskega omrežja, zlasti o tolmačenju čl. 11 osnutka uredbe, v katerem je rečeno, da mora biti vsaka prodajalna samostojna.

Posamezniki so samostojnim prodajalnam nasprotovali. Nekateri so celo podvomili, ali bo reorganizacija, kot jo določa osnutek uredbe, omogočila, da bi odstranili vse sedanje pomanjkljivosti trgovinskega omrežja.

Na koncu so ugotovili, da se odbor načelno strinja s tako organizacijo trgovinskega omrežja, kot jo določa osnutek uredbe, meni pa, da čl. 11 zdaj ni mogoče strogo uveljaviti, da bi bila

vsaka prodajalna samostojna, marveč naj bi bile samostojne samo tiste, ki lahko gospodarsko samostojno poslujejo. Bistveno je, da bo imela vsaka prodajalna možnost, da se pozneje postavi na lastne noge, »štacune« pa je treba zapreti, ker ne morejo uspevati.

Odbor tudi meni, da morajo trgovinsko omrežje reorganizirati delovni kolektivi trgovinskih podjetij, ki pa se morajo posvetovati z ljudskimi odbori. Vprašanje naraščanja v trgovinah pa bi bilo treba urediti s posebnimi predpisi.

Te pripombe bodo sporočili Zveznemu izvršnemu svetu in Centralnemu svetu sindikatov Jugoslavije.

OBISK EGIPTOVŠKE VOJAŠKE DELEGACIJE

Krepitev prijateljskih odnosov

Četrtega dne bivanja v Jugoslaviji je egiptovska vojaška delegacija z načelnikom štaba mornarice kontraadmiralom Solimanom Ezatom na čelu obiskala v četrtki dopoldne tovarno letal »Ikarus« v Zemunu. Egiptovski gostje so si ogledovali tovarno več kot eno uro.

Nato je egiptovska vojaška delegacija v spremstvu polkovnika Mirka Buloviča obiskala vojaško letalsko oporišče na Batajnici pri Beogradu. Poveljnik jugoslovanske vojnega letalstva generalni podpolkovnik Zdenko Ulepič je priridel na čast egiptovske vojaške delegacije kosilo.

Egiptovska vojaška delegacija pod vodstvom načelnika štaba egiptovske mornarice kontraadmirala Salimana Ezada je obiskala včeraj, peti dan bivanja v naši državi, podjetje »Krušik« v Valjevu. Z egiptovsko delegacijo je prisel tudi polkovnik JLA Mirko Bulović.

Gostje so si dopoldne več kot dve uri ogledovali tovarno tovarno, po kosilu, ki je bilo njim na čast prirejeno v klubu JLA, pa je vodja egiptovske delegacije

kontreadmiral Saliman Ezad izjavil na vprašanja dopisnikov »Borbe« in »Politike«, da ima Jugoslavija zelo zdravo in disciplinirano vojsko. Dal je priznanje naporom naših narodov za izgraditev svobodne in močne Jugoslavije.

Saliman Ezad je na vprašanje, kakšno bo nadaljnje sodelovanje med egiptovsko in našo armado in koliko bo prispeval k temu obisk egiptovske delegacije, odgovoril takole:

»Sem kaj smo prispeli na ljubezljivo povabilo jugoslovanske vlade, tako kot tudi druge države pošiljajo svoje delegacije. Smoter našega obiska je krepitev prijateljskih odnosov med obema državama in njunima armadama.«

Egiptovska vojaška delegacija bo danes odpotovala iz Valjeva z letalom v Pulj.

Britanski otroci v Zagrebu

Zagreb, 28. avgusta. Britanski otroci, ki so približno mesec dni preživeli kot gostje maršala Tita v Dubrovniku in Crikvenici, so sinoči prispeli z motornim vlakom z Brionov in Zagreb. Na železniški postaji je otroke sprejel podpredsednik Mestnega ljudskega odbora Zagreba Jurica Dravšnik skupno s predstavniki socialnih ustanov.

Med tridnevnim obiskom v Zagrebu si bodo britanski otroci ogledali pionirsko mesto in rojstni kraj maršala Tita Kumrovec, Krapinske toplice in Trakošćan, seveda če bo to vreme dovoljevalo. Otroci se bodo sestali tudi s predstavniki zagrebških pionirskih organizacij.

V nedeljo bodo britanski otroci odpotovali v domovino.

Septembra bosta Papagos in Stefanopulos obiskala Rim

Atene, 28. avgusta (Tanjug). Grško zunanje ministrstvo je danes uradno sporočilo, da je italijanski veleposlanik v Grčiji Aleksandrinu sporočil povabilo italijanske vlade grškemu prvaku maršalu Papagogu in zunanjemu ministru Stefanopulosu, naj 25. septembra prideta na uradni štiridnevni obisk v Rim.

Maršal Papagos in minister Stefanopulos sta sprejela to povabilo. S tem vračata obisk, ki ga je 8. januarja t. l. napravil v Atenah italijanski prvak De Gasperi.

Jugoslovansko-madžarska pogajanja ugodno napredujejo

Jugoslovansko-madžarska pogajanja o sporazumu za raziskovanje in ugotavljanje obmejnih izgedov ugodno napredujejo. Med pogajanjmi ni bilo nobenih bistvenih nesoglasij, tako da je že doseženo soglasje o vseh poglavitnih vprašanjih.

Znano je, da so se ta pogajanja, ki so izmenično v jugoslovanskem mestu Somboru in madžarskem mestu Baji, začela 1. avgusta. Pogajanja so se začela na pobudo Jugoslavije in o pravzaprav nadaljevanje razgovorov in Seginu decembra leta 1949. (Jugopress)

Politična konferenca naj bi povabila Indijo

New York, 28. avg. (AFP). Danes se praktično končuje izredno zasedanje Generalne skupščine OZN, na katerem so razpravljali o Koreji, ker mislijo, da bo glasovanje o priporočilih političnega odbora kratko in ne pričakujejo nikake pomembnejše razprave.

Generalna skupščina bo ratificirala sestavo delegacij Združenih narodov za politično konferenco v Koreji, pozvala bo Sovjetsko zvezo, naj se udeleži te konferencie, ki se mora začeti 28. oktobra, končno pa bo Generalna skupščina bržkone zavrnila poziv Indiji na to konferenco.

Ko bo končano delo Generalne skupščine, bo generalni tajnik OZN poslal sklepe Združenih narodov Kitajski in Severni Koreji, nato pa obvestil članice te organizacije o reakciji Pekinga in Fenjanga.

Ceprav je skoraj zanesljivo, da bo Generalna skupščina zavrnila predlog političnega odbora, ki so ga sprejeli z navadno večino glasov, naj bi Indija sodelovala na politični konferenci, bo to vprašanje zelo važno na današnji seji Generalne skupščine.

Politični opazovalci mislijo, da je bil sinočnji sestanek med Gladwynom Jebbom, Cabotom Lodgeom, Krišna Menonom in predsednikom Generalne skupščine Lesterjem Pearsonom posvečen vprašanju Indije. Toda

vse kaže, da niso sprejeli nikakih sklepov. Prav tako so sinoči neuradno sporočili, da bi lahko prizadete države predlagale, naj politična konferenca sama povabi indijskega predstavnika k svojemu delu v primeru, da pri današnjem glasovanju Indija ne bi dobila dvotretinske večine.

Vodja indijske delegacije na zasedanju Generalne skupščine OZN Krišna Menon je izjavil, da Indija ne bo sodelovala na politični konferenci o Koreji, če jo bosta pozvali Kitajska in Severna Koreja. Indijski delegat je dodal, da njegova država nima namena sodelovati na politični konferenci, če bi jo povabila le ena stran.

Sovjetska resolucija zavrnjena

New York, 28. avgusta (AFP). Generalna skupščina je s 40:5 glasovom (11 delegacij se je vzdržalo glasovanja), zavrnila sovjetski predlog resolucije o politični konferenci.

Generalna skupščina je s 54:3 glasovom ob enem vzdržanim glasu sklenila, zahtevati o generalnega tajnika OZN, na obvesti vladi v Pekingu in Pjongjangu o sprejetih sklepih in o tem predložiti poročilo skupščini.

Zavrnen predlog Višinskega

New York, 28. avgusta (UP). Generalna skupščina OZN je imela danes dopoldne plenarni sestanek, da bi proučila sklepe ki jih je včeraj izdal politični odbor. Ti sklepi se nanašajo na sestav in organizacijo politične konferencie, ki naj bi se po sporazumu o premirju sestala naj kasneje 28. oktobra t. l.

Sovjetski delegat Višinski je na plenarnem sestanku zahteval, naj bi se vnovič začela razprava o Koreji zaradi »resnega značaja« sklepov, ki jih je treba izdati. Generalna skupščina je zavrnila predlog voditelja sovjetske delegacije.

Indijski delegat Krišna Menon, ki je zatem spregovoril, je izjavil, da Indija ne želi, da bi glasovali o resoluciji, ki poziva njegovo državo, naj sodeluje na

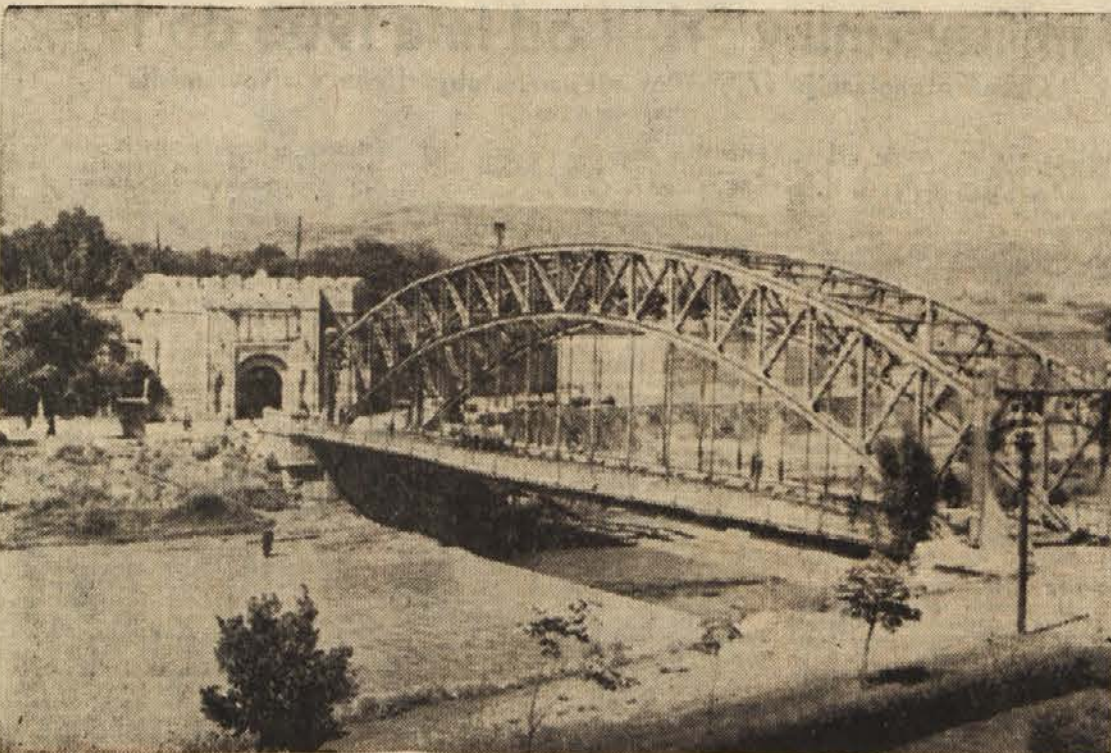
politični konferenci. Pripomnil je, da Indija tega ne želi zaradi opozicije, ki se je pojavila v OZN v zvezi z morebitnim indijskim sodelovanjem na tej konferenci.

Muñiz:

OZN naj budno spremlja dogodke na Koreji

New York, 28. avg. (UP). Brazilski predstavnik v OZN Carlos Muñiz je izjavil, da morajo Združeni narodi še nadalje budno spremljati dogodke na Koreji. Muñiz je to izjavil potem, ko je politični odbor izglasoval priporočilo o sestavi politične konferencie o Koreji.

Izjavil je, da priporočila političnega odbora »niso popolna« in dejal, da lahko upamo, da bodo pomenila vsaj delovno in stvarno osnovo za sklicanje politične konferencie. Poudaril je, da je to vse, kar lahko sedaj Generalna skupščina stori, da

Niš: trdnjava z mostom na Nišavi

Predsednik republike sprejel lorda Readinga

Brioni, 28. avgusta (Tanjug). Predsednik republike Jusip Broz Tito je včeraj popoldne sprejel parlamentarnega podtajnika za zunanje zadeve Velike Britanije lorda Readinga in njegovo soprogo, ter ju povabil na kosilo.

Poslovilni obisk veleposlanika Radovanovića

Carigrad, 28. avg. (Tanjug). Predsednik turške republike Djelal Bajar je včeraj sprejel poslovilni obisk dosedanjšega jugoslovanskega veleposlanika v Turčiji Ljuba Radovanovića. V začetku prihodnjega tedna bo veleposlanik Radovanović odpotoval v Jugoslavijo.

Delegacija socialistične mladine Francije v Bogradu

Beograd, 28. avg. (Tanjug). Davi je prispela v Beograd delegacija štirih članov socialistične mladine Francije, ki jo vodi tajnik organizacije Pierre Moroy. Delegacija bo ostala v naši državi teden dni kot gost Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije. Obiskala bo Novi Sad, Zenico, Sarajeva, Zagreb in Reko. Spoznavala bo politično, gospodarsko in kulturno življenje v Jugoslaviji, zlasti pa mladinske in študentske probleme. Predstavniki socialistične mladine Francije se bodo v Beogradu razgovarjali s člani Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije o vprašanjih, ki zanimajo obe organizaciji.

Skupina zahodnonemških delavcev obiskala Kranj

Ljubljana, 28. avg. Sedemčlanska mladinska skupina iz Zapadne Nemčije, ki je že več časa kot gost Centralnega odbora zveze sindikatov Jugoslavije, je danes obiskala Kranj. Ker so se gostje zanimali za našo usnjarsko industrijo, so si danes ogledali tovarno »Planiko« in »Savo« v Kranju. Po prihodu v našo državo so mladinci prebili 15 dnevni dopust na Rabu. Njihov obisk je bil organiziran med našimi in zahodnonemškimi sindikalnimi organizacijami v cilju medsebojnega spoznavanja in sodelovanja. V nedeljo, 30. avgusta, se bodo vrnil v Nemčijo.

Tolminski dekan je zaradi sovražne dejavnosti moral zapustiti Tolmin

Pred vojno fašist, med vojno belogardist, zdaj pa agent Vatikanu — Verske obrede je skušal zlorabljati v politične namene

Tolmin, 28. avgusta. — Kakor nekaterim duhovnikom v drugih krajih Slovenije, tudi tolminskemu dekanu Vodopivec ni bilo prav, da se vse primorsko ljudstvo s takšno vneto pripravilja na svoj veliki praznik. Začel je na vse načine rovariti. Ker vse to ni nič pomagalo, je začel organizirati birno, ki naj bi bila 30. avgusta, na dan zborov Vojske brigade. Nič nimamo proti verskim obredom, toda za to birno je bilo očitno, da jo je Vodopivec organiziral nalašč zato, da bi odvrnil ljudi od zborov Vojske brigade. Dekan Vodopivec je že star sovražnik vsega naprednega. Že pred vojno je bil kot tolminski dekan znan kot največji prijatelj italijanskih fašistov. Z njimi je popival, blagoslavljal fašistično orožje in jim pomagal pri njihovi razarovalni politiki. Med vojno se je bil bolj znašel roko v roki s sovražniki osvobodilnega gibanja. Na rednih dekanjskih sestankih je svoji duhovnični naročal, kako morajo nastopiti proti pristašem narodnoosvobodilnega gibanja in sodelovati s fašisti. Zato ni nič čudnega, da je iz njegove dekanije kar 9 duhovnikov pobegnilo v Italijo, ker so se bili pravične kazni za storjene zločine. Vodopivec je bil med vojno v tolminskem kotu domovni vodja bele garde in je celo imel čin domobranskega majorja. Marijino družbo je organiziral tako, da so mu cerkvene svetohlinke služile kot špijone in mu prinašale podatke o pristaših narodnoosvobodilnega gibanja, zaradi česar so mnogi pristaši OF prišli v zapore. Tako je bilo izdanih okupatorju 265 ljudi, od katerih jih je 64 umrlo v zaporih in taboriščih, 32 pa je bilo ustreljenih kot talci. Šad delovanja Vodopivca in njegove duhovščine so tudi mnoge požgane vase. Po osvoboditvi se je Vodopivec potuhnil, po svojih duhovnikih je bil naprej delal proti ljudski oblasti. Osem

KONFERENCA ELEKTROTEHNIKOV V LJUBLJANI

O razvoju elektrovezv Jugoslavije

Ljubljana, 26. avg. 1953 V novi stavbi PIT v Ljubljani se je že večeraj pričela konferenca elektrotehnikov, ki se bo končala jutri. Konferenci prisotujejo 80 delegatov elektrotehničnih društev iz različnih republik, kakor tudi predstavniki institutov, ustanov in organizacij, ki se zanimajo za elektrovezve, ter predstavniki vseh naših proizvodnih podjetij elektrotehničnega materiala. Kakor je že večeraj omenil predsednik Društva elektrotehnikov Slovenije, tov. Franc Dobnikar, je namen konference rešiti ali vsaj deloma nakazati glavne probleme o razvoju elektrovezv v naši deželi.

O tem je v nadaljnjem delu konference govoril Rudi Jančar, direktor Instituta za elektrovezve v Ljubljani, ki je opisal pomen te ustanove za razvoj elektrovezv v naši državi. Nekatere probleme iz področja radiofonije je potem tolmačil ing. Herman Vidmar. Objasnil je, da je naša industrija v neverjetno kratkem času napravila velik skok v proizvodnji prejemnikov in njegovih delov.

Do zelo žive razprave je prišlo na konferenci po današnjem govoru ing. Sinkovca o avtomatskih telefonskih napravah. Medtem ko je govornik na dolgo pojasnjeval razne sisteme avtomatskih central v sodobnem svetu in predlagal, da bi se mogle te naprave prenesmerjati v elektronske centrale, so bili navzoči mnenja, da današnji problem tega vprašanja ni toliko v izbiri si-

stema, marveč v proizvodnji in kapaciteti tovrstnega materiala naših tovarn. Na dnevnem redu je še razgovor o telekomunikacijskih povezavah v elektroenergetskih sistemih in o projektu telekomunikacijske mreže ultra kratkih valov pri nas.

Udeleženci konference so v razpravah omenjali tudi nepravilne priprave za to konferenco, ki ima, s čemer so se vsi strinjali, zelo važen gospodarski pomen. Konferenco je namreč sklicalo Društvo elektrotehnikov Slovenije in ji dalo uradni naslov za delo »O nadaljnjem razvoju elektrovezv v Jugoslaviji«. Povabili so tudi strokovnjake iz tega področja iz vseh krajev države, kar ji zopet daje vsedravniji pomen. Udeleženci pa so pripominjali, da bi za tako konferenco morali organizatorji predvsem sodelovati z Zvezo elektrotehnikov Jugoslavije, kar pa niso.

Jugoslovansko-avstrijska železniška konferenca v Splitu

V Splitu bo od 8. do 11. septembra jugoslovansko-avstrijska železniška konferenca, na kateri bodo pripravili cenik za prevoz blaga med Jugoslavijo in Avstrijo. Sklep o izdelavi skupnega blagovnega cenika, ki bo zajemal predvsem pomembnejše izdelke v skladu s sporazumom o gospodarskem sodelovanju in trgovinski izmenjavi med Jugoslavijo in Avstrijo, je bil izdan na konferenci, ki je bila letos julija na Dunaju. S skupnim jugoslovansko-avstrijskim cenikom za prevoz blaga, ki bo omogočil določene ugodnosti pri prevozu, bo rešeno tudi vprašanje avstrijskega čezmorskega tranzitnega prometa čez reško pristanišče. Jugoslovansko-avstrijski cenik, ki bo začel veljati bržčas že letos, bo zajemal tudi del avstrijskega prevoza čez Jugoslavijo v dežele Bliznjega vzhoda.

Od 1. do 10. septembra bo v Splitu zasedala tudi komisija železniških strokovnjakov Jugoslavije, STO in Italije,

Še o dobrih in slabih straneh podjetja »Les« — Ni dober regulator cen, kdor uvaja enotne cene

O zadnjem zasedanju delavskega sveta »Les-Ljubljana« smo na kratko že poročali. Vendar je ves dan trajajoča seja sprožila toliko vprašanj, da jih v kratek članek ni mogoče zajeti. Ustavimo se zato samo pri nekaterih. Med drugim so člani delavskega sveta po drobnj analizi odločili, da so bili očitki o monopolnem položaju njihovega podjetja neosnovani in da o monopolu ni bilo nikdar govora ne pri prodaji, ne pri nakupu pohištva. Vendar sta direktorjev referat in kasnejša razprava sprožila tudi glede tega nekaj stvari, ki terjajo temeljitejši ponslek.

Od 1949. leta, ko je bilo podjetje »Les« ustanovljeno, pa do danes, je kolektiv nedvomno dosegel precej lepih uspehov. Poslovalnice je ustanovil v vseh važnejših mestih države ter razširil prodajo izdelkov slovenske pohištvene industrije v vse republike. Pogoj za tak vzpon so bili razmeroma zelo ugodni. Tovarni direktor je v svojem referatu navajal, kako je »Les-Ljubljana« n. pr. še preteklo leto lahko prodajalo pohištvo v izobčju, ker je razliko bogato pokrival z dobički pri prodaji raznega lesa v inozemstvu. Visoke dobičke pri lesu je omogočila limitirana nabavna cena, medtem ko se je prodajna dokaj višje formirala na tržiščih. Tudi letos je prodaja dobro uspevala, ker so nakup pohištva olajševali zlasti potrošniški krediti. Zaradi velike konjunkturalne pohištva sem in tja primanjkovalo tudi poslovalnice podjetja »Les«. Šest odstotni maržo so presegli ter prodajali za 8,25%, medtem ko je sedanja revizija v podjetju ugotovila, da bi povsem zadostovala 5,9%.

Tov. direktor je še v svojem referatu omenil, da o monopolu nikakor ni bilo govora. Tako posluje v vseh mestih po več konkurenčnih podjetij ter je na najslabšem glede tega samo Slovenija. Pri nakupu pa so, tako so poudarjali v razpravi, imela vsa podjetja enake možnosti. Stvar podjetja »Les« je bila, če so sklenili številne pogodbe s proizvajalci pohištva, med katerimi je najvišja pogodba z Novo Gorico, saj obsega 7 % letne proizvodnje.

Res je, da so imela vsa podjetja enake možnosti. Toda resen vprašilek terja direktorjeva navedba, da so njihove pogodbe v več stotimilijonski vrednosti ter lanskoleten način prodaje močno uspevali slovensko pohištveno industrijo ter se proizvajalci niso potrudili ne za cenejšo, ne za kvalitetnejšo proizvodnjo. Po številnih je imelo podjetje »Les« v ro-

kah 30 % prodaje pohištva vseh slovenskih tovarn. Dejansko je bil njihov vpliv zaradi tega pač lahko dovolj močan, če vidimo, da mu je sledila vsa naša industrija.

Sele proti koncu popoldanske seje smo v diskusiji po vseh mogočih predhodnih lepih ugotovitvah v dobro podjetja »Les«, slišali, da danes položaj na tržišču ni več tako rožnat. Pohištvo, ki ga prodajajo poslovalnice »Les«, je skoraj v vseh mestih južnih republik dražje, kot pa ga imajo konkurenčne firme. Deloma je sicer opravičilo boljša kvaliteta, v veliki meri pa je na ceno vplivalo to, da se je industrija po drugih republikah morala truditi za znižanje proizvodnih stroškov, slovenski industriji pa tega zaradi »intervencije« podjetja »Les« ni bilo potrebno. Prodajo pa je omejilo tudi to, ker imajo tudi potrošniški krediti svojo mejo.

O nesolidnem poslovanju so govorili tudi primeri, ki jih je med drugim navajal direktor. Poslovalnice podjetja »Les« so se posluževale pavšalne cene. Naj so drago kupili ali pa poceni, potrošnik tega ni občutil. Z enotno ceno so popravili riziko. Tudi to je slaba vzpodbuda za zniževanje cen in bolje bi bilo, če se med cenami in dragim proizvajalcem ne bi našel tak regulator, kot je bilo podjetje »Les«. Pod posebno poglavje pa bi bilo mogoče uvrstiti tudi to, da je direktor podjetja »Les« vneskozi poudarjal, da je »Les« cenejši odemre kunoval pri obrtnikih in v malih podjetjih.

M. N.

IZ RAZPRAV O PISMU CK ZKJ
V Tobačni tovarni v Ljubljani so izključili 7 komunistov

Pisma uredništva

Nekatere dolžnosti ljudskih poslancev

Tovarni urednik!

Če je bil ljudski poslanec izvoljen v volilnem okraju, ki obsega več okrajev in mest, dobi pravice odbornika okrajnega odbora mestnega sveta ljudskega odbora vseh okrajev in mest, ki jih obsega volilni okraj. V osnutku Zakona o pravicah in dolžnostih, volitih in odpoklicu zveznih ljudskih poslancev je v čl. 9 rečeno: »Ljudski poslanec je dolžan najmanj v enem okrajnem ali mestnem svetu poročati o svojem delu in o delu Zveznega sveta in Skupščine.

Menim, da bi morali to določbo spreminiti tako, da je ljudski poslanec dolžan poročati o svojem delu in delu Zveznega sveta ter Skupščine v vsakem okrajnem oziroma mestnem svetu, katerega član je. Če je bil izvoljen n. pr. v dveh okrajih in je torej član dveh okrajnih svetov, ne razumem, čemu bi poročal sa-

mo v enem svetu, ne pa tudi o drugem. Menim, da je dolžan to storiti v obeh svetih.

Pri nas jaono razpravljamo o osnutkih zakonov in vprašanjih, ki jih Zvezni svet oziroma skupščina pripravljata. Državlani se teh razprav udeležujejo. V vsaki razpravi pa bi morali po možnem mnenju sodelovati zlasti odborniki okrajnih in mestnih svetov, saj se jim tiče to kot odbornikov, hkrati pa bi pomagali Ljudski skupščini. Najpečji uspehi bi bili doseženi, če bi ljudski poslanci obvestili okrajni oziroma mestni svet o vprašanjih, ki jih pripravljajo, ker jih najbolj pozna. Glede tega bi morali k 1. odstavku čl. 10., ki pravi, da ima okrajni oziroma mestni svet pravico zahtevati od ljudskega poslancu, da svet obvešča, pripomniti tudi, da je ljudski poslanec dolžan to storiti v okrajih, kjer je član OLO. Tako bi se ljudje bolj seznanili s problemi in prispevali k sprejemanju zakonov, volitci pa bi prek odbornikov o takih razpravah sodelovali. Razen tega je v čl. 11 osnutka rečeno, da lahko svet zahteva od ljudskega poslancu, naj pristousteje seji (misljen je okrajni svet) in da je dolžan to storiti, če ni zadržan v Skupščini. Menim, da bi morali reči, da je ljudski poslanec dolžan član sveta pristousteje seji, če ni zadržan v Skupščini. Če bi ljudski poslanec dolžan poročati o svojem delu okrajnemu ozir. mestnemu svetu, kjerkoli je član — to pomeni, da je bil v tistem okraju izvoljen — in če bo dolžan obveščati sveto o vprašanjih, ki jih Skupščina pripravlja, in če bo dolžan pristousteovati sejam svetov, bo to omogočilo tesnejše stike z volitci in bo akcijeje sodeloval v delu Skupščine. kar je zlasti važno.

V obrambo monopolizma?

Stevo Pupalic, Ljudski poslanec Zveznega sveta Ljudske skupščine.

Osnutek splošnega zakona o univerzah ni bil postavljen na dnevni red zakonodajnih odborov

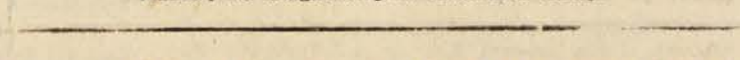
Dnevni tisk je 27. avgusta t. l. objavil vest, da je bil osnutek splošnega zakona o univerzah postavljen na dnevni red zakonodajnih odborov. Toda Zvezni izvršni svet je poslal samo osnutek tega zakona, da bi se ljudski poslanci z njim seznanili, medtem ko ta osnutek zakona tokrat ni bil izročen Ljudski skupščini zato, ker posamezna vprašanja upravljanja univerz in fakultet še vedno proučujejo. Iz tajništva Zveznega izvršnega sveta

sekarat v mnogih primerih prisiljen, da je kar na svoje roko v izjuzno organizaciji Zveze komunistov, je že nekaj časa v ospredju razprav na vseh osnovnih organizacijah Ljubljane.

V Tobačni tovarni, ki jo po številu delavcev ena od največjih ljubljanskih podjetij, so komunisti imeli najprej dva dolga sestanka, kjer so dobora protili pismo CK ZKJ, že na teh sestankih, ko so primerjali v Pismu naznačene pojave z delom njihove organizacije, so mogli priznati, da ugotovitve v Pismu veljajo tudi zanje. Političnega in ideološkega dela je bilo premalo. Med kolektivom in celo med komunisti je bilo veliko intrigantstva, kar je razbijalo enotnost kolektiva in organizacije. S tem je nastajal tudi nepravilen odnos do kritike. Ker so bili člani premalo delavni in se niso zanimali za mnoge resne probleme, ki bi jih bili dolžni skupno razpravljati in reševati, je bil

sekarat v mnogih primerih prisiljen, da je kar na svoje roko v izjuzno organizaciji Zveze komunistov, je že nekaj časa v ospredju razprav na vseh osnovnih organizacijah Ljubljane. V Tobačni tovarni, ki jo po številu delavcev ena od največjih ljubljanskih podjetij, so komunisti imeli najprej dva dolga sestanka, kjer so dobora protili pismo CK ZKJ, že na teh sestankih, ko so primerjali v Pismu naznačene pojave z delom njihove organizacije, so mogli priznati, da ugotovitve v Pismu veljajo tudi zanje. Političnega in ideološkega dela je bilo premalo. Med kolektivom in celo med komunisti je bilo veliko intrigantstva, kar je razbijalo enotnost kolektiva in organizacije. S tem je nastajal tudi nepravilen odnos do kritike. Ker so bili člani premalo delavni in se niso zanimali za mnoge resne probleme, ki bi jih bili dolžni skupno razpravljati in reševati, je bil

Tolminski dekan je bil zvest hlapec škofa Margottija. Na sliki ju vidimo, ko blagoslavlja fašistično orožje

»CRNA ROKA« IN NACIONALNO VPRAŠANJE

O naprednosti »Crne roke« nam dovolj priča navedeni podatki. Zaradi popolnosti pa hočeva omeniti še en podatek, ki se nanaša na stališče te organizacije do naprednega delavskega gibanja na svetu. Tako beremo v članku »Zunanja politika« v »Pilemontu« z dne 6. septembra 1911 apoteozo krvnika ruskega proletariata, zloglasnemu carskemu reakcionarnemu ministru za zunanje zadeve Stolpinu, apoteozo zaradi njegove »odločnosti« in »spetisti«, ki jo je pokazal v »suporu garnizije v Svoburgu«, sob odpuvedovanju pokoroščne in kronšadskemu ladjevine« ob »razglasitvi splošne stavke v Rusije«, sob uporu v baltskih pokrajinah, zaradi smučenja Židov« itd. Povečanje tega »sila« znanega vestopoljskega junaka generalmajorja Arkadija Stolpina, ki »ednolično bolj nateguje vajete«, kakor navdušeno zaključuje »Pilemont« v številki z dne 9. septembra. Leta 1911 pa je v članku »Pet let Stolpinove vlade« ob umoru Stolpina rečeno:

»Z vsem civiliziranim svetom se pridružujemo obsojdi atentata« katerega žrtve je bil minister Stolpin.

Kakor vidimo, se je, ko je bil ubit ta »soberohesevalac« ruskega proletariata, kakor je rekel Lenin, znašel »z zboru reakcionarjev, prepeljavajoč hvalnice Stolpinu, tudi reakcionarni časnik »Crne roke«, »Pilemont« in tako dalje in tako dalje. Lahko bi »fitalra« še petkrat več podatkov iz »Pilemonta«, iz katerih bi lahko še nazorneje videli pravo bistvo organizacije »Združitev ali smrt« in vloge

O militarizmu v Srbiji od leta 1903 do 1914

Ocena organizacije »Združitev ali smrt«, objavljena v »Novi misli« (Nadaljevanje)

militarizma v srbski družbi v predkumanovski Srbiji. V petem poglavju, ki se glasi »Hegemonizem srbske buržoazije o nacionalnem vprašanju; združitev južnih Slovanov pogojno geslo za zagotovitev velikosrbske hegemonije«, razvijata Vladimir Dežijer in Branko Pavličević misel o vlogi buržoazije v nacionalnem vprašanju in poudarjata, da je buržoazija na eni strani v prvem obdobju v nacionalnem vprašanju v notranjem oziru napredna sila, ker osvobaja sile ljudstva feudalnih okovov, da pa se na drugi strani v odnosu do drugih narodov že od prvih trenutkov razvoja kapitalizma čutiljo hegemonistične težnje buržoazije nasproti drugim narodom. Dežijer in Pavličević nadalje kratko analizirata stališče srbske buržoazije nasproti narodnoosvobodilnim gibanjem drugih balkanskih narodov, zlasti nasproti Makedonij in Albanij.

»Srbska buržoazija in vse stranke srbske buržoazije v predkumanovski Srbiji se so v nacionalnem oziru postavile na stališče velikosrbske hegemonije. Nobena stranka v Srbiji, izvzemši ednole socialno demokracijo, v nacionalnem vprašanju ni imela drugačnega stališča. Sleer pa drugače tudi ni moglo biti, kajti odgovodati se načelu velikosrbske hegemonije na nacionalnem forisnu ni bilo mogoče, da se posamezne stranke od-

povedujejo osnovnim nalogam, ki jih je vsaki izmed njih nalagalo bistvo buržoaznega reda... ORGANIZACIJA »ZDRUŽITEV ALI SMRT« KOT SKRAJNO DESNO KRILLO VELIKOSRBSKEGA HEGEMONIZMA V »Politiki« z dne 5. julija 1953 je objavljeno gledišče, da »Apisovo pojmovanje nacionalnega vprašanja ni istovetno s pojmovanjem Aleksandra in Pašića kot izrazitih silicev teženj in poznejših hegemonistov velikosrbske buržoazije. V Apisovem pojmovanju ni bilo profitarjskih računov in vnaprej pripravljeneh zasluževalnih načrtov nasproti drugim jugoslovanskim narodom, in zato je bilo moralno toliko čistejše od njunega. Spričo tega dejstva, ki je nedvomno, meniva, da bi bilo neumoma spuščati se v prerokovanje, kako bi se bil Apis v nacionalnem vprašanju dalje razvijal, če bi ostal živ, kako bi se politično dalje razvijal, kaj bi storil in temu podobno.

Da je takšno pojmovanje brez vsake podlage, najbolje vidimo iz analize tako a stališča organizacije »Združitev ali smrt« v družbenih odnosih v stari Srbiji, o čemer sva že govorila, kakor tudi iz statuta in programa te organizacije. Organizacija »Združitev ali smrt« je bila, kakor kaže nalina analiza, glede pojmovanja notranje družbeno

politične ureditve Srbije skrajno reakcionarna politična organizacija. Njihovim reakcionarnim nazorom glede notranje politike in notranje ureditve Srbije so ustrezali tudi določeni nacionalno šovinistični nazori glede zunanje politike. Kako bi mogli nazvati nacionalno revolucionarni program organizacije, ki v čl. 7 svojega statuta razglasa Hrvatsko, Crno goro, Makedonijo in Dalmacijo za srbske pokrajine? Mar v tem programu ni bilo jasno izraženo načelo velikosrbske hegemonizma? Ta del nacionalnega programa organizacije »Združitev ali smrt« so kritizirali tudi posamezni levi buržoazni politiki. Tako je Hinko Hinković v »Ključevni republik« št. 2 iz leta 1921 v članku »Iz ozadja soluskega procesa« na 86. strani pisal:

»... Po členu 1 je bila organizacija ustanovljena, da bi združila srbske in sleer, kakor je videti iz čl. 7 — v vseh srbskih pokrajinah: Bosni in Hercegovini, Crni gori, stari Srbiji in Makedoniji, Hrvatski, Sloveniji in Sremsu, Volvodini in Primorju. Vse te »srbske« pokrajine naj bi se priključile Srbiji in tako združile vesoljni srbski svet. To je tisti blazni program, ki je na nesrečo srbskega naroda in našo postal filkana ideja velikosrbskih šovinistov... Ekspanzionistični in hegemo-

nistični nazori militarističnih krogov v Srbiji se nam najbolje pokazujejo iz četrtske akcije, ki jo je srbska buržoazija sistematično uveljavljala že od konca 19. stol. na področju Makedonije. Prav tako je tudi druga konkurenčna balkanska monarhija Bolgarin prek akcije svojih komitov tekmovala s srbsko buržoazijo v tem, katera izmed njih se bo v Makedoniji politično bolj uveljavila. Večina poznejših članov organizacije »Združitev ali smrt« je aktivno sodelovala v četinskih akcijah, nekateri zmed njih pa so bili tudi visoki voditelji četinskega gibanja. O tej »usodni« politiki srbske buržoazije prek četinske akcije v Makedoniji so pisale »Radničke novine« že leta 1906, zlasti pa ob paševanju četinskih skupin v samem Beogradu, ki so se vrnile iz Makedonije, pa so v glavnem mestu terorizirale ljudi in se z revolverji medsebojno iztrebljale.

ZAPOZNELI UKREP ZVU

Naravni obseg trgovine s Trstom za tretjino manjši

Beograd, 28. avg. Po izdaji uvoznih dovoljenj za jugoslovansko blago, ki je bilo prodano na tržaškem velesejmu, mislijo v Beogradu, da bi bila normalizacija trgovinskih odnosov med Jugoslavijo in STO v obojestransko korist. Toda dosedanja razvoj gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in cono A STO ni omogočal resne politike gospodarskega sodelovanja. Pri jugoslovanskih podjetjih, ki se ukvarjajo z izvozom, je opaziti neki skepticizem, kadar je govora o konkretnem povečanju izmenjave s Trstom zaradi dosedanjih ovir in ukrepov Zavezniške vojaške uprave, katerih cilj je bil umetno zavirati razvoj gospodarskih odnosov.

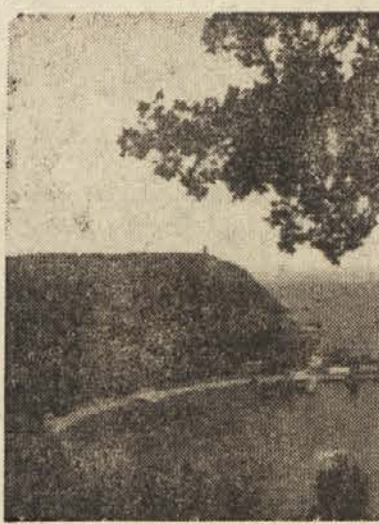
Izvedeni sodijo, da bi lahko jugoslovanska podjetja z izvozom v Trst ustvarila sredstva za nakup blaga na tem trgu, zagotovila potrebna devizna sredstva za gospodarsko sodelovanje s tržaško industrij, izkoriščala tržaško pristanišče za prekomorski promet itd.

Toda politika oviranja, ki jo izvaja Zavezniška vojaška uprava, je pripeljala do tega, da se je mesečno povprečje jugoslovanske izmenjave s Trstom zmanjšalo na 50 do 60 milijonov lir, kar je vsekar premalo za razvoj širšega sodelovanja. Da bi to politiko oviranja boljše pojasnili, naj opozorimo le na dejstvo, da je italijanska uprava samo letos in lani zavrnila uvozna dovoljenja za jugoslovansko blago, katerega vrednost presega 2 milijardi lir. S tem se je naravni obseg blagovne izmenjave med Jugoslavijo in Trstom zmanjšal na eno tretjino.

Lahko imamo skoraj za pravilo in prakso mednarodne izmenjave, da ima povečani izvoz države nujno za posledico tudi povečanje uvoza te države. Jugoslavija izvažava v Trst nad 50 različnih proizvodov (zlasti povprašujejo po mesu, živini, usnju in usnjeni galanteriji, svežih in konzerviranih ribah, mleku, vinu, mehkm in trdem rezanem lesu, po drvh itd.). Z izvozom bi lahko Jugoslavija krila vse potrebe cone A po teh proizvodih. Po cenitvah izvedencev bi v tem primeru dosegla vrednost izvoza več milijard lir. Ravšem razumljivo je, da bi tako povečani obseg jugoslovanskega izvoza ustvaril trdno podlago za uvoz iz Trsta. Jugoslovanske ladjedelnice bi n. pr. lahko kupovale od tržaške strojne industrije motorje za svoje trgovinsko brodogradnjo, dalje je opaziti veliko zanimanje

za nabavo mostnih in drugih konstrukcij, bencina za motorje, različnih olj in podobno. Prav tako bi lahko Jugoslavija uvažala del tržaške proizvodnje belega ali surovega železa in presešek proizvodnje koksa.

Iz tega izhaja, da nimajo gospodarske zveze med Jugoslavijo in Trstom le praktičnega opravičila, temveč da so tudi nujno potrebne. To najbolje vedo tržaški

Pogled na slovensko obalo ob Sesljanu

POLOZAJ SLOVENCEV V ITALIJI

Skoraj vsi prebivalci Rezije brez posla

Trst, 28. avg. (Tanjug). Po podatkih v glasilu beneških Slovencev »Matajurju« so v slovenski občini Reziji, ki ima deset vasi, skoraj vsi za delo sposobni prebivalci brezposelni. V tej občini, v kateri živi 3290 prebivalcev, je 938 oseb brez posla. Od 838 družin, jih veliko nima nikakih dohodkov, tako da se morajo ukvarjati s prosjačenjem. Njihova prehrana je popolnoma nezadovoljiva, kar zelo vpliva na število rojstev in smrti.

V zadnjih 40 letih se je prebivalstvo te slovenske občine zmanjšalo skoraj za polovico. Rezijska občina leži na planinskem območju, nima plodne zemlje pa tudi ne razvitega kmetijskega niti industrijskega. Prebivalstvo te občine lahko dobi zaposlitev le, če odhaja na sezonsko delo. Včasih so Rezijski odhajali na sezonsko delo v Slovenijo, na Korosko, Primorsko ali Hrvaško. Danes ne morejo dobiti v Italiji nikakega dela, ker

gospodarstveniki, ki so se na zdajnjem tržaškem velesejmu zanimali zlasti za jugoslovansko blago (kupili so skoraj za 200 milijonov lir blaga). Zato si tudi sklep Zavezniške vojaške uprave, da izda uvozna dovoljenja za jugoslovansko blago, prodano na velesejmu, razlagajo kot zapozneli ukrep, ki še vedno ne more v celoti rešiti vprašanje gospodarskega sodelovanja.

se italijanske oblasti za njih zaposlitev sploh ne zanimajo. Za delo sposobni prebivalci rezijske občine so si že večkrat poskušali zagotoviti pravico, da bi odšli delav v Jugoslavijo, vendar jim italijanske oblasti tega ne dovolijo. List »Matajur«, ki opisuje njihov obupni položaj, ugotavlja, da prihod krščanskih demokratov na oblast za fašisti ni prav nič spremenil življenja in položaja beneških Slovencev v Italiji. Razmerje do beneških Slovencev se ni izpremenilo, njihov položaj pa je celo slabši kot je bil prej, končuje glasilo beneških Slovencev »Matajur«.

Iredentisti bi radi vkorakali v Trst s fanfarami karabinerjeve

Trst, 28. avg. Iredentistični tisk že drugi dan odgovarja na pisanje »Borbe« spričo Pelline izjave o voilni deklaraciji, ki je sprejela De Gasperijevo stališče o Trstu.

»Giornale di Trieste« objavlja sporočilo vodstva demokristjanske podružnice iz Trsta, ki »trdi«, da so italijanske zahteve »pravilno uveljavljanje nacionalnih pravic«. »Messaggero Veneto« spet piše, da je Trst »etično, zgodovinsko, zemljepisno in gospodarsko italijanski. List predlaga italijanski propagandi, naj bo v tržaškem vprašanju koordinirana in usmerjena »ne le na državo, temveč tudi na tujino«. Casopis poudarja, kako se Italijani zanimajo za prehod pri Devinu, čez katerega bodo nič manj in nič več kot s »fanfarami karabinerjev« vkorakali v Trst.

Sodeč po vsem, prihajajo te »ideje« iz Rima čez tržaško direktorsko središče CLN, ki jih nato deli iredentističnim listom.

Birmanski sindikalni funkcionar v Beogradu

Beograd, 28. avgusta. Sinoči je prispel v Beograd pomočnik tajnika birmanskih sindikatov g. Bo Maung Gale. Birmanski sindikalni funkcionar se bo mudil v naši državi en teden kot gost Centralnega sveta zveze sindikatov Jugoslavije.

Zahedi obtožuje Mosadikovo vlado

Teheran, 28. avg. (Reuter). Perzijski predsednik vlade Zahedi je včeraj obtožil bivšo Mosadikovo vlado, da je povzročila v državi nad 17 milijard 700 milijonov rialov ali 2000 milijonov funtov šterlingov dolga.

Zahedi je sporočil, da je posebni odbor, ki proučuje račune bivše vlade, ugotovil, da je bila vlada samo pri Narodni banki zadolžena za 900 milijonov funtov šterlingov. Po njegovem mnenju je Mosadikova vlada s svojo notranjo politiko povzročila materialno bedo v državi.

Zahedi je obljubil, da bo njegova vlada storila vse kar more za odstranitev tega dolga. Dodal je, da je Perzija v tako obupnem položaju, da je pripravljena sprejeti pomoč od katerekoli države.

Predlog Semjonovu

Bonn, 28. avgusta. Trije zavezniški visoki komisarji so včeraj poslali sovjetskemu visokemu komisarju Semjonovu nov predlog, v katerem zahtevajo obnovitev prostega prometa med conami in odpravo potnih listov. Ta predlog so Semjonovu poslali na predlog bonnske vlade.

V treh mesecih prifežalo 36 Italijanov

Ljubljana, 28. avg. V zadnjih treh mesecih je pobežnilo na območju goriskega okraja 36 Italijanov v našo državo. Večina je delavcev, ki so pobežili v Jugoslavijo, ker v Italiji niso dobili dela. Med begunci so italijanski državljani iz severne in srednje Italije in celo s Sicilije.

Letalska konferenca britanskih in ameriških strokovnjakov

London, 28. avgusta (Tanjug). Prihodnji mesec bo izredna konferenca britanskih in ameriških letalskih strokovnjakov. Pričakujejo, da se bo konference udeležilo 500 ameriških in 600 britanskih inženirjev, konstruktorjev in drugih letalskih strokovnjakov. Pred pričetkom konferencie bo v bližini Londona velika razstava različnih tipov britanskih letal in britanskih izumov na tem področju.

Poročajo, da bodo na konferenci proučevali probleme sodobnega letalstva, probleme letal, ki letajo s hitrostjo zvoka, vprašanje kovine in njene odpornosti, uvedbo novih potniških letal in različna druga vprašanja.

DANES PO SVEIU

KRATKOVIDNOST

Na izrednem zasedanju Generalne skupščine OZN je bilo opaziti nekaj pojavov, ki povzročajo zaskrbljenost. Eden izmed takih pojavov je stališče delegacije ZDA do sestave in značaja politične konference.

Večina držav članic ZN je zapuzela stališče, da morajo biti na politični konferenci zastopani Zdrruženi narodi kot univerzalna svetovna organizacija. Takemu stališču se je uprla delegacija ZDA, ki je zahtevala, naj bi na politično konferenco povabili le tiste države, ki so s svojimi četami sodelovale v korejski vojni.

Delegacija ZDA se je pri dokazovanju pravilnosti svojega stališča sklicevala na določbe pogodbe o premirju, konkretno na 60. člen, ki pravi:

»Da bi zagotovili mirno rešitev korejskega vprašanja, pripraviti vojaški poveljstvi obeh strani vladam prizadetih držav obeh strani, da v treh mesecih po podpisu in uveljavitvi sporazuma o premirju skličejo politično konferenco zaradi razgovorov o vprašanjih, ki se nanašajo na umik vseh tujih oboroženih sil s Koreje, mirno rešitev korejskega vprašanja itd.«

vale na Koreji. Delegacija ZDA je spričo take zamisli nastopila proti zahtevi večine članic ZN, da bi na konferenco povabili Indijo.

Indijski časopis »National Herald« je zapisal, da delegacija ZDA sedaj tako ravna, in napravi vtis, da je korejska vojna njihova vojna.

Povsem naravno je, da vprašamo, zakaj je pri obravnavanju sestane in značaja politične konference delegacija ZDA zavzela stališče, da je Koreja izključno stvar bojujočih se držav. K temu je treba dodati še drugo spremembo: kam lahko pripelje spreminjena stališče ZDA? Kolektivna akcija ZN na Koreji je bila možna in je zmaga predosem zato, ker je bila to akcija ZN kot celote. Glavno breme so nosile ZDA in njihovega prispevka za zavrnitev napada niso pozabili in ga tudi ne bodo nikoli pozabili. Toda prav tako ne bi smeli pozabiti, da korejska vojna ni bila navadna vojna, da to ni bila vojna med skupinami držav, Severno Korejo in Kitajsko po eni in ZDA in 15 drugih držav po drugi strani, temveč vojna proti napadalcu, ki so jo vodili v imenu Zdrženih narodov.

Tudi med korejsko vojno je bilo več poizkusov obiti Zdržene narode in izkoristiti kolektivno akcijo Zdrženih narodov za namene, ki nimajo nič skupnega s cilji ZN (n. pr. prehod čez 38. ozporedni, prodor do mandžurske meje, poizkus nasilne združitve Koreje na osnovi Sing Man Rijskega režima itd.). Toda taki negatloni poizkusi niso uspeli predosem zato, ker so jih delali izven Zdrženih narodov in proti njim.

Kateri sta te »dve strani«, ki jih omenja 60. člen pogodbe o premirju? Proa je severnokorejska in kitajska stran in druga? Delegacija ZDA je tokrat razlagala pogodbo o premirju tako, da so »druga stran« samo ZDA in drugih 15 držav, ki so poslale svoje čete na Korejo.

Kolektivna akcija proti napadalcu pa je uspeła, ker je bila akcija Zdrženih narodov. Sovjetska propaganda je skušala ves čas dokazati nasprotno, to je prikazati korejsko vojno kot vojno ZDA in nekaterih drugih razpih kapitalističnih držav proti Koreji, kot »vojno belih proti rumenim ljudem«, kot »vojno kolonialnih držav in podobno.

Ali je taka razlaga pravilna? ZDA so v korejski vojni podudarjale, in to upravičeno, da niso »druga stran« samo ZDA in drugih 15 držav, ki so se borile na Koreji, temveč Zdrženi narodi kot celota. Upravičeno so podudarjale, da ZDA in teh 15 držav ne vodi korejske vojne v svojem imenu, kot je to skušala dokazati nasprotna stran, temveč v imenu Zdrženih narodov kot univerzalne svetovne organizacije. ZDA so opozarjale in to spet upravičeno, na dejstvo, da so Zdrženi narodi 27. junija 1950 zaupali ameriški vladi podstoo kolektivno vojaške akcije Zdrženih narodov v Koreji. ZDA so med vojno in pri razgovorih o premirju stalno poudarjale, da so ena stran napadale, druga stran pa Zdrženi narodi.

Mar ZDA s svojim sedanjim spremenjenim stališčem ne koristijo sovjetski propagandi? Mar ni delegacija ZDA s svojim negatlonim stališčem do udeležbe Indije na politični konferenci ravnala prav tako, kot je to želela Sovjetska zveza? Mar ne vodijo ZDA s takim stališčem, če ga bodo nadaljevale, sebe v osamiteno? Mar ni to upanje Sovjetske zveze? To uvidevajo tudi posamezne ameriške osebnosti, n. pr. ga. Roosevelt, ki je grajala stališče ameriške delegacije, češ da so se ZDA na tem zasedanju »izolirale od svojih prijateljev, od svojih najboljših in najpomembnejših zaveznikov« in dodala, da so ZDA s takim svojim stališčem samo podprle Moskvo pri njenih namelih. Jože Smole

Toda ZDA so sedaj opustile to stališče in začele dokazovati, da so na eni strani napadale, na drugi strani pa ZDA in 15 držav, ki so poslale svoje čete v Korejo, nikakor pa ne Zdrženi narodi. Na podlagi tako temeljito spreminjene razlage značaja korejske vojne in korejskega vprašanja so ZDA nastopile pred Generalno skupščino z zahtevo, da mora biti politična konferenca »konferenca povsokujočih se strank« in da je treba torej na konferenco povabiti samo države, ki so se vojsko-

Az'jske države pripravljene braniti neodvisnost

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Carigrad, 28. avgusta. Na sešanku načelnikov generalštabov arabskih držav, ki se je te dni začel v Kairu, je govoril generalni sekretar arabske lige Hasuna. V svojem govoru je poudaril, da je najvažnejša naloga tega zasedanja, da postane pakt o skupni obrambi in gospodarskem sodelovanju, ki so ga podpisale arabske države, učinkovito orodje.

Hasuna je ugotovil, da arabske države nimajo drugega smotra, kot ohraniti svojo suverenost. Za uresničitev tega smotra pa je nujna enotnost.

Zastopniki Jordana, Sirije, Iraka, Libanona in Jemena so podudarili, da so njihovi narodi, ar-

made in vlade pripravljene nadaljevati z napori, da bi dosegli enotnost, da bi tako kar najbolj okreplili obrambo in neodvisnost svojih držav. General Mohamed Ibrahim, vodja egiptške delegacije je zlasti podčrtal pomen regionalnih sporazumov v naši dobi. Prav tako je poudaril pomen idejne enotnosti pri gospodarskih, vojaških in političnih vprašanjih ter opozoril, naj bi načelniki generalštabov arabskih držav raziskali in proučili te činitelje.

Z. P.

Francoska vlada bo izdala nove reforme za izboljšanje finančnega položaja

Novi spopadi med delavci in policijo

Pariz, 28. avg. (UP). V mestu Angeux je prišlo včeraj do spopada med policijo in približno 3 tisoč stavkajočimi. Policijski oddelki so odmetavali bombe s solzilnim plinom, da bi razgnali delavce, ki so demonstrirali. Med

neredi so bili ranjeni trije policisti in več stavkajočih.

V Riennu, severozahodno od Pariza, je imelo kakih 6000 železničarjev, kovinarjev in gradbenih delavcev protestne demonstracije po sindikalnem sestanku. Demonstranti so obkolili poslopje prefektore in metali kamenje na okna poslopja. Policija je razgnala demonstrante, toda v sosednih ulicah je prišlo do spopada med policijo in delavci.

Poročajo, da so v celoti prenehale stavke v javnih službah in da je francoska vlada sklenila nadaljevati z reformami, da bi se izboljšal finančni položaj v državi, pri čemer uporablja pooblastila, ki jih ji je pred kratkim izglasovala narodna skupščina. Vlada proučuje sedaj proračun za prihodnje leto, v okviru akcije za izboljšanje financ pa bodo objavili vprašanja, kako naj bi se znižali krediti. Bržkone

bodo znižani tudi vojaški izdatki. Francoski finančni minister Edgard Faure je spričo tega izjavil, da se bo zmanjšanje proračuna odražalo ne le v civilnih izdatkih, marveč tudi v vojaških kreditih, ki bi se lahko znižali za 71 milijard frankov. Faure je v ta namen začel včeraj več konferenc z ministrom za narodno obrambo ter državnimi sekretarji za oborožena sile.

Lanielova vlada pa mora odpraviti posledice množičnih stavk ter hkrati odpraviti nezadovoljstvo širokih delovnih množic, ki ga je povzročila s svojimi odloki. »Force Ouvriere« je zahtevala od vlade, naj sproži splošno razpravo med delodajalci in delavci. Minister za delo Paul Bacon je že določil mešano komisijo delodajalcev in delavcev za vsako industrijsko panogo. Vlada namerava tudi reorganizirati kmetijsko tržišče.

NEZNANO LETALO ODMETAVALO NAD TURCIJO LETAKE V BOLGARŠČINI

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Carigrad, 28. avgusta. Okrog polnoči med sredo in četrtkom je neznano letalo letelo nad pokrajino Jedren. Drugi dan zarana so tamkaj našli na turšem ozemlju številne letake v bolgarščini.

Ti letaki z naslovom »Informacije« so vsebovali mnogo vesti kot n. pr. »Moskva, 27. julija — Bečija je aretiran, ker je skušal utmoglavit vladu. Sedaj zahtevajo zanj smrtno kazen.« »Vzhodni Berlin 15. julija — aretiran je pravosodni minister, ker se je uprl vladnim ukrepom.« »Tirana 24. julija — Enver Hodža je odstavil ministra za narodno obrambo in notranje zadeve.« »Moskva,

8. avgusta — Vrhovni svet je ugotovil, da so bili Berijevi naklepi kriminalno dejanje in je celotno zadevo izročil Vrhovnemu sodišču. Rudenko je imenovan za republiškega tožilca, da bi se začelo široko čiščenje. Letaki so imeli tudi geslo: »Bolgarski delavci in kmetje! Zahtevajte, da vas obiščejo in vam pojasnijo omenjena dejstva.«

Današnji popoldnevnik so objavili le vest na vidnih mestih, ter poudarjajo, da gre za letalo neznanega izvora, ki se je oddaljilo od svoje smeri in da so letake, namenjene bolgarskemu prebivalstvu, odvrgli na turškem ozemlju.

Razgovor med Adenauerjem in ameriškim funkcionarjem o odgovoru Moskvi

Bonn, 28. avg. Kancler Adenauer in ameriški podkomisar Connant sa se včeraj popoldne v eno uro trajajočem razgovoru pogovorila o osnutku odgovora zaahodnih velesil Moskvi na zadnji sovjetski noti o Nemčiji.

V uradnih krogih izjavljajo, da so ti razgovori hkrati začetek dejanskega posvetovanja Zahodne Nemčije v zvezi s pripravljanjem odgovora. Podrobnosti razgovora še niso znane in tudi niso bile objavljene v davišnjem tisku. O osnutku odgovora bodo še razpravljali v Londonu, Parizu in Washingtonu.

R. V.

Gradnja jugoslovanske proste cone v Solunu dobro napreduje

Solun, 28. avg. (Tanjug). Gradnja jugoslovanske proste cone v solunskem pristanišču, ki je bilo med vojno do tal razdejano, dobro napreduje. Pomorsko gradbeno podjetje z Reke je v zadnjih treh mesecih zgradilo skladišče, postavilo železniški tir ter uredilo delavsko restavracijo in nekatere druge objekte.

Z azijske socialistične konference v Haiderabadu

PISMO IZ NEW YORKA

Američani in Evropa

Od stalnega dopisnika »Borbe«

New York, avgusta. V ameriškem tisku se čedalje pogosteje pojavlja vprašanje: Kako naj si ZDA razlagajo dejstvo, da se »volivci v evropskih deželah odvrtaajo od proameriških strank?»

Padec De Gasperija, ki so se mu pridružile vesti o nazadovanju vpliva zagovornikov »krščanske Evrope« v drugih zahodno-evropskih državah ter napovedi podobne usode, ki čaka nemškega kanclerja Adenauerja na septembrskih volitvah, in čedalje jasnejši znaki »novega vzdušja« — vse to navaja komentatorje v glavnem na isti sklep, namreč da v ameriški politiki nekaj ne more biti v redu, in da bo to treba popraviti. Vsi ti komentatorji pa se močno razlikujejo v predlogih, ki jih omenjajo kot zdravilo za »težavni položaj ZDA v Evropi. Nekateri pravijo: »Že dlje časa nas Evropejci nagovarjajo, naj gremo domov. Pa pojdemo torej! Do Evrope moramo ubrati novo politiko. Naš sedanji program pobija samega sebe, ZDA si pridobivajo z njim več sovražnikov kot prijateljev, evropskim politikom se zdi, da je nasprotovanje Združenim državam postalo moda, zamisli o atlantskem paktu in združenih evropski armadi, kar zagovarjajo ZDA, se zdita Evropejcem prav zaradi tega sumljivi.« In tako naprej.

Sklep: umaknimo vse svoje mislije, komisije in skupine, »ki so preplavile Evropo in prinesle vanjo zmedo«, pokličimo čete domov in krepimo lastne sile, prepustimo veleposlanštvom vse drugo delo, tako bomo dali Združenim državam možnost, da bodo delale tisto in tam, kjer se jim bo zdelo najbolj prav.

To so izolacionisti, ki zagovarjajo teorijo: če Evropa ne mara sprejeti tistega, kar zahtevamo, je proti nam. Bodimo tudi mi proti njej, ali pa si vsaj zagotovimo bolj proste roke za delovanje v Aziji.

Drugi pa menijo, da ZDA morajo ostati v Evropi, vendar pa

naj si postavijo za cilj »nekaj več, kot je evropska obrambna skupnost« in naj začno »politično ofenzivo« predvsem v luči dogodkov v vzhodni Evropi. Taka mnenja so odpev zamisli o »osvoboditvi vzhodne Evrope«, ki se mu pridružuje akcija propagandnega obveščevalnega političnega in vojaškega značaja v okviru »hladne vojne«, toda ob veliki nevarnosti, da bi se ta ogrela in se spremenila v »vročo vojno«.

Zagovorniki take ameriške politike gredo celo tako daleč, da predlagajo, naj bi uredili z diktatorjem posarsko, avstrijsko in števila druga sporna evropska vprašanja, med njimi tudi tržaško. To je zahtevala v svoji najnovejši številki revija »Life«, katere mnenje izraža pojmovanje vplivnih ljudi v ZDA.

»Life« zahteva, da je treba »na seznanu ameriške diplomatske dejavnosti postaviti osvoboditev vzhodne Evrope pred združitev evropskega kontinenta. Revija meni, da bi to »ne le ugajalo kanclerju Adenauerju, marveč bi okrepilo tudi njegove nade o ponovni izvolitvi prihodnjim mesecem. Revija navaja »višje cilje, cilje »osvoboditve« izpod enega jarma v korist rešitve, kot jo sama predlaga, nato pa pravi, da bi mogel ZDA na ta način doseči več in uresničiti svoje težnje hitreje, kot pa z vsiljevanjem kritizirane evropske skupnosti in obozirotne zahodne Evrope.

»Po vsej zahodni Evropi se zdi« — piše revija »United States« — »da se ameriško politično vodstvo približuje koncu. Težnje za neodvisnostjo naraščajo. Zahodni zavezniki ne vidijo v Rusiji več tolikšne nevarnosti kot nekoč. Evropejci menijo, da bi bilo treba znižati stroške za obrambo v korist trgovine, samo če bi ZDA hotele popustiti v »hladni vojni«. Evropejci so mnenja, da bi se morale ZDA ravnati po njih, ne pa narobe.«

»Potem bo manj politične stabilnosti v večini zahodnoevropskih držav, manj evropske enot-

nosti, manj volje, podpreti ZDA proti Rusiji. Povsod soočuje Washington zahodni blok, ki se izživja izpod ameriškega vodstva,« zaključuje revija »United States«.

Toda State Department — po mnenju liberalnega lista »New Republic« — se še ne zaveda novega razpoloženja v Evropi. List zagovarja popolnoma drugačno stališče kot izolacionistični komentatorji Hearstovih in Scripps-Howardovih časopisov in piše: »Eisenhower v zahodni Evropi ne bo več izbiral med desnico (ali med desnico in centrom), marveč predvsem med nekimi novimi formacijami, med nekakšnim naraščajočim amalgamom demokratičnega socializma, trdno prozahodnega, toda ne brezpopojno proameriškega.« Te ugotovitve — poudarja časopis — so enako proti kominformistom kot proti »tistim desničarjem, ki falzificirajo dejstva za Američane in izdajajo koristi lastnega naroda.« Medtem ko fronta hladne vojne razpada — zaključuje list »New Republic« — »si bo moral Eisenhower sam poiskati novo politično smer.«

V luči vidnih sprememb v mednarodnem položaju, občutnega padca vplivov zagovornikov »vatičanske Evrope« in čedalje večjih nesoglasij med stališči ZDA in njihovih zahodnih zaveznikov se je razprava zelo razmahnila v vsej ameriški javnosti. ZDA razpravljajo — tako pravi »United States News and World Report« — o kritikah proti makartizmu, proti carinskim omejitvam, proti znižanju pomoči tujini, proti ameriški opreznosti do Rusov.

Če temu dodamo še razlike v mnenjih o azijskih vprašanjih, ki se kažejo v OZN med ZDA in njihovimi zavezniki, spoznamo tudi pomen, ki ga pripisujejo tem razpravam. Od njihovega rezultata bo v mnogočem odvisen tudi razvoj mednarodnih dogodkov znotraj in izven OZN.

Jaša Levi.

IZ NAŠIH KRAJEV

Med hmeljevimi nasadi je zazvenela pesem

Ze 14 dni je na poljih v Savinjski dolini zelo živahno. Od zgodnjega jutra do pozne noči obira hmelj približno 8000 obiralcev in obiralk. To so zlasti sezonski delavci iz Slovenije in iz Hrvaške, ki so prihiteli savinjskemu kmetu v pomoč.

Čeprav letos vreme ni bilo najboljše, pa tudi boleznih hmelju niso prizanesle, je pridelek kakovostno in količinsko prav zadovoljiv. Savinjski hmeljarji že več let niso imeli tako polne roke dela kot letos. V Savinjski do-

lini je zgrajeno sicer mnogo novih sušilnic, vendar ne uspejo sproti posušiti nabranega hmelja. Čeprav grozi hmelju rdeči pajek in peronospora, se bo obiranje zavleklo najbrž do 5. septembra.

Da bi obiralci res dobro obirali hmelj, obiskujejo hmeljišča tri komisije, ki jim dajejo strokovna navodila, hkrati pa kontrolirajo kakovost obiranja. J. J.

Pri obiranju hmelja

Volivci se seznanjajo z zakoni o volitvah

Na Senovem so imeli že dva sestanka, na katerih so v podrobnostih govorili o predlogu novega zakona o volitvah ljudskih poslancev. Udeleženci so se za snov živo zanimali in vneto sodelovali pri razpravi.

Govorili so tudi o pripravah na volitve v zvezo in republiko skupščino ter v okrajni, republiški in zvezi svet proizvajalcev. Volivci so želeli, naj bi imeli take sestanke tudi po vaseh, kjer se jih bodo laže udeležili. Tudi po vaseh naj bi tolmačili zakon o volitvah in predloge za nove gospodarske uredbe, ki jih pripravljajo. Tako na primer o decentralizaciji trgovine in podobno. Sklep je bil sprejet. Sestanki bodo pripomogli k temu, da bo prebivalstvo razumelo spremembe, ki se predvidevajo v naši zakonodaji.

V Planini nad Štuno se bodo spomnili žrtev za svobodo

Na Planini nad Štuno v krškem okraju bo 13. septembra velika proslava. Planina je partizanska vas, ki je bila med okupacijo do tal porušena. Dala je mnogo žrtev za svobodo; njim v spomin bodo na tej proslavi odkrili spomenik.

Posebne skupine pripravljajo že sedaj pot in vodnjake, druga skupina ljudi pa skrbi za prehrano in udeležbo. Računajo, da se bo proslava udeležilo približno 5000 ljudi iz krškega okraja in Hrvaške. Prav bi bilo, da bi na Planino prišle partizanske patrulje iz vseh večjih krajev krškega okraja. S. F.

Bralci nam pišejo:

Zahteve mlinarjev so pretirane

Rezervoar za novomeški vodovod je v Štopenjah že v gradnji zabetoniran. Tudi nekaj jarkov za polaganje cevi so že izkopani. Zato pa so se kar naprej prestrašili mlinarji ob Tešnem potoku, ker so boje, da jim bo primanjkovalo vode, češ da je bodo Novomeščani prevleč spili. Zdi se vsi razen tih od mestne občine zahtevali, naj jim miline preuredi na električni pogon. Zahteve mlinarjev so pretirane. Nekdo celo zahteva brezplačno napeljava električnega toka in brezpla-

no uporabo elektrike za 50 let. Ni hče pa no zahteva, naj bi Mestna občina poglobila jezovo, ki se vedno pušča na vseh koncih. Mestna občina predlaga mlinov nikakor ne bo zmanjšala, saj bi stroški za preureditev vsakega mlina posebej znašali 150.000 dinarjev. Tudi bojazani, da se bo zaradi novega vodovodnega zapleta potok izsušil, je neutemeljena. Naj dostojnejša uhaja pod jezovi več vode, kot jo bo črpal vodovod.

Da ne bodo vaši svoji pozabljeni!

V domu onemoglih v Gornji Radgoni je 1948. leta pa do zdaj umrlo 163 ljudi, ki so pokopani na radgonskem pokopališču. Od začetka so grobove pokojnih označevali s tablicami, na katerih je mimoidoče lahko razbral, kdo v njih počiva. Tablice ima 40 umrlih. 122 grobov pa je neoznačenih. Uprava in oskrbovalci doma želijo, da bi svoji umrlega pripeljavali 200 din; tako bi domači črkosilci lahko preskrbeli vsakemu tablico z njegovimi glavnimi podatki. B.

Celjski živilski trg konec avgusta

Z zelenjavo in sadjem je celjski živilski trg dokaj dobro založen, čeprav kdaj pa kdaj zmanjka krompirja, kar je posledica pokasnosti trgovske mreže Krompirja je dovolj, te stojnje je premalo.

Cene sadja: grozdje kilogram 60-70 dinarjev, jabolka 18-20 din, brusnice 20 din, slive 20 din, bruske 36 din. Zelenjava: krompir 10 din, paradizniki 20-24 din, paprika 30-40 dinarjev, fižol v stroču 20-25 din, v r. 8 din, kumariče 8-10 din, čebula 5-7 din, česen 10 din, cvetoča 60 dinarjev, lubenice 14 din, rdeča pesa 15 din, fižol luščen 40 din, koleraba 40 din.

Epidemija paratifusa v Kočevju uspešno zatrta

V časopisu je bilo objavljenih nekaj člankov o poteku in vzrokih epidemije paratifusa, ki se je pojavila v Kočevju in okolici v juliju t. l. in kjer je obbolelo za lahko obliko paratifusa skupno 80 oseb. Komplikacij ali smrtnih primerov ni bilo.

Vzrok epidemije je bil predvsem slabo urejen vodovod, zlasti defektne omrežje v rudniškem naselju ter slabe higienske razmere v stanovanjskih naseljih. Naglemu popravilu vodovodnega omrežja in uspešni intervenciji Centralnega higienskega zavoda, ki je poslal na teren posebno skupino in uredil za bilo epidemija, se je zahvaliti, da je bila epidemija v nekaj tednih zatrta. Sistematični pregledi vsega prebivalstva mesta Kočevja in najbližje okolice so pokazali, da je bila epidemija lokalna, razen tega so preiskave pokazale, da je bil glavni povod za izbruh epidemije večje število klosoncev, ki so ostali od zadnje večje vodne epidemije v tem mestu v letu 1951.

Pod posebnim nadzorom, vodo redno filtrirajo in vse mesto in bližnje okolice temeljito čistijo, tako da je nevarnost nadaljnjega širjenja bolezni odstranjena. Vsi ti ukrepi so posebno važni zaradi priprav za proslavo 10. obletnice Zbora odposlancev, ki bo jeseni v Kočevju.

Epidemiološki oddelek CHZ.

Od vsepovsod

Tovarna Zlatorog v Mariboru pripravila nov proizvod zobne paste

Ki ga bo dala prvokrat v prodajo na zagrebškem velesejmu. Pasta ima sestavine klorofila, ki daje posebno vrednost.

Trgovsko podjetje DOM v Mariboru je letos začelo graditi centralno kurjavo v prostorih veleblagovnice

Dela so se lotili zaradi tega, ker se je izkazalo, da dosedanje ogrevanje z navedenimi pečmi ni zadostno in je škodljivo za zdravje uslužbencev. Stroške kurjave bodo znižali za 30 %.

V Mariboru so v Gosposki ulici začeli graditi nove prodajalne za galanterije

Podjetje Dom je prodajalne galanterijske izdelke dostaj v prostorih veleblagovnice, toda izbira ni zadovoljiva. Zato bo nova prodajalna galanterije v Mariboru dobrodošla.

V Rogški Slatini je letos za Prešernovo družbo več zanimanja kakor lani

Poverjeniki v Steklarni so nabrali 150 naročnikov za knjige Prešernove družbe, imamo pa tudi poverjenike v solah, tako da računajo, da bo v Rogški Slatini okrog 250 naročnikov.

Delavski svet Steklarn »Borla Kirdič« v Rogški Slatini je dal občinskemu ljudskemu odboru 300.000 din iz sklada za prosto razpolaganje

Denar naj bi uporabili za nadaljnjo ureditev razsvetlilne ceste in potov, kjer hodijo delavci v nočnih in jutranjih urah v tovarno.

V Smarju pri Jelšah so začeli pripravljati za 200 let novega postopne

za postopja, ki bo dalo Smarju lepice. J. B.

Obrat DES Gornja Radgonja je napeljal elektriko v Ivanjeh, Čerkvenjaku, Drvanju, Velki in Zornju Ščavnici

Pred mesecem je bil zgrajen tudi daljnovod Osek-Drvanja-Zornja Ročca, Vaščanj-Zornje Ščavnice in Draženvrha pa so medtem zbrali potrebni material za transformator ter ga v petih dneh zgradili. Tudi v vaseh Nasova, Lešani in Jankova bi radi imeli transformator še pred zimo. Želijo tudi, da bi jim za praznik Republike zasvetila luč. E. J.

Z VSEH STRANI SVETA

Pomoč Jonskim otokom

Atene, 28. avg. Kakor sporoča atenska agencija, pošiljajo oblasti vsak dan na Jonske otoke ltko, Ke-falonijo in Zakintos po 400 šotorov zaradi začasnega namčenja prizadetega prebivalstva. Prav tako nadaljujejo z vsjo naglico graditve lesenih barak. Pri čiščenju razvalin so našli trupla uslužbencev pošte, telegrafa in brozjava, ki so pri potresu izgubili življenje skupno s svojim direktorjem.

Silovito neurje v Rimu

Rim, 28. avg. (Tanjug). Večera dopoldne je bilo nad Rimom močno neurje, med katerim se je utrgal obkaj. Na rimske ulice so se zilo velikanske količine vode. Na nekaterih trgih je voda stala do višine avtomobilskih strel.

ITALIJA

Dva osebi sta utonili, 15 pa je bilo ranjenih, medtem ko je 1500 ljudi ostalo brez strehe

Najhuje je prizadeto predmestje Borgate, kjer stanuje prebivalstvo v malih hišah. Gmotne akode še niso ocenili, dosuga pa verjetno več lo milijonov lir.

ZDA

Državni proračun zmanjšali za 2 milijardi

Washington, 28. avg. (Reuters). Ameriška vlada je večeraj objavila spremenjeni državni proračun, ki kaže zmanjšanje izdatkov za vojaške namene. Po oceni ameriške vlade bodo državni izdatki za približno 2 milijardi dolarjev manjši, kot pa so prvotno pričakovali za proračunsko leto 1954.

KANADA

Olajšave za sovjetske diplomate

Ottawa, 28. avg. (AFP). Kanadska vlada je sledila zgledom vlad ZDA, Britanije in Francije in ublazila določbe, ki so omejevale gibanje članov sovjetskega veleposlanštva v Ottawi.

ZDA

Finančni minister o možnosti zvišanja taks

Washington, 28. avg. (AFP). Ameriški finančni minister Georges Humphrey je izjavil da je Eisenhowerova vlada pripravljena povečati takse, če se bo izkazalo za nujno, da bi povečali izdatke za narodno obrambo.

MAROKO

Požar v Casablanci

Casablanca, 28. avg. (AFP). Sinok je izbruhnil požar v velikem skladišču volne v Casablanci. Po prvih cenitvah znaša gromotna škoda več milijonov frankov. Obnlasti so uvedle preiskavo, da bi ugotovile vzrok požara.

INDIJA

Zaradi poplav izgini 26 oseb

New Delhi, 28. avg. (AFP). Indijski notranji minister Katju je sporočil, da je pri nedavnih poplavih v južni Indiji izgini 26 oseb. Do nesreče je prišlo zaradi velikega deževja, tako da je reka Godavari prestopila bregove. Prizadeto prebivalstvu so poslali pomoč z letali.

KANADA

Poskusi z radijsko diriganimi raketami

Ottawa, 28. avg. (AFP). Kakor piše list »Evening Citizen«, bo kanadsko letalstvo v kratkem izvedlo prve poskuse z radijsko vodenimi raketami, ki bi jih izstreljevali z reaktivnih letal. Ti poskusi bodo prvi v zahodnih državah. Njihov namen ni toliko ugotoviti učinkovitost novega orožja, kolikor preizkusiti reakcije aparata ob izstrelitvi raket.

ITALIJA

Znižanje vojaških izdatkov

Rim, 28. avg. (AFP). Italijanski senat je do 31. oktobra letos podaljšal

ŠAL ZAČASNI PRORAČUN, KI BO POTEKEL KONEC TEGA MESSA IN KI GA JE NARODNA SKUPŠČINA ŽE SPREJELA.

Finančni minister Vavoni je predal ekspozicijo o finančnem položaju v državi, v katerem je poudaril, da so izdatki za obrambo v novem proračunskem letu manjši kot pa so bili v prejšnjem proračunu. Italijanski minister je izrazil upanje, da bo zmanjšanje mednarodne napetosti, če bo do nje dejansko prišlo, omogočilo Italiji se bolj znižati vojaške izdatke.

ZDA

SZ je odgovorila zaradi sestreljenega bombnika

Washington, 28. avg. (UP-AFP). Sovjetska vlada je večeraj izročila odgovor veleposlanstvu ZDA v Moskvi, glede sestrelitve ameriškega bombnika tipa B-50.

Sovjetski odgovor pravi, da v nasprotju s stališčem ZDA nima Sovjetska zveza nobenih obvestil o morebitni preživetih članih posadke ameriškega letala. Posadka tega ameriškega bombnika, ki so ga sestrelili 28. junija je štela 17 članov, med katerimi je le eden ostal živ. ZDA so zanižale trditve Sovjetske zveze, da je ameriški bombnik letel nad sovjetskimi ozemljem, ko so ga napadli in sestrelili sovjetski lovci.

Ze 5. avgusta so ZDA z noto zahtevale od Sovjetske vlade podrobnejša obvestila o usodi preživelih članov posadke. Ameriško ministrstvo zunanjih zadev je sporočilo, da je sovjetska vlada ponovno odklonila kakršnakoli obvestila o usodi ostalih 16 ameriških letalcev, ki so bili v letu ter o okoliščinah, v katerih so ameriški bombnik sestrelili. Predstavniki ministrstva je glede tega izjavil, da bo ameriška vlada kmalu odgovorila na sovjetsko noto.

NESREČE

Nesreča pri igri

Minulo soboto se je igrala 20 meceev stara hčerka Franceta Potčarja iz Gur. Stare vasi pri Sent Jerneju v hiši z mačkom. Na nepojasnen način se je zasadil nož, ki je bil na mizi, naravnost v oko in tam obitčal. Oče ga je izdrl. Prvo pomoč je nudil tujakšnji zdravnik in je odredil ta košljani prevoz v ljubljansko bolnišnico. Oko je izgubljeno. Z. J.

Strela je udarila

Vaščane vasi Potoka v Tuhinjski dolini je zadnja nevihta nemalo presenetila. Ob 7. uri jutraj je nenadno treslo in komaj so se zavedli, že je bilo gospodarsko poslopje posestnika Firberja in plamenih. S težavo so rešili živino, gospodarsko poslopje pa je pogorelo. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Srednje vasi, ki pa jim je motorka letos že drugič odpovedala Ogenj so s pomočjo šele kamniški gasilci. Ljudje ne o-mnijo, da bi strela udarila v tako zgodnjih jutranjih urah.

Sosed je udaril po glavi in polji z vodo. Kozo Kramar, Poljanška cesta št. 52. Poškodba anka ima opraskanine po glavi.

Hudo se je ponesrečil kmet Janec Knaus, Mali log 17. Padel je z lestve 5 m globoko, si poškodoval prsni koš, zlobil osem reber, poškodoval pa si je tudi pljuča.

Tončka Kogovšek z Zirov nad Logatcem si je priprla v vratih tramvaja prste leve roke.

Gospodinja Uršula Sketelj iz Domžal so podrla splašeni konji. Zlomila na ima rebro na levi strani, rane n glavi, zlomljena pa ima tudi desnogo.

Marljo Jane, gospodinj iz Spodnje Besnice, je zagrabila samoreznicna in jo vrgla na tla. Ima hudo poškodovan prsni koš.

Nekdo je napadel z nožem prevoznika Petra Igličarja, Stanežiče 25. Poškodbe ima v trebuhu.

Trije padli borcev iz Medvod so na počitnicah v Štici na Do-

m. P. mo k. jim je preskrbel občinski odbor Zveze borcev. Na št. time pred odhodom na postaji.

PRED PRAZNIKOM NASE PRIMORSKE

Nad Sežano se dvigajo mlaji

Iz sežanskega okraja je prijavljenih že 15.000 ljudi za udeležbo na proslavi na Okroglici

Veliki dan Primorske je blizu. Ves obmejni predel Krasia hiti s pripravami za proslavo največjega in najpomembnejšega praznika primorskih Slovencev. Kraska metropola Sežana uspešno tekmuje z vsemi sosednjimi okraji v teh pripravah, kakor da bi hotela še na poseben način pohoditi pomen 6. septembra. V teh dneh v Sežani skoraj ne naletiš na človeka, ki bi v razgovoru ne omenjal proslave na Okroglici. S tem v zvezi se v družbah in družinah, v uradih in podjetjih, v trgovinah in na ulici obujajo nešteti spomini na tegobne čase fašizma, ki je prav v teh krajih uprizorjal najgrozovitejša orja. Znova je oživel duh partizanstva in ogorčenega narodnega odpora

v teh preživelih pričah posurovelosti in zverstev »kulturnih« zavojevalec. S Krasia, iz Istre, z Brkinov se oglašajo v Sežani ljudje in iščejo »vešče roke«, ki bi opisala dogodke, ki jih to ljudstvo tako živo pomni, kakor da so se dogajali včeraj. In ravno ob teh oživilih in osveženih spominih prihaja zopet do izraza visoka narodna zavest naših Primorcev, ki ji v svobodni domovini želijo dati duška v manifestativnem razpoloženju. Temu razpoloženju hočejo dati ne samo Sežanci, marveč takisto ostali Kraševci dostojen zunanji izraz. Okrajni pripravljalni odbor, ki skoraj vsak dan zaseda pri OLO v Sežani, dalje vse množične organizacije, vključene v SZDL,

ZB, mladina itd., so si načrtno razdelile vloge med seboj in prevzele zadolžitve za čim veličastnejšo proslavo desete obletnice ustanovitve zmagovitih primorskih brigad. Zbranih je več tisoč predlogov za odlikovanje zaslužnih borcev in aktivistov. In to ljudstvo bo v slavnostnih dneh pobitelo na Okroglico iz okrašenih domov, od urejenih in z ljubeznivo varovanih grobov padlih junakov. Sežana dobiva v teh dneh spremenjeno, slavnostno lice. Po vseh hišah opozarjajo okusno tiskane parole na pomen praznika. 6 veličastnih slavalokov se bo bočilo nad mednarodno asfaltirano cesto, ki vodi skozi Sežano. S sten in zidov so izginili izprani ostanki nekdanjih italijanskih parol, mladina pripravljala cvetje in zelenje ter spleta na stotine metrov dolge venčne kite, ki jih bodo ovili okoli slavalokov, in 45 mlajev, ki so že postavljeno ob glavni cesti. Električarji razpredajo nad ulico žično mrežo, na kateri bodo prav kmalu zažarele raznobarvne žarnice. Na »Planini« in »Taboru« ter drugod po okraju se kopijo ogromne grmade, ki bodo na predvečer praznika zagorele v plamenih kresov in simbolično opozorile pohlepne sosedne stranake, da so plameniči kresovi domovinske ljubezni in zvestobe nenehno prizgani v srcih vsega slovenskega obmejnega prebivalstva in vseh Jugoslovancev.

Bogat spored prireditve v koprskem okraju

Le še nekaj dni nas loči od velikega zborovanja na Okroglici. Na čast 10. obletnice ustanovitve Primorskih partizanskih brigad je bilo doslej v koprskem okraju nešteto zborovanj in kulturnih prireditve. Največja zborovanja so bila v Sečovljah, v Čezarjih — Pobegih ter v Kopru, kjer se je nad 3 tisoč meščanov poklonilo spomenu padlih Koprčanov. Pred nami pa so še številne prireditve in zborovanja. V soboto bo v Kopru koncert mladinske godbe iz Trbovelj, v Borštu pa tamburaškega zboru iz Celja. V Bertokih bodo svečano prenesli na vaško pokopališče posmrtno ostanke padlih borcev. Največje prireditve bodo v nedeljo. V Izoli bodo celodnevne proslave na čast 10. obletnice ustanovitve Primorskih brigad. Popoldne bo svečano preimenovalje Riva Venezie na ime narodnega heroja Borisa Kidriča. Na pokopališču bo Zveza borcev odkrila začasno grobišče, kamor bodo prenesli posmrtno ostanke padlih borcev iz Izole in okolice. Popoldne bo na trgu Garibaldi v Izoli obširen kulturni spored s sodelovanjem tamburašev iz Celja ter domačih pevskih zborov in godb. V Novi vasi bo svečano izročen svojemu namenu novi kulturni dom »Zmaga«. Kulturni dom bo posvečen spomenu borcev, ki so v tem kraju padli za svobodo. V Novi vasi bodo nastopili popolne pevski zbori in godbe ter mladinski zbor iz Trbovelj. Ljudsko gledališče iz Kopra bo v novem kulturnem domu uprizorilo Borovo dramo »Težka ura«. V Sečovljah bo v nedeljo na čast obletnice ustanovitve primorskih partizanskih brigad posebna svečanost ob otvoritvi nove slovenske šole, ki je najlepša v okraju. V Sveti Luciji bodo na občinskem zborovanju razdelili spomence materam in ženam padlih borcev portoroške občine. Večje prireditve bodo v nedeljo tudi v Ospu, Dekanih, Šmarjah, Kortah in Loparju. Prihodnji teden bodo organizacije Zveze borcev po vseh občinah razdelile na svečanih zborovanjih spomence najozjim sodnikom 550-ih padlih borcev in aktivistov. Komisija za odlikovanje pri štubu za priprave na Okroglico v koprskem okraju je predlagala za odlikovanje okrog

500 borcev in aktivistov ter 590 tovarišev, ki so darovali življenje za svobodo istrske zemlje. Le-tem bo posvečen tudi spominski album s fotografijami, ki ga bo izdala Zveza borcev na čast 10. obletnice. Zveza borcev je ob tej priložnosti tudi dopolnila seznam svojih članov. 2040 bivšim borcem in aktivistom koprškega okraja bo maršal Tito podelil svojo sliko z lastnoročnim podpisom. 6. september bo dočkal ves okraj v prazničnem razpoloženju. Zunanji izgled mest in vasi postaja z vsakim dnem bolj svečan. V Kopru, Izoli, Piranu, Portorožu in drugod, so izložbe že okrašene, povsod postavljajo na desetine slavalokov. 6. september, 10-letnica zgodovinske odločitve za svobodno domovino, bo za prebivalce koprškega okraja kakor za vse primorsko ljudstvo, največji praznik po osvoboditvi. cn

Kako je vplivala lanska suša na naš živinski sklad

Navzlic suši povečanje števila živine v Jugoslaviji, v Sloveniji pa zmanjšanje

Rezultati letošnjega popisa živine na dan 15. januarja so gotovo presenetili tiste, ki so po lanski suši pričakovali enako zmanjšanje števila živine kakor pred dvema letoma, ko je slab pridelek krme v sušnem letu 1950 povzročil zmanjšanje števila goved v državnem povprečju za skoraj 10% in števila prašičev za 9%. Ta bojazna pa se ni uresničila. Čeprav izkazujeta Slovenija in deloma Hrvatska nekoliko nižje stanje, je rezultat za vso državo višji. Število goved se je v državnem merilu povečalo od lanskega januarja za 156.000 ali 3,2%, število prašičev celo za 510.000 ali 12,8%, število konj za 24.000 ali 2,1% in število ovac za 829.000 ali 7,8%.

Nedvomno so k temu pripomogli ukrepi naše ljudske oblasti, da bi naša živinoreja čim bolj neokrnjeno prebrodila dobo pomanjkanja krme zaradi lanske suše. Mobilizacijo razpoložljivih virov živinske krme je olajšalo občutno znižanje tarif za prevoz krme ob istočasni prevozi izvoza in povečanjem uvozu krme. Za uspešno prebroditev krize pa so bili odločilni še drugi momenti. Izredno dobra

letina 1951 je dala tudi obilen pridelek krme, ki je presegal enoletno potrebo. Tako je jugoslovansko kmetijstvo prešlo v novo gospodarsko leto 1952-53 s precejšnjimi zalogami stare krme, kar je pokrilo del primanjkljaja zaradi lanske suše (v letu 1950 takih rezerv ni bilo in zato ni bilo mogoče prebroditi težav brez okrnitve živinskega sklada). Razen tega dobra, ker je suša nastopila pozneje. Pa pogledjmo še, kako se je število stanje živine spremenilo v zadnjih treh letih, med katerimi sta bili dve sušni leti. V primeri s popisom v začetku leta 1950 smo imeli letos v januarju v državnem merilu primanjkljaj samo pri goveji živini. Stanje je bilo 15. januarja t. l. naslednje: 4.977.000 glav goveje živine (za 259.000 manj kakor leta 1950), 4.500.000 prašičev (za 215.000 več), 1.127.000 konj (za 77.000 več) in 1.347.000 ovac (za 1.305.000 več).

Zmanjšanje v Sloveniji

V Sloveniji je bil razvoj zadnja leta drugačen. Zaradi suše je v letu 1950 nazadovale število goveje živine za 2,7%, medtem ko je število prašičev v tem letu naraslo za 15,6%, povečalo pa se je tudi število konj in ovac. Letošnji popis pa kaže prav tako v nasprotju z ostalo državo zmanjšanje pri goveji živini za 4,8%, pri prašičih za 7,6%, pri konjih za 2% in pri ovcah za 1%. Ta nenek razvoj v primeri z razvojem v jugoslovanskem merilu lahko pripisemo predvsem okolišninam, da v Sloveniji leta 1951 nismo imeli, kakor v ostali državi, rekordne letine in živinoreji lani niso imeli večjih rezerv krme. Skušali so pač obdržati stanje čim bolj neokrnjeno. Mnogim pa krme ni kazalo dokupovati. Tisti, ki so sploh navezani na nakup krme, pa so spričo visokih cen za krmo živino raje odprodajali. V Ljubljani, kjer mnogo po-

Število prašičev je bilo največje leta 1951, namreč 516.600; lani v januarju je padlo na 452.000 in letos na 417.000. V dveh letih torej padee za skoraj 100.000. Upoštevali pa je treba, da so lahko spremembe pri prašičih mnogo večje kakor pri govedu. Občutnemu padcu lahko v enem letu sledi enako velik dvig. Od lanskega januarja se je najbolj zmanjšalo število prašičev v okrajih Kočevje (za 29%), Krško (13%), Crnomelj (12%) in Novo mesto (11%), torej prevsem na Dolenjskem, pa tudi v okrajih Ptuj (9%) in Celje-okolica (8%), povečalo pa se je v okrajih Postojna, Sežana, Slovenjgradec, Šoštanj in Trbovlje. Zanimivo je, da kažejo nazadovanje tipični pridelovalni okoliši za krompir, kakor Ptuj in Celje, kjer so imeli dober pridelek, pa so krompir spriče visoke cene raje odprodajali. V Ljubljani, kjer mnogo po-

Za izobrazbo obrtnega naraščaja

Beograd, 26. avgusta. Glede na sklep Sveta za prosveto in kulturo Srbije, da bodo sprejemali v šolanje vseh obrtni, razen rudarske, samo učence z osemletko oziroma nižjo gimnazijo, je Obrtna zbornica Srbije zposlala okrajne zbornice, naj pošljejo podatke o sklepanju pogodb z novimi učenci. Iz poročil je videti, da se je v zadnjem mesecu prijavilo v uk zelo malo učencev s končano osemletko ali nižjo gimnazijo. V Sme-derevski Palanki je bilo okrog sto poučbov, toda to so bili otroci z osnovno šolo, ali kvečjemu s kakšnim razredom gimnazije. V zadnjem mesecu niso sklenili nobene pogodbe. Tudi na področju pocerskega okraja niso sklenili nobene pogodbe, 40 učencev s končano osnovno šolo pa so zavrnili, ker niso izpolnili pogojev glede na sklep sveta za prosveto in kulturo Srbije. Po objavi tega sklepa se v Novem Sadu sklenili samo tri pogodbe. Podobno je tudi v ostalih krajih. Da bi obrtnim delavnicam zagotovili zadostno število učencev, je Obrtna zbornica Srbije predlagala Svetu za prosveto in kulturo, naj obvezna šolska izobrazba ostane veljavna še nadalje za vse tiste kraje, ki nimajo osemletke ali nižje gimnazije. Kjer pa takšnih pol ni, naj obveznost glede šolske izobrazbe za učence v gospodarstvu uveljavijo šele takrat, ko bodo v teh krajih imeli takšne šole. Medtem pa bi pri učenju obrtni bila dva učna načrta za otroke s končano osemletko in za tiste z manjšo šolsko izobrazbo. Predlagali so okrog 30 obrtni, v katerih bi mali sprejemati učence s končano osemletko.

Spomeniki nesolidnemu delu gradbincev in projektantov v Bosni in Hercegovini

V Bosni in Hercegovini opravljajo letos obsežna dela na transformatorskih postajah. Čas hitro mineva. V določenem roku morajo biti dograjene transformatorske postaje Jajce, Sarajevo, Zenica, Goražde, Mostar in Lukavac. Građe tudi omrežje daljnovevod, ki bodo povežali centrale med seboj. Če bodo te naloge pravočasno opravili, bodo lahko začele obratovati naprave, ki jih dokončujejo. Navzlic uspehom delajo kolektivni, ki grade transformatorske postaje in daljnovevod in opravljajo na njih montažna dela, tudi velike napake. Mnoga dela so nesolidno opravljena, montaža zaostaja, dela pa so začeli brez priprav in načrtov.

Tudi na transformatorski postaji Sarajevo ni vse v redu. Kanale za kable so slabo izdelali in jih bodo morali temeljito popraviti. Sarajevo je voljšeče daljnovođa, ki bo povežala Jablanico, Kakanj in Zenico. Iz te transformatorske postaje bo dobivali električni tok tudi Ilijaš. Tempo del, ki jih opravlja »Visokogradnja«, pa zaostaja za montažo. ROKI — DAMOKLEJEV MEČ Na posameznih objektih transformatorskih postaj končujejo gradbena dela. Na vrsti je montaža transformatorjev, kontrolnih naprav itd. Toda... Transformatorski postaji Jajce bi morala tovarna »Rade Končar« poslati kontrolno napravo. Rok je že minil, naprava pa še ni prispela. Transformatorski postaji Zenica bi morali poslati neko drugo napravo do 15. septembra. Toda iz tovarne »Rade Končar« so sporočili, da jo bodo poslali šele konec leta.

IZ ROK V USTA

Ze lani so projektanti ugotovili, da so bila dela na transformatorskih postaji Jajce slabo izvršena. Tudi zdaj je tam podobno stanje. Zid za kontrolno tablo se je skrivil, streha pušča vodo. Poslopje bodo morali temeljito popraviti, še preden so ga izvedenci prevzeli.

Posamezne montažne naprave so naročili pri francoski tvrdki »Delle«. Oprema bi morala prispeti že marca. Zdaj si že nekaj mesecev dopisujejo s to tujo tvrdko glede pošiljk opreme. Čas pa hitro mineva in roki se približujejo. Na daljnovođu Sarajevo—Goražde je projektant posnel napačen profil in zato so en steber postavili preniko. Zato sta se »Georad« in »Elektroprojekt« sprila, kdo bo plačal škodo. Medtem ko se ti prerekuje, delo stoji. Podobno je tudi z daljnovođom Mostar—Jablanica. Zaradi projektantove napake so se trije stebri, ko so napejali žico, skrivili. Komisije so prihajale in odhajale in vsaka sproti, da je treba nekaj storiti. Nagnjeni stebri pa še vedno stoji — kot spomenik slabega dela, kakor je neko porogljivo pripomnil na neki konferenci.

NAPACNE RAZMESTITVE

Za transformatorsko postajo Goražde niso predvideli telefonske napeljave, ograje in vrsto drugih reči. Zdaj zahtevajo še 29 milijonov din kredita. Goražde pa niso izjema. Geologi so površno proučili zemljišče za transformatorsko postajo Zenica. Zemlja se je začela podpirati. Vgradili so 35 tisoč kubikov kamenja, da bi zemljišče utrdili. Videti je, da so okrog transformatorske postaje sezidali nekakšno majhno trdnjavo. Za transformatorsko postajo Sarajevo niso pravočasno zgradili dohodne poti. To zdaj montažje otežkoča. Primer napačne razvzitve je transformatorska postaja v Lukavcu. Da bi prišli do poslopja, je treba iti čez reko Sprečo. Most ima samo dve toni nosilnosti, transformatorji pa tehtajo 50 ton. To pomeni, da bodo morali zdaj zgraditi nov most za prenos transformatorja. Če pa se bo poslijka transformatorja zakamnila, bodo morali most spet odstraniti, ker ga bodo sicer zimsko vodne odnesle. Podjetje, ki opravlja montažna dela, bo moralo torej čakati na ugodnejšo priložnost za graditev mostu ali pa upati, da bo jeseni lepo vreme.

Oba Švaba sta odšla v postojanko. Ni minilo deset minut, ko so se pojavili prvi Nemci z dvignjenimi rokami iz poslopja. Nekateri so nosili s seboj orožje in ga odlagali ob vratih. Ko so domačini videli, kaj se dogaja, so prihiteli iz vse vasi na bas objemali. Takoj smo nabrali nekaj voz in konj in nanj naložili bogat plen: orožje, hrano, odejo — vsega je bilo dovolj. Predno smo odšli, in morali smo preceji hiteti, saj je bila druga najbližja švabska postojanka le dva kilometra stran, so odšli tudi naši Švabi. Odšli so pa mi mladi bunkerja, kjer smo mi pustili naše stražarje. Ti bi kmalu streljali nanje; na srečo sem poslal z njimi našega kurirja, ki je preprečil nesorazum.

Danes in jutri proslavljajo hrabri borci Dolenjskega odreda desetletnico, odkar je bil odred ustanovljen. Proslave so v Višnji gori in Krški vasi.

Stojan je danes častnik JLA. Prvič sva se srečala skoro pred desetimi leti v Dolenjskem odredu. Ni se dosti izpremenil. Še vedno je tako živahen in nenehno dobre volje, kot je bil nekdanj. Poznal ga je ves odred. Vedno je bil med borci, za vsakega pa je našel prijazno besedo. Tak je sedel med nami, ko nam je opisoval napad na postojanko Savo pri Litiji. Pa naj dam besedo njemu: »Bilo je jeseni štiriinštiridesetega. S svojim bataljonom sem bil na Mamolu pri Litiji, od koder smo hodili minirat progro ob Savi. Nekega večera je prišel k nam naš tenrenski zaupnik Miško iz Spodnjega Loga in nam povedal, da so Švabi zapustili bunker ob mostu preko Save. Takoj sva s komisarjem pretresala to, za nas tako važno novico. Odločila sva se, da še isto noč porušimo bunker. Bataljon se je takoj postrojil, borcem sva povedala novico in poklicala prostovoljce. Skoraj cel bataljon je stopil naprej. Odbrala sva enajst borcev in proti večeru smo odšli v dolino. Bila je lepa, topla jesenska noč.

OB 10-LETNICI DOLENJSKEGA ODREDA

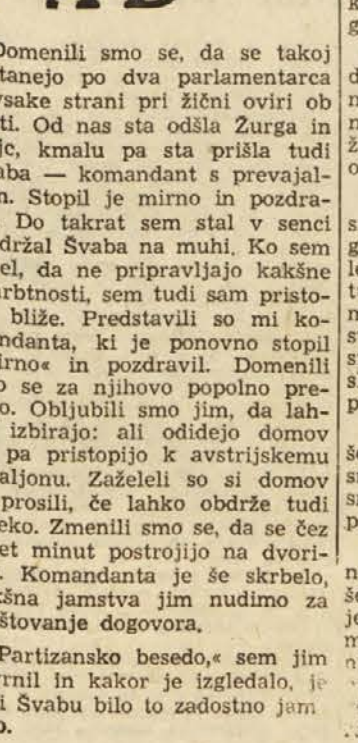
DRZEN NAPAD

Po vaseh so ljudje pospravljali letino in pri mnogih hišah so sedeli ob kotlih in kuhali žganje. Mi smo hoteli med potjo poklicati še Miška in našega drugega zaupnika Čarugo. Ko smo potrkali pri Miškovi hiši, se dolgo ni nihče oglašil. Končno je le ves v strahu vprašal: »Kdo je?« »Jaz sem, Stojan.« Brez besede je odprl okno in nam pomolil steklenico »kačje sline«. Ta čas, ko se je Miško oblačil, smo si mi »privežali dušo«.

Planili smo preko ograje in zasedli bunkerje. Zurga je zakričal Nemcem, naj se predajo, a njegov klic je ostal brez odziva. Zapovedal sem: Ogenj! Nametali smo precej bomb v vežo in v okna, Švabi so pa odgovarjali le z redkimi strelji. V trenutku tišine, ki nastane med vsako bitko, je Zurga zopet poklical Švabe. Sedaj so se oglašili in vprašali, kdo je in kaj hočemo. »Partizani smo in predajte se, jim je odgovoril.

Domenili smo se, da se takoj sestanejo po dva parlamentarca z vsake strani pri žični oviri ob cesti. Od nas sta odšla Zurga in Boje, kmalu pa sta prišla tudi Švaba — komandant s prevajalcem. Stopil je mirno in pozdravil. Do takrat sem stal v senci in držal Švaba na muhi. Ko sem videl, da ne pripravljajo kakšne zahrbtnosti, sem tudi sam pristopil bližje. Predstavili so mi komandanta, ki je ponovno stopil »mirno« in pozdravil. Domenili smo se za njihovo popolno predajo. Obljubili smo jim, da lahko izbirajo: ali odidejo domov ali pa pristopijo k avstrijskemu bataljonu. Zazeleli so si domov in prosili, če lahko obdržijo tudi obleko. Zmenili smo se, da se čez deset minut postrojijo na dvorišču. Komandanta je še skrbelo, kakšna jamstva jim nudimo za spoštovanje dogovora. »Partizansko besedo« sem jim odvrnil in kakor je izgledalo, je tudi Švabu bilo to zadostno jamstvo.

Pogled na Vogrsko

Prelepi so ti kraji

Okroglica je del doline med Ozeljanom in Vogrskim ob cesti Volčja draga—Ozeljan. Najbližja večja naselbina je vas Vogrsko, ki šteje kakšnih 600 prebivalcev. Do Nove Gorice je od Okroglice še približno uro hoda. Vogrsko je ljubka primorska vas. Stoji na nizkem, položnem, zaobljenem griču 82 m nadmorske višine, sredi zelenih polj in vinogradov. Po eni strani teče mimo Vogrskega hudourniški Lijak, ki izvira nad Ozeljanom in rad dela škodo na polju, kadar se razbesni, po drugi strani pa preiteka potok Vogršček, prav tako več ali manj hudourniškega značaja in se izteka v Lijak pod vasjo. Vas se je razvila okrog starega grofovskega gradu, ki je bil v času prve svetovne vojne deloma porušen. Kar je ostalo od gradu še porabnega, so popravili in prenovili. To je sedaj osnovna šola (na sliki najvišja stavba). Pod vasjo so zgradili lep zadržni dom. Kraj je priključen po zadnji upravnih razdelitvi občini Sempeter pri Gorici. Pogled na Vogrsko je zlasti lep z južne strani, kakor ga kaže slika, ker ga krasi ozadje z mogočnim srednjegorskim masivom Trnovske planote. Ti vrhovi s Čavnom in pa Nanos zabranjujejo pozimi mrzlim vetrovom dostop v Vipavsko dolino. Dolina Lijaka med Ozeljanom in Vogrskim ima na Goriškem najmilejše podnebje, zato uspeva tu sredoziemsko rastlinstvo. Lansko leto, ko je prizadela kraje v gorah snežna katastrofa, ko je sneg pobelil vso sočno Gorico in vse druge kraje na Primorskem, tukaj sploh ni bilo snega, kar pomeni, da je to klimatična oaza goriške dežele. Burja ne doseže teh krajev in tudi pomladanske slane skoraj ni, pač pa se v poletnem času kaj rada vsuje toča, ki povzroča dosti škode na pridelkih. J. V.

Prelepi so ti kraji. Okroglica je del doline med Ozeljanom in Vogrskim ob cesti Volčja draga—Ozeljan. Najbližja večja naselbina je vas Vogrsko, ki šteje kakšnih 600 prebivalcev. Do Nove Gorice je od Okroglice še približno uro hoda. Vogrsko je ljubka primorska vas. Stoji na nizkem, položnem, zaobljenem griču 82 m nadmorske višine, sredi zelenih polj in vinogradov. Po eni strani teče mimo Vogrskega hudourniški Lijak, ki izvira nad Ozeljanom in rad dela škodo na polju, kadar se razbesni, po drugi strani pa preiteka potok Vogršček, prav tako več ali manj hudourniškega značaja in se izteka v Lijak pod vasjo. Vas se je razvila okrog starega grofovskega gradu, ki je bil v času prve svetovne vojne deloma porušen. Kar je ostalo od gradu še porabnega, so popravili in prenovili. To je sedaj osnovna šola (na sliki najvišja stavba). Pod vasjo so zgradili lep zadržni dom. Kraj je priključen po zadnji upravnih razdelitvi občini Sempeter pri Gorici. Pogled na Vogrsko je zlasti lep z južne strani, kakor ga kaže slika, ker ga krasi ozadje z mogočnim srednjegorskim masivom Trnovske planote. Ti vrhovi s Čavnom in pa Nanos zabranjujejo pozimi mrzlim vetrovom dostop v Vipavsko dolino. Dolina Lijaka med Ozeljanom in Vogrskim ima na Goriškem najmilejše podnebje, zato uspeva tu sredoziemsko rastlinstvo. Lansko leto, ko je prizadela kraje v gorah snežna katastrofa, ko je sneg pobelil vso sočno Gorico in vse druge kraje na Primorskem, tukaj sploh ni bilo snega, kar pomeni, da je to klimatična oaza goriške dežele. Burja ne doseže teh krajev in tudi pomladanske slane skoraj ni, pač pa se v poletnem času kaj rada vsuje toča, ki povzroča dosti škode na pridelkih. J. V.

Sedem stoletij slikarske umetnosti

V spodnjih prostorih Moderne galerije v Ljubljani je že nekaj dni odprta razstava odličnih reprodukcij del najslavnijih slikarjev vseh narodov in dežel iz dobe skoraj sedem sto let. To razstavo je organizirala centralna UNESCO v Parizu z namenom, da kot potujoča razstava kroži po svetu. Na ti poti je prišla tudi v Jugoslavijo in k nam.

Vse razstavljene reprodukcije, izmed katerih so nekatere izvršene v velikosti originalov, so lepo ukovirane in na razstavi časovno razporejene, tako da gledalec, ki gre od začetka razstave do konca, naravno sledi teku stoletij v slikarski umetnosti. Prireditev izpolnjuje vse razsežne Male dvorane v Moderni galeriji in je dostopna s Prešernove ceste.

Organizacija združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo (angleška kratica: UNESCO) ima na svojem programu tudi širjenje lepih umetnosti po vseh državah. Ker večina ljudi na svetu je zaradi oddaljenosti svojega bivališča od kulturnih središč, kjer so po galerijah in muzejih razstavljene velike umetnine najbolj znanih svetovnih mojstrov, nikoli ne more občudovati originalov teh umetnin samih, je nujno potrebno, da dela slavnih umetnikov približamo ljudem vsaj v reprodukcijah. Slike kopije, ki so se jih v ta namen posluževali nekoč, so pregrade in mnogokrat tudi nezanesljive. Zato skuša UNESCO s širjenjem prvostvornih mehaničnih barvnih reprodukcij napraviti te velike umetnine dostopne prav vsem, tudi tistim, ki nimajo možnosti videti jih v galerijah. To nalogo skuša UNESCO izvrševati brez kakršnihkoli predsodkov ali simpatij za določeno smer ali slog.

Res je, da nobena, pa tudi najbolj dovršena barvna reprodukcija ne more do zadnje nadržnosti nadomestiti originala, vendar se je v zadnjih časih tehnika tako spopolnila, da danes lahko dosežemo že tako dovršene posnetke, da so prav blizu izvirkom.

Da bi mogla ljudske množice po vsem svetu nazorno seznaniti z velikimi umetninami, je pariška centrala UNESCO izbrala sto reprodukcij, ki predstavljajo to razstavo. Reprodukcijske so bile

stoletjih porjaveli, takó da preslikane spodnje plasti barve ne morejo priti na reprodukciji do pravega izraza. Tudi je treba pravilno pomisliti — to velja tudi prav tako za posnetke sodobnih slik — da so izvirkni slikani na platnu, zidnem ometu, lesu, lepenki, itd., reprodukcije so pa odtisnjene na papirju, ki vpija barve. Tudi so reprodukcije izvršene s preprosto tiskarsko barvo, medtem ko so bili originali slikani z mnogokrat precej delimi barvnimi plastimi. Ker so dela sodobnih slikarjev pogosto izvršena v prav preprosti tehniki, s čistimi barvami, nanesenimi v velikih, ločenih ploščkah, je reproduciranje seveda v primerjavi s starimi mojstri znatno lažje in so tudi rezultati mnogo boljše.

Skrčenje razstavljenih reprodukcij iz dobe več kot šest stoletij na skromno število 100 listov, je deloma posledica nujnosti, ker bi obširnejša zbirka bila težje prenosljiva, hkrati pa bi jo bilo v mnogih krajih zaradi pomanjkanja primernih razstavilšč težavno namestiti. Seveda je nujna posledica tega, da se zaradi razmeroma majhnega števila eksponatov pregled umetnostnega razvoja okrne, tako da je podoba celotnega slikarskega razvoja še manj popolna.

Tako v ti zbirki niso zastopana dela slikarjev, kakršni so mojstri Leonardo da Vinci, Giorgione, Corregio, Fr. Hals, Grünewald, Watteau, Goya, Millet, Delacroix, Courbet, Hodler, Munch, Segantini in dolga vrsta sodobnih Belgijcev Nemecev, Italijanov itd. V zbirki tudi ni nobenega Slovana razen slikarja ikon Andreja Rubljeva 1360—1850 in še nekakega neznanega ruskega slikarja iz XV. veka.

Mimo tega bi se morda dalo sestaviti tega izbora reprodukcij, ki so prvenstveno namenjene širokim množicam kot nazoren umetnostni pouk, oporekati, da je modernim umetnikom odmerjena preveč prostora in to zlasti še najnovejšim slikarjem, ki se mnogim zde še problematičnega značaja.

Na oba očitka bi se dalo odgovoriti, kar smo že zgoraj povedali. Premnože najslavnije slike — stare in noveje — doslej še niso bile res brezhibno reproducirane v barvah, razen tega je pa neogibno, da morajo ob tako skrčenem obsegu zbirke mnoga dela nujno izpasti. Odluča pa končno pri vsakem takem izboru vseh osebni okus in simpatija.

Vendar je razstava, kakršna je, izredno zanimiv prerez slikarstva v sedmih stoletjih, in to ne le za strokovnjake, ki vsaj to ali ono sliko že pozna v izvirknu, temveč prav tako oziroma še bolj za tistega preprostega gledalca, ki se brez sleherne predizobrazbe približa tem reprodukcijam. Koristna je tako prireditev še zlasti za podčelje, tam pa spet predvsem za mladino, ki jo slična razstava lahko izbrani iz dveh njenih zbirk, izmed katerih šteje prva 50 listov, ki prikazujejo umetnine od pričetka impresionizma, torej nekako do leta 1860. Druga zbirka, ki je številnejša, obsega razdobje noveje in sodobne umetnosti prav do leta 1949. Marsikatera sloveča umetnina na razstavi ni prikazana. Vzrok je ali pomanjkanje prostora ali pa zaenkrat sploh še niso na razpolago res povsem dovršene barvne reprodukcije dotičnega dela. Za izbiro je veljalo načelo, da se je predvsem upošteval *umetnikov pomen* za razvoj umetnosti, nato vrednost določene slike same in ne na zadnjem mestu *dovršena polneta*.

Zastopani so najrazličnejši avtorji in slogi iz dobe skoraj sedem stoletij. Na žalost je zbranih le malo del umetnosti z Vzhoda, iz zgodnjega srednjega veka, pa tudi le neznatno število fresk in miniatur. V tem pogledu si UNESCO še prav posebno prizadeva, da bi spodbudila založnike k reproduciranju umetnin omenjenih dob in vrst. To prizadevanje je že kokazalo precejšnje uspehe.

Ce gledamo reprodukcije starih del, vidimo, da se v splošnem ne morejo tako približati kakor to opazimo pri modernih slikah. Vzrok je preprosti: stare slike so redoma prekritje z našlagami lakov in firnežev, ki so porumeneli ali celo v dolgih

za vse življenje pravilno usmeri v umetniškem pogledu.

Zato je važno, da se razstava iz Ljubljane prenese tudi v druge kraje po Sloveniji, tako vsaj v Maribor, Celje, Trbovlje, Kranj itd. Ker ti listi niso predragi, vsaj povečini ne, bi bilo prav, če bi jih začele naše prosvetne organizacije kupovati. Zlasti naše osrednje ustanove, ki opravljajo umetnostno-vzgojne posle, bi si morale nabaviti zbirko teh listov. V zvezi s predavanji bi bila to trdna podlaga za načrtno vzgojno delo med ljudstvom. Za premmnože je taka razstava prvi stik z resnično umetnostjo sploh. Če

J. B. Camille Corot (1796—1875) Mati z otrokom na morskem obali

Osma samostojna razstava Franceta Godca

Rojen v Ljubljani, se je akademski slikar *France Godca* leta 1937 prvič predstavil s samostojno razstavo. Kot eden naših najizrazitejših slikarjev predstavlja s svojo sedanjo osmo samostojno razstavo svojih del zrelega umetnika. Razstavljaj je po vseh večjih mestih Jugoslavije. V družbi s tovariši se je udeleževal razstav, ki jih je zadnja leta priredilo Društvo slovenskih likovnih umetnikov. O kakih odločitvah vplivih pri njem ni moči govoriti, saj je kot umetnik in človek presamosvoja natura, je pa njegova umetnost zrasla iz slovenskih tal. Zmerom pozoren na dogajanje doma in v svetu je bil večer kakor danes zlit z duhom časa in evropskim razvojem slikarstva. Doma v vseh slikarskih tehnikah, bodisi v olju, pasteli, gvašu, temperi itd., bi se že moral predstaviti s svojim celotnim delom, toda čas in razmere mu, na žalost, tega še niso privoščile.

Od njegovih prejšnjih samostojnih razstav se sedanja odlikuje po svoji enotnosti. Zaradi omejenega prostora — z željo po čim bolj enotnem učinku zbranih del — razstavlja to pot same gvaše v Mali galeriji in v Umetniški zadrugi. Z gvaši je imel že na svoji prvi samostojni razstavi zelo lep uspeh. Od takrat je minilo polnih šestnajst let in umetnik se je to pot predstavljal v tej tehniki z resničnimi mojstrovini.

Svoj čas se je veliko ukvarjal z glasbo, ki jo je zadnja leta opustil in se ves posvetil slikarstvu. Ta njegov drugi dar, dar glasbe, se razodeva tudi v njegovih slikarskih stvaritvah, ki so muzikalno razgibane in žive. Iz njih veje pristen nadih trenutka, svetlega razpoloženja in licičnih doživljaj, tenkočutno čustvovanje v težnji po čim večji človečnosti. Kot večno nezadovoljen ustvarjalec, iščeč, nemiren duh, pa vendarle ni začel na kaka človeku pogosto neumljiva stranpota blodnega samoljubja, temveč je tudi kot modernist, kar zlasti razodevajo zdaj razstavljeni gvaši, ohranil dostojanstvo

ne doseže nič drugega, zbudil v takem gledalcu zanimanje za slikarstvo in mu vsepi spoštovanj do umetnosti.

Tako tudi take razstave lahko koristno in uspešno opravljajo naloge, ki si jih je postavila UNESCO. To delo pa ni le propagandna umetnost po vsem svetu, marveč tudi dejavna podpora obimni prizadevanjem za dosego resničnega bratstva med ljudmi vseh narodov in ras. Zato take razstave vrše funkcijo glasnikov mednarodnega duhovnega sodelovanja, ki pospešuje in utrjuje idejo vzajemnosti in miru med narodi in državami. L. A.

umetnika in povsem človeški odnos do človeka in do narave.

Sodeč po sedanjih razstavi mu je zadnji čas bila glede snovi zlasti pri srcu Ljubljana, njegovo rojstno mesto z okolico. Tako vidimo med drugim: Ljubljano v zimski megli — mesto v februarjem soncu — bregove Ljubljance ob sončnem zatonu — v središču mesta sklanjajoče se vrhe nad riko — tržnico v snegu (razpete marele) — gnečo okoli stojnic — čudoviti karneval (maskare) — vse naslikano bolj »pikturalno«, brez ostrih obrisov. Nadvse mikavne so podobe, kjer prikazuje otroke pri slikaninah, pri igranju, pri igri itd. — Potem bolniki — perica — služkinja, ki umiva okna — družinica z otroki — figuralni motivi, iz katerih diha rahla melanholija. Vsa razstava predstavlja živopisan list, ki pa ima v celoti enoten kolorit, ter se od njega loči samo nekaj del, naslikanih pred vojno.

Umetnik sam deli svoje gvaše v tri osebna razdobja: v leta 1937—1939; 1940—1942 in v tretje, povojno razdobje, ko je dozorl do sedanje tvornosti. Če ga hočemo meriti po zdaj razstavljenih gvaših z evropskega stališča, je najbližji francoskim »flovistom«. Z njemu lastnim kolorizmom, v katerem poudarja ploskovni konstruktivizem — prostorno geometrijo — malce nihajoč med poznejšim impresionizmom, realizmom in naturalizmom. Žrtvujoč oblike redukciji, se predstavi lahko v vsaki evropski metropoli. Nadvse zanimiva je primerjava podob »Zima v Ljubljani« s podobno, nastalo v istem času: »Motiv iz Prvačine«, kjer žare barve v vsem jesenskem toplen čaru. Medtem ko veje iz tega ljubljanskega motiva ledenovlazen hlad, te vendar obe deli po svoji razpoložljivi globini dočela osvaja. Tako predstavlja skoraj vsako delo ubrano razpoložljivo živo celoto brez iskanja v detajlu.

France Godca, ki je v svoji stroki razgledan, ne pozna miru — hoče se mu večjega razmahla in doživljaj. V neneh-

Deželni muzej v Bregenzu (Vorarlberg) je med letošnjimi slavnostnimi igrami priredil v času od 25. julija do 16. avgusta 1953 tudi razstavo tapiserij, mozaikov in mednarodne grafike. Razstave ob slavnostnih igrah, ki se vrše vsako leto v Bregenzu, so postale že običajne. Letošnja je bila urejena tako, da so moderna stremeljena močno zastopana in je abstraktna smer v umetnosti celo prevladovala. Razstavno gradivo je zbral in uredil naš švicarski znanec Albert Graf-Bourquin iz Stachen-Arbona ob Bodenskem jezeru, ki je organiziral letošnjo pomlad tudi švicarsko grafično razstavo v Ljubljani. V katalogu je navedeni napisal tudi uvod, v katerem zagovarja abstraktno umetnost.

Med 62 udeleženci razstave je poleg cele vrste švicarskih grafikov, ki so bili zastopani tudi v Ljubljani, še mnogo avtorjev iz vseh mogočih držav. Tako so bili razstavljeni tam grafični listi raznih tehnik (jedkanice, litografije, lesorezi, barvne litografije itd.), ki so jim bili avtorji med drugimi tudi A. Lhote, J. Lurçat, O. Kokoschka, G. Severini, M. Chagall, M. Campigli, Rus Kostja Tereškovič in dr. Zastopana sta bila tudi Anton Musič in Lojze Spacal, rojena v Trstu. Z ujedenko »Napolie iz leta 1952 se je razstave udeležil tudi Lojze Kasimir iz Ptujca.

Izmed slovenskih grafikov so bili na razstavi trije listi R. Debenjaka (Nočni metulj, Mozaik, Okno), trije Jakčevići listi (Rihard Jakopič, Drevo, Pokrajina) in dve akvatinti Mihe Maleša (Makedonska nevesta, Makedonka).

Izmed osmih reprodukcij je bila ena Spacalova, tudi že v Ljubljani razstavljeni barvni le-

sorez »Kompozicija«. Zanimivo je, da so grafične liste poslali nekateri razstavljalci sami, medtem ko je večje število grafikov bilo razstavljenih s posredovanjem organizacije »La Gravure«, Zeneva-Pariz. Ta mednarodna družba izdaja in razširja dela modernih grafikov, zlasti tistih, ki goje najekstremnejše moderne umetnostne smeri in s tem svojim delom krepko podpira delo sodobnih grafičnih umetnikov.

GRAVADORES IUGOSLAVOS

Pod tem portugalskim naslovom je izdal »Muzej moderne umetnosti« v San Paulo (Brazilija) katalog razstave jugoslovanskih grafikov, ki je bila prirejena tam letos v maju. Pokrovitelj razstave sta bila državni sekretar brazilske države Sao Paulo g. dr. Canuto Mendes de Almeida, in naš veleposlanik tov. dr. Ivan Vejvoda. Na razstavi je sodelovalo 28 grafikov. Od teh je bilo 6 Slovencev: Riko Debenjak (6 list.), Božidar Jakac (7), Tone Kralj (5), Miha Maleš (6), Franc Mihelič (6), in Maksim Sedej (6). Med razstavljalci je bila večina prav mladih, ki doslej še niso javno nastopali. Izmed starejših navedemo samo nekaj bolj znanih imen: Kosta Angeli-Radobani, Marijan Detoni in Mihajlo Petrov. Katalog je opremljen s šestimi ilustracijami, med njimi sta tudi reprodukciji Debenjakove akvatinte »Istranke« in Sedejevega lesoreza »Interieur II.«

Razstava je zbudila v Braziliji veliko zanimanje, saj je predstavljala prvo vez med našo sodobno umetnostjo in Južno Ameriko. V uvodu kataloga beremo, da je ta razstava prvi uvodni korak h kulturnemu zblizanju Brazilije z umetnostjo prijateljskega naroda. Po jugoslovanskih grafikih bo pa imela Brazilija še letos priliko videti v svoji sredini tudi jugoslovanske slikarje in kiparje na II. Bienniali v Sao Paulo.

KONCERT NAŠE GLASBE V BUENOS AIRESU

Včeraj zvečer je bila prva izvedba L. M. Skerjančevega klavirskega koncerta v Argentini na simfoničnem koncertu, ki ga je priredil veliki simfonični radijski orkester pod vodstvom Bruna Bandinija. Solistični part je izvajala pianistka Suzana Singer. Koncert so prenašale argentinske radijske oddaje postaje. Predvidene so še nadaljnje izvedbe naših domačih del v Buenos Airesu; tako bo v kratkem izvedena tudi M. Kozinova simfonična slika »Bela krajina«.

Umetnost in planine

V ljubljanski Moderni galeriji je že nekaj dni odprta svojevrsna razstava, ki jo je priredilo Planinsko društvo Ljubljana-matica ob šestdesletnici ustanovitve. V petih dvoranah je razstavljen izbor najboljših pokrajinskih slik in grafičnih listov, kar so jih v zadnjem stoletju ustvarili domači umetniki.

Najstarejši zastopani slikar je Marko Pernhart (Pernat), koroski Slovenec, ki je zaslovel zaradi svojih velikih gorskih panoram. Razstavljena je njegova skoraj 7 m dolga slika razgleda s Triglava, poleg nje tudi panorama s Smarne gore in dva dela panorame s Stola. Zanimivo so slike A. Karingerja, ki je bil izredno dober kolorist. Zastopani so tudi razni drugi starejši umetniki: Frankl, Grilc, Gvajc, itd. Tudi naši impresionisti ne manjkajo. Tako je več Groharjevih planinskih motivov tam, zastopana sta tudi Jama in Jakopčič. Več oljnih podob predstavlja mojstra G. A. Kosa, Jakac je pa razstavil celo zbirko del v različnih tehnikah, med njimi tudi več grafik. Poleg njega je udeležen z največ deli mojster moderne slovenske pokrajine, Francé Palouec. Mimo njih so na razstavi zastopani še Ivan in Bruno Vavpotič, Tone Kralj, Fran Zupan, Fr. Klemenčič, Ante

Trstenjak, R. Slapnik, Maksim Gaspari, Anton in Makso Koželj ter Valentin Hodnik. Ta samouk iz Bohinja, ki ni imel prilike spopolniti se s slikarskih šolah, je z izredno ljubeznivo slikal svojo domačo gorsko naravo.

Razstave, kakršna je ta, so izredno zanimive, ker nam natančno približajo in pokažejo določene izraz iz naše uporabljajo umetnosti. Ker je pa tudi motivika sama, gore in in njihovo življenje, tako zanimiva in privlačna, ni nič čuda, da je razstava vzbudila med ljubitelji umetnosti, zlasti pa med planinci, veliko pozornost, kar dokazuje tudi lep obisk razstave, ki bo odprta samo še malo časa.

Letos bodo začeli graditi filmsko mesto v Zagrebu. Podjetje »Jadrani« bo dobilo kredit za zgraditev filmskega mesta v Duvrari pri Zagrebu. Načrti za dvojce poslopji so že pripravljene in graditi ju bodo začeli septembra. Eno poslopje bo upravno, v drugem pa bodo laboratoriji. Prihodnje leto bodo začeli graditi dva ateljeja.

Ameriški film „KAPITAN HORACIJ“

Istoimenski T. S. Foresterjev pustolovski roman, ki ga pri nas po snopiščih prodajajo v kioskih, je med najbolj branimi ljudsko pisanimi zgodbinami zadnjih let. Po naročilu ameriške filmske družbe Warner Bros ga je za film priredil sam avtor, končno obliko mu je pa dal trilo scenaristov Goff-Roberts-MacKenzie. Po večletnih skrbnih pripravah ga je

»Times« o dubrovniških poletnih igrah

London, 26. avgusta. (Tanjug). Današnji »Times« objavlja daljši članek o dubrovniških poletnih igrah, o repertoarju festivala, o prijetnem in nenavadnem ambientu, v katerem uprizorjajo dramske in operne predstave ter simfonične koncerte. Ko govori o lepoti starsinske trdnjave Lovrijena, na kateri so uprizorili Shakespearovega Hamleta, poudarja, da tako prizorišče priča o zelo bogati domišljiji njegovih tvorcev.

»Timesov« članek omenja nato Držičevega »Dundo Maroja«, »Tireno« in druga dela znanega dubrovniškega avtorja, ki so bila izvajana v preprostih, a zelo uspešnem dekorju. Pisec članka poudarja, da gledalci predstav in pravi, da je okrog dolbečista vedno popolna tišina, ki jo spoštujejo celo otroci.

končno v barvah realiziral hollywoodski režiser Raoul Walsh, ki je zaslovel z gangsterskimi filmi in s filmi o Divljem Zapadu.

Realizacija tega filma je zahtevala velike organizacijske napore in ogromna finančna sredstva. Zgodba se dogaja v času Napoleonovega vojskovanja na suhem in po morjih. V angleških muzejih so našli natančne podatke za uniforme oficirjev in mornarjev, gusarjev centralne Amerike, španskih posadk in vrste drugih, ki nastopajo v tem, na gosto sobjudnem filmu. Zgraditi je bilo treba vrsto praveških vojnih ladij in jih opremiti za velike morske bitke.

V času napoleonskih vojn ni rožljalo samo po Evropi. Bojoviti Korzican Napoleon se je tolkel hkrati v Egiptu, Rusiji, njegove zastave so vihrale tudi na bojnih ladjah Thegea in Malajanskega otočja. No, na teh morjih pa je imel lord Nelson vrsto ladij, ki so grzele Napoleonu bojno slavo in mu vpreprevale manevriranje in oblaščanje morskih plovov, da bi tako začel tudi otočki Angliji smrtni udarec. Vzleti so posamezne ladje s hrabro in sprotno podčko tiloše in tisoče milj od svoje domovine odločale o poteku vojne in predstavljale jeziček usodnih dogodkov. Bila je to romantična doba herojev, ki jih je časomna obdala legendarna kava.

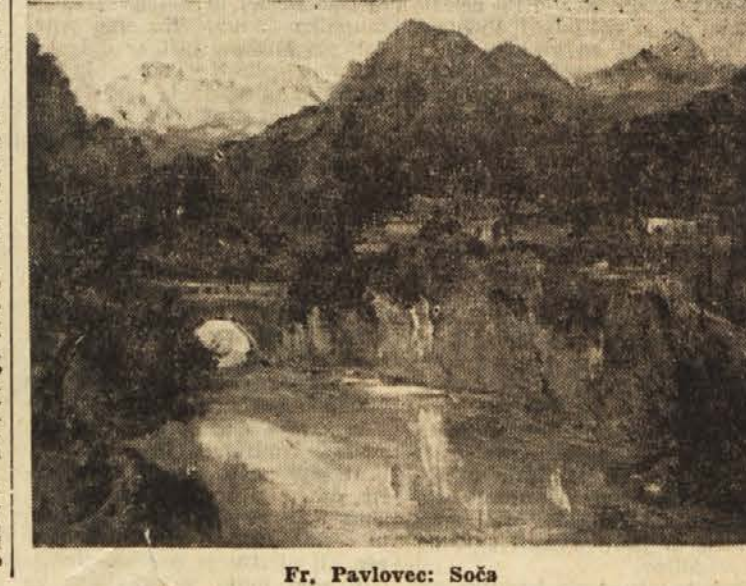
Eden takih je kapitan bojne ladje »Lidya« Horatio Hornblower, ki plove po Pacifiku s tajno nalogo. V njegovega čtuba in posadki so razen mladega pomorskega častnika sami pro-

kaljeni in prevetrjeni morski levi. Vojne okoliščine so vzrok, da se vkrca na brod lepa Lady Barbara, sestrica vojvode Wellingtona. Med krvavimi bitkami, ki jih odlej doživlva na tem brodu, se razvzame ljubezen med obojema, in kot drugoče ne more biti v takih zgodbah, ju kljub temu, da je Horatio poročen in Barbara zaročena, avtor na koncu uvidevno in v skladu s strogo moralno združil v srečen par.

Zgodba sama je torej preprosta, romantična naliva. Važnejše so bojna dogajanja, realistične morske bitke, manevriranja in kanonada, podražajo se gozdovi jamborov, ki se rušijo na ljudi. Vse to je posneto moštstro in niti opaziš ne, da so padajoči stebri iz kasirane lepenke. Divjajo požari, to so klanja in junaka dejanja glavnihi in malih, junaki.

Značaj vseh teh legendarnih junakov so ostro izklesani. Režija je usmerjala dogodke v tako dinamično, da zastaja dih. Kljub fantastični opremi, sočni barvitosti, dovršenj fotografiji, pohvalni režiji in drugim odlikam pa se zdi, da se živo srebro gledalčevega navdušenja je počasi dvigala in skoraj nikjer ne dvigne visoko nad normalno. Je pa določeno čuti, da so realizatorji namenoma vložili vse napore v inscenacijo ter tu dobili bitko za dolarje.

Nosilec pustolovske zgodbe, simpatični, postavni kapitan je Gregory Peck. K filmu je prišel z odrskih desk šele l. 1944. Pri nas smo ga videli v filmu »Veliki grešnik« z Virginijo Mayo sta lep ljubezenski par.

Fr. Pavlovec: Soča

VALE POVALEM ZA VSE

Kitajski spet grozi lakota

Slana, neurje, poplave, suša in kobilice so v nekaterih pokrajinah uničile najmanj 40% letine

Pekinski časniki, ki prihajajo v Hongkong, poročajo o novi nevarnosti, ki jo opisujejo kot najverjetnejšo, odkar je prišel na krmilo Mao Ce Tung. Slana, neurja, poplave, suša in kobilice so uničile na Kitajskem velik del letošnje letine. Lakota grozi nad 10 milijonom prebivalcev. Pekinska vlada ne bo mogla izpolniti petletnega načrta. Nekateri strokovnjaki za Vzhodno Azijo pravijo, da bi premirje na Korejši še ne bilo sklenjeno, če ne bi grozila Kitajski nova katastrofalna lakota.

V najrodovitejših pokrajinah Srednje in Severne Kitajske je napravila slana v maju neprečelnivo škodo. V pokrajinah Honanu, Kjangsinu in Santungu je uničila najmanj 40% poljskih pridelkov. Da bi prekrhli mestno prebivalstvo z živil, so morali samo v Honanu mobilizirati 5 milijonov delavcev. Ob neki janceckjangu se že pomikajo dolge kolone vozil z živil. Vlada

je zasedla vse ladje do najmanjših motornih čolnov. Zivila prenašajo tudi na bivoli. Slej ko prej ima vlada največje težave z dovozom živil v ogrožene kraje.

Casnik »Jih Piau« iz Tiencina poroča, da so kobilice uničile na področju nad 250.000 hektarov vse rastlinstvo. Kerna Kitajskem nimajo nobenih sredstev za zatiranje kobilic iz zraka, morajo kmetje mirno gledati kako jim pustošijo polja. V pokrajini Santung so kobilice polja in travnike tako opustošile, da ni nikjer videti nobene bilke. Hudo so prizadete tudi pokrajine v jugozahodnem delu Kitajske. V pokrajini Junan, Sečuan in Kuiečov bo ostalo letos nad 4 milijone kmetov malone brez pridelka.

Kitajski časniki čedalje pogosteje pišejo o hudi lakoti. Skoraj povsem so nehali pisati o odporu proti Američanom in o pomoči Kitajski. Celotna agrarna reformo so morale oblasti zadržati, ker se kmetje v veliki stiski; zanjo ne zanimajo. Kakor na Madžarskem in v drugih satelitskih državah, tudi na Kitajskem kolektivno obdelujejo kakih 40% zemlje. Strokovnjaki menijo, da bo pri tem za zdaj tudi ostalo, ker je izredno slaba letina agrarne reforme in kolektivizacije zavrla.

Ameriški časniki ugotavljajo, da si bo Kitajska sprčo sedanje stiske prizadevala navezati gospodarske stike z zahodnimi deželami. S Francijo je že sklenila trgovinsko pogodbo o nakupu raznih potrebščin za 10 milijard, v Veliki Britaniji pa bodo Kitajci kupili za 56 milijard blaga. Novih trgovinskih pogodb Kitajska ne bo sklepala, dokler ne bo sprejeta v OZN. Velika Britanija ima še zmeraj od neurejenih razmer na Kitajskem največ koristi. Zato tudi tako pritiska, da bi Kitajsko sprejeli v Organizacijo združenih narodov. Toda v zahodnih državah se že vprašujejo, kaj jim bo mogla Kitajska nuditi namesto žita, ki ga letos niti sama nima? Računajo, da jim bo pošiljala antimon, olja, živo in jajca. Pa tudi to je še veliko vprašanje, ker ima Kitajska vlada kot rečeno čedalje večje težave s prehrano prebivalstva. Pomanjkanje bo doseglo višek v septembru.

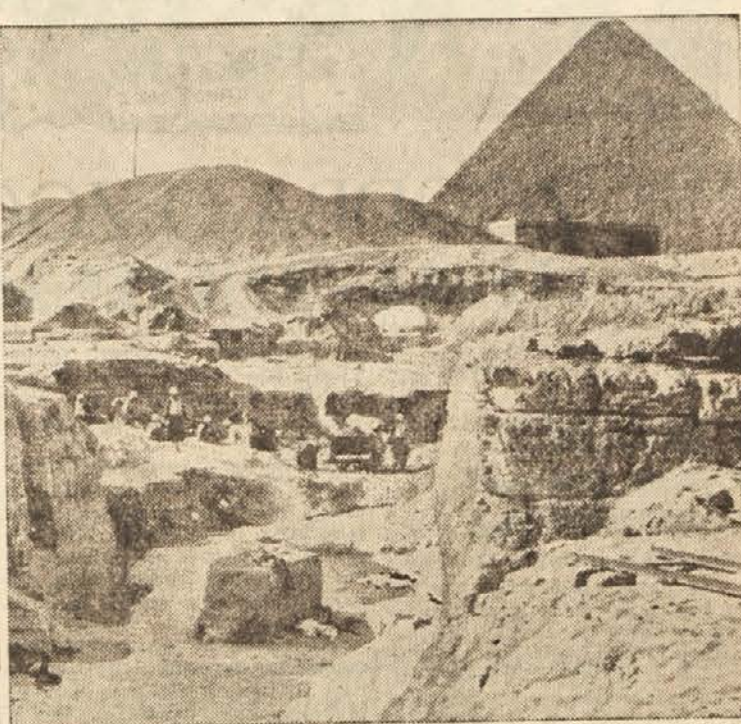
Anekdota

PREVIDNOST

Na dvoru Filipa Makedonskega je neki dvorjan grdo govoril o kralju.
»Pregnat ga je treba,« so rekli dvorjani kralju.
»Nikar,« je odgovoril kralj.
»Danes govori o meni na mojem dvoru, jutri pa bi govoril po vsej deželi.«

ZDA imajo 160 milijonov prebivalcev

Ameriški statistiki so bili zelo veseli, ko so nedavno ugotovili, da se je rodil 160-milijontni prebivalec ZDA. Ta pomembni dogodek je zabeležil velik računski stroj, ki ga ima v statistični centralni ministruvstvo za trgovino v Washingtonu. Stroj ima obliko 3 m visokega robota. Tabela v njem zažari ob vsakem rojstvu. Stroj zabeleži tudi vse druge spremembe v številu prebivalcev ZDA bodisi da gre za umiranje, priseljevanja ali izseljevanja. Avtomatično pokaže potem celotno število prebivalcev. Vsakokrat, ko se število prebivalcev poveča za enega, zazvonj v stroju zvonec kakor v blagajni v trgovini.

Stari egiptovski grobovi

Pokopališče stoječih mumij

Balzamirane žrtve strašnega pokola, ki je divjal med prtljakci pred 1500 leti

»Popotnik, če prideš v Benares, povej tam, da si nas videl ležati tu, kakor je veleva ukaz.«
Ta spartanski izrek, bi lahko, prilagojen krajevni razmeram, napisali tudi nad vhodom na pokopališče mumij Sintowar, kakih 30 km severovzhodno od Benaresa v angleški vzhodni Indiji, blizu Gangesa. Tu je divjala pred dobrimi 1500 leti bitka med prtljakskimi plemeni Madhukov in Sinegalov, ena najsrdečjih

bitk v džungli, kar jih pomni zgodovina človeštva.
Vtem ko Sinegali, ki dosežejo višino 1 m, še žive, je drugo plemo prtljakcev po strahovitem pokolu pri Sintowaru v glavnem izginilo. Nekaj prtljakcev je to strašno bitko preživel in le-ti so zgradili v svarilo potomcev pokopališče mumij, dokler se sami niso postali žrtve nenasitnega sovražnikovega maščevanja. Te dogodke lahko še zdaj natanko razberemo iz starih indijskih napisov na nagrobnih spomenikih v obliki dreves. Nad 300 takšnih v krste spremenjenih debel stoji na tem polju. Madhuki so v pragozdu posekali orjaška drevesa, jih izdolbili in položili vanje balzamirana trupla.

V krste spremenjena debela so bogato okrasili z rezbarijami. Vsako deblo ima dve luknji, da lahko duh pokojnega opazuje zunanji svet. Na spodnjem koncu so prtljakci zaprli krsto z leseno ploščo, da ne bi zgnila in jo zakopali dober meter globoko. Na robu pokopališča mumij so postavili orjaške malike, ki naj varujejo mrlične sleherne oskrumbe ali tatvine.

Pokopališče mumij v Sintowaru so odkrili pred dobrimi šestimi leti. Strokovnjaki pravijo, da je po svojem zgodovinskem pomenu edinstveno na svetu. Nikjer drugod niso mrlični pokopani stoji v izdolbenih deblih, kakor tu, kjer so se njihove mumije okranile do današnjih časov. Ta gozd duhov prtljakavskega plemena Madhukov, kakor ga imenujejo domačini v Indiji, je na splošno zapuščeno. Domačini se le redko upajo v bližino tega grozljivega pokopališča mumij. Bilo je nekaj poskusov, da bi tatovi ukradli nakit z mumij, toda vse so morali drago plačati. Mumije

so namreč namazane s hitro učinkujočim indijskim kožnim strupom. Če se človek, ki se ga je prijel ta strup, količjak pot, mu strup takoj prodre skozi pore in mišice mu otrpnejo. Če ni protistrupa, človek v 24 urah v strašnih mukah umrje. Zaostali prebivalci teh krajev trdijo, da hodi ponoči po pokopališču mumij pošast, ki potegne kožo s slehernega, kdor bi ji motil mir mumificiranih prtljakcev.

Z letali so nedavno prepeljali iz Sintowara v Ameriko še dve izkopani debli z mumijami. V Ameriki se zanimajo za način, kako je prtljaksko plemo svoje mrlične prepariralo. Pokazalo se je, da so jih znali mumificirati mnogo boljše kakor Egipčani, le da so truplo precej poškodovali. Trpela je zlasti oblika, vtem ko so Egipčani mumificirali trupla tako, da so ostala nepoškodovana.

GOSPODAR IN SLUGA

»Bil sem dober prijatelj Pontija Pilata,« je dejal nekdo sloveči pustolovec Cagliostro. Njegov glas je bil tako resen in mirn, tako samozavesten, da je spraval kardinala Louisa de Rochana, ki ni bil neumen, v hudo zadrego. Kardinal se je obrnil h Cagliostroviemu slugi, da bi ga vprašal, kako da je bil njegov gospodar, čeprav še tako mlad, prijatelj človeka, ki je živel pred 1800 leti.

»Oprostite,« je odgovoril sluga, »o tem prijateljstvu ničesar ne vem, ker sem v službi gospoda Cagliostra šele 400 let.«

SKOT IN TRANSFUZIJA KRVI

Neki Skot se je napotil v bolnišnico, da bi dal na razpolago kri za transfuzijo. Vse je šlo gladko in hvaležni bolnik je postal krododajalec 50 funtov.

Čez nekaj dni se je zdravniku zdelo, da mora dobiti bolnik novo transfuzijo krvi. Poklical je istega krododajalca in bolnik mu je dal ček za 25 funtov.

Ko je bila potrebna še tretja transfuzija, je Skot spet dal na razpolago kri, toda bolnik je imel o žilah že toliko škotske krvi, da krododajalec ni oče nakazal denarja, maroveč se mu je z dopisnico samo zahvalil.

NAJPRED UBIJAJO

Neki francoski kirurg je bil izredno sposoben, toda z bolniki zelo grob. Nekega dne je imel zelo nevarno operacijo in bolniku je rekel:

»Gotovo vidite v meni pravega mesarja.«

»Oh, ne, ne,« je zajecjal prestrašeni bolnik. »mesarji živino prej ubijejo, preden jo oderejo.«

»Na ta pusti otok sem se zavlekel, da bi na vse pozabil. Vražja strela, zdaj pa sem pozabil, kaj sem hotel pozabiti!«

MALI LEKSIKON

VPRAŠANJA

Katero važno odkritje pripada slovečemu grškemu geografu Eratostenu?

Kje je domovina glasbil?

V kateri deželi je največ abstinentov?

Ali so na svetu ribe, ki preslepe sovražnika s svojo velikostjo?

Kaj je puščina kumulativna tromblonska mina?

Kdo je opravil najbolj precizno kemično merjenje?

ODGOVORI

Eratosten (tretje stoletje pred našim štetjem) je bil prvi človek, ki je natančno izračunal obseg zemeljske obale. Ugotovil je, da pokonci stoječe palice v mestu Siena na bregu Nila opoldne najdaljšega dne v letu ne mečejo sence, ker stoji sonca tik nad zenitom. Ugotovil je tudi, da pada senca v Aleksandriji, 50 milj od Sienne oddaljenem mestu, istočasno v kotu 50 stopinj. Na podlagi tega je prišel do sklepa, da je razdalja med Aleksandrijo in Sieno petdesetina zemeljskega obsega. Ko je to razdaljo pomnožil s 50, je dobil 40.000 km. Ta račun se ne razlikuje dosti od mere, ki nam jo pokaže glede obsega Zemlje naša moderna geografija.

Domovina glasbil so dežele Srednjega in Daljnjega vzhoda. V izdelovanju glasbil so imeli obseg znanosti obale Ugotovil je, da pokonci stoječe palice v mestu Siena na bregu Nila opoldne najdaljšega dne v letu ne mečejo sence, ker stoji sonca tik nad zenitom. Ugotovil je tudi, da pada senca v Aleksandriji, 50 milj od Sienne oddaljenem mestu, istočasno v kotu 50 stopinj. Na podlagi tega je prišel do sklepa, da je razdalja med Aleksandrijo in Sieno petdesetina zemeljskega obsega. Ko je to razdaljo pomnožil s 50, je dobil 40.000 km. Ta račun se ne razlikuje dosti od mere, ki nam jo pokaže glede obsega Zemlje naša moderna geografija.

Evropska dežela, v kateri ljudje zdaj pijejo najmanj alkoholnih pijač, ki ima torej največ abstinentov, je Islandija, neodvisna država na istoimenskem otoku na Severnem ledenem oceanu. V zadnjih petih letih se je število potrošnikov alkoholnih pijač na Islandiji skrčilo od 2,1 na 1,39 odstotkov celotnega števila prebivalcev. To pomeni, da na Islandiji 99 odstotkov prebivalcev ne pije nobenih alkoholnih pijač, čeprav je podnebje v tej deželi zelo ostro. Na Islandiji je vsak deseti prebivalec organiziran abstinent.

V Atlantskem oceanu živi razmeroma majhna riba, ki pa jo je narava izredno usposobila za obrambo. Često jo napadejo večje ribe, zelo redko pa se zgodi, da bi jo premagale. Kadar jo napade, se brž napije vode ali nadiha zraka tako da postane nekolkokrat večja, kakor je sicer. Napadalec se ustrašijo njene velikosti in zbeže.

Tromblonska puščina mina je moderno individualno orožje, ki ga uporabljajo za boj proti tankom in oklopnim ciljem. Teleta kakih 600 gr in polovica odpade na razstrelivo. Mina prebije nad 200 mm debel oklep. S tromblonom streljajo na cilje, oddaljene do 100 m. Mino pritrjuje s tromblonom na puško in jo izstrele s posebnim izstrelkom. Te mine zamenjajo dosedanja priročna sredstva za individualni boj s tanki in sovražniki v bunkerju. Po izstrelitvi ni videti nič dima, ne prahu. Zato ima ta mina prednost v boju, ker sovražnik ne more ugotoviti, od kod streljamo.

Na splošno prevladuje mnenje, da sta najbolj precizno kemično merjenje opravila angleška kemika Ramsay in Gray, ko sta došla atomske težo radijske emanacije. Uporabila sta mikrotrenitno, ki je neprimerno občutljiva od najbolj preciznih tehtnic za tehtanje zlata. Z njo lahko ugotove razliko v teži pol milijotinke miligram. Pri ugotavljanju atomske teže emanacije sta Ramsay in Gray uporabila 0,1 kubnega milimetra plina, ki je tehtal približno stotinko miligrama. Ramsay je bil tako dober eksperimentator, da so ga pozneje nazvali svetli čarovnik kemičnih laboratorijeve.

Brezžična zveza v živalskem svetu

Zanimivi pojavi iz življenja in razmnoževanja termitov

Pesniki že od nekdaj poznajo skrivnostna znamenja med zaljubljenici, neme klice, s katerimi se sporazumevajo na enakih

Termiti

valovih. Znanost si o tem dolgo ni bila na jasnem. Zadnje čase pa se množe opazovanja, ki kažejo, da tudi v živalskem svetu brezžični klici SOS niso redki.

Eden največjih raziskovalcev iz življenja termitov, francoski novinar Eugene Marais, je opazoval termitske samice med letanjem, ko se pripravljajo ustanoviti novo termitsko državo. Samice so nekakšni razmnoževalni organi kolonije, kraljice. Ko začne zemljo namakati blagodejni dež, prilzeje na tisoče termitskih muh iz luknji; dvigajo se na štirih krilih samo pol metra visoko in odlete večih dokaj daleč, da ustanove novo kolonijo. Ob poletu termitska samica

odvrže krila, potlej pa hodi pokonci po namočeni zemlji, dokler ne najde primerne mesta. Tedaj napravi nekakšno ročno stoji. Oprta na prednje nožice dvigne zadek in tako negibno nekaj časa stoji. Kaj dela?

Marais trdi, da pošilja na vse strani brezžični klic SOS naslednje vsebine: »Tu osamljena termitska samica, dobro vzgojena, neomadeževane preteklosti išče samca, da bi se z njim združila. Obilno potomstvo zagotovljeno.«

Ta termitski signal ni zvok, ki bi ga človek lahko slišal, pa tudi ne zvok z ultrazvočnega področja, maroveč zares brezžični signal, ki seže zelo daleč. Kaj se potem zgodi? Ni treba dolgo čakati in že prileti mlad termitski samec po zraku, tudi če piha močan nasproten veter. Za nobene ovire se ne zmeni. Smer svojega poleta natanko pozna in nobena sila ga od njegove poti

ne more odvrniti. Nekaj metrov pred samico se spusti na zemljo, odvrže krila in izključi anteno. Samica še zmeraj stoji pokonci in signalizira, dokler se je samec s svojo anteno ne dotakne. Tedaj postane radijska zveza odveč, termitski par se je našel, samica zbeži, samec pa se poženje za njo in išče bodoči dom.

Naravoslovci so prepričani, da se tudi druge živali približno tako sporazumevajo. Neki ameriški raziskovalni inštitut se je zanimal, zakaj se veče zaletava v luč. Ugotovil je, da imata dva svetloba in ljubezenski klic dve približno enaki valovni dolžini. Veča se torej zaletava v luč, ko sledi klicu svojega spolnega nagona. Ta brezžični klic, ki ga oddajajo samice, prodre tudi stene zaboja. Če pa samice zapremo v pločevinasto škatlo, ki zadržuje žarke, njihov ljubezenski radio preneha delovati.

Američanom diši Zalivski tok

Evropi bi radi ukradli njeno »centralno kurjavo«

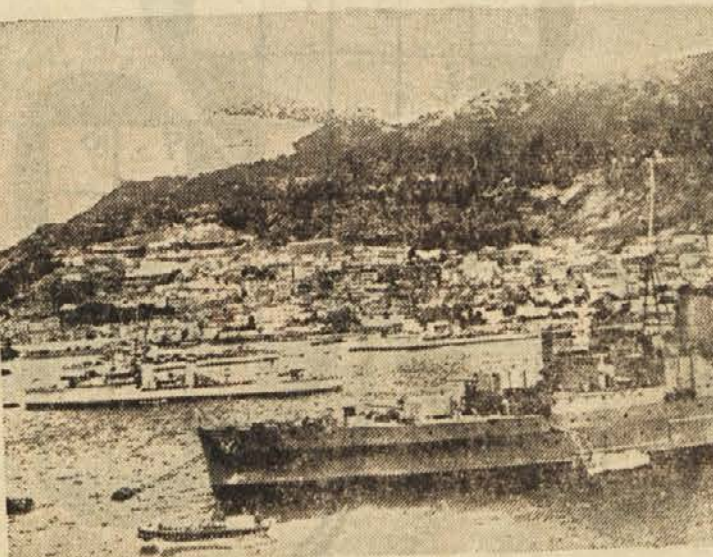
V nekem tehničnem romanu beremo o drznem načrtu: neki inženir je razstrelil Panamski prekop in topli Zalivski tok teče namesto proti Evropi v Tihni ocean ter ogreva zahodno obalo Severne Amerike. Nedavno je neki ameriški inženir objavil podoben načrt, po katerem naj bi Evropa izgubila toploto, ki jo dobiva od morja. Evropo bi rad oropal toplote, ki jo prinaša Za-

strovonjaki se bodo temu načrtu samo smejali, čeprav ga je ameriški inženir predložil amerišskemu Kongresu. Pot od južnega konca Floride do Kube je dolga približno 400 km. V morje bi morali torej potopiti približno tako veliko deželo, kakor je Švica, da bi Zalivski tok zadržali. In kaj potem? Potem bi našel izhod skozi Karibsko morje južno od Velikih Antilov

strelili in da bi skozi vrzel tekel Zalivski tok. Prej bi propadla vsa država Panama. Prebivalci Evrope se torej ni treba bati, da bi jim Američani vzeli »centralno kurjavo« Zalivskega toka.

Zanimiv pa je načrt genialnega, žal prezgodaj umrlega inženirja Sergöla. Ta načrt nima na sebi nič senzacionalnega. Sergöl je hotel Sredozemsko morje, ki se je od rimskih časov dvignilo najmanj za 3 m, delno izsušiti, da bi po neposredni poti povezal Evropo z Afriko. Zato je zasnoval načrt o zgraditvi nasipa pri Gibraltarji, ki bi zadrževal vodo iz višje ležečega Atlantika, da ne bi mogla več dotekati v Sredozemsko morje. V zvezi z Zalivskim tokom pa bi imel ta nasip še poseben pomen. Iz Sredozemskega morja teče namreč v Atlantski ocean mrzel podvodni tok, in sicer proti Zalivskemu. Cutitj ga je tja do Azorov, Kanarskih otokov in proti severu malone do Irseke. Razmeroma mrzla voda učinkuje proti topli Zalivskega toka kakor ščit in ga usmerja drugam.

Če bi nasip pri Gibraltarju zadržal ta podvodni tok, bi Evropa in Afrika ne bili samo tesno povezani, maroveč bi imel Zalivski tok naravno pot neposredno proti Evropi in naše podnebje bi bistveno izboljšalo. Da ni Zalivskega toka, bi bilo evropsko podnebje malodane neznesno, ker stoji mnoga velika evropska mesta na višini Severne Sibirije. Samo Zalivskemu toku se moramo zahvaliti, da imamo zmerno podnebje.

Pogled na Gibraltar

livski tok. Po njegovem načrtu naj bi zgradili med Florido in Kubo nasip ki bi Zalivski tok preusmeril. Posledice bi bile za Evropo porazne, trdi ameriški tisk. Vso Severno Evropo bi pokrila debela plast ledu.

in tekel bi naravnost proti Evropi. Led bi pokrtil vzhodno obalo Amerike, ne pa Evrope.

Kako pa je z razstrelitvijo Panamske morske ozine? Lisoč atomskih bomb bi komaj zado

NAŠIM MLADIM BRALCEM

H. Fallada: ZGODBA O ZGODBICI

Nekoč je živel fantek, ki ni bil priden in ni hotel jesti. Mati ga je za kazen postavila pred vrata, pridnim otrokom v jedilnici pa je začela praviti lepo zgodbo.

Ko je zaslišal malopridni deček, da mati pripoveduje, se je cemeril nekoliko tišje, kajti hotel je prisluhniti lepi zgodbi. Tedaj je mati zaklicala: »Ce boš zdaj priden in boš jedel, boš smel tudi ti poslušati zgodbo!«

Ko pa je otrok slišal kar mu je rekla, se je še glasneje začemril ko prej. Tedaj je pokukala iz luknje miš in vprašala: »Zakaj si se tako strašno zadržal, fantek? Moje male miške si tako prestrašil, da so se skoraj zadušile s slanino.«

Otrok je odgovoril: »Mati me je postavila pred vrata in ne pusti, da bi poslušal njeno lepo zgodbo. Če hočeš, da bodo tvoji otroci v miru zaužili slanino, smukni po svojih mišjih hodnikih v jedilnico in mi sporoči, kakšna je zgodba, ki jo poslušajo moji bratci in sestrice.«

Miš je storila tako, kakor je zahteval fantek. Smuknila je skozi svoje mišje hodnike in poslušala. Mati pa, ki je slišala, da se otrok nič več ne cmeri,

je zaklicala izza vrat: »Fantek, ali boš sedaj priden in boš jedel?«

Fantič pa si je mislil sam pri sebi: »Prav kmalu se vrne miš in mi pove zgodbo, zato mi res ni treba biti pridne.« In je zajokal še glasneje.

Cemeril se je in cemeril, miši pa ni bilo od nikoder. Pa je pomislil: »To je res čudno, da miš tako dolgo ni nazaj. Mora biti pa že lepa zgodba, da je čisto pozabila na svojo obljubo. Poslal bom muho, da jo poišče.« Fantič je poklical muho in ji rekel: »Draga gospodična muha, poslal sem miš v jedilnico, da bi slišala zgodbo, ki jo pripoveduje mati sestricam in bratcem. Toda miš ni. Ali bi bila tako ljubezniva, da bi zletela skozi ključavnico in pogledala, kaj se je zgodilo? Jutri zjutraj ti bom dal svoj sladkor, ki ga dobim v kakav.«

Muha je bila za to, zletela je skozi ključavnico in izginila. Mati pa je slišala, da se otrok več ne cmeri, je zaklicala izza vrat: »Boš zdaj priden in boš jedel, fantek?«

Fantič pa si je mislil: »Kmalu bosta prišli muha in miš nazaj in mi bosta povedali zgodbo, zato mi ni treba biti pridne.« Pa je zavpil: »Ne, ne, ne bom jedel!« in se še huje zamemril.

Ko pa se je nekaj časa cemeril, se je začudil, da ni niti miš, niti muhe od nikoder in se je zamislil: »Kakšna čudovita zgodba mora biti to! Miš je pozabila na svoje otroke, muha ne misli na sladkor. Poskusil bom še nekaj in če še tokrat nič ne izvem, bom zares priden in bom jedel, samo da slišim zgodbo.«

Tedaj je poklical mravljo, ki je ravno tekla po podu in ji rekel: »Gospodična mravlja, vi ste tako suhi in drobni, boste prav zagotovo lahko prišli skozi špranjo pod vrata v jedilnico. Storitve mi to, in pogledajte, kaj delata miš in muha, ki sem ju poslal, da bi poslušali zgodbo, ki jo pripoveduje mati mojim bratcem in sestricam. Toda pridite čimprej nazaj, če ne mi bo popek počil od radovednosti!«

Mravlja je rekla: »Uslugo ti storim.« stekla je pod vrata in izginila. Mati, ki je slišala, da se fantek več ne cmeri, je poklicala izza vrat: »Le hitro pridi, fantek, bodi priden in jej! Zdjaj boš dobil nekaj prav dobrega za želodček!«

Fantič pa si je mislil: »Mravlja mi bo zdaj poslala miško in muho, pa bom prav tako slišal zgodbo.« In je zavpil: »Ne maram ničesar, tudi nič dobrega ne maram jesti! Tolkel je z nogami ob tla in se cemeril še huje, kot poprej.

Ko pa se je spet nekaj časa cemeril, je postajal ta jok vedno tišji in tišji. Prvič zato, ker ga je bolelo grlo, drugič pa, ker si je mislil: »To mora biti prestrašena zgodba. Te tri: miš, muha in mravlja jo poslušajo in so name popolnoma pozabile.« In se je nehaj cemeriti.

Mati pa, ki je fantka trikrat zapovrstjo zastoj klicala, je bila zdaj jezna nanj in ga ni več klicala. Tedaj si je otrok mislil: »Mati je huda name. Malo bom popraskal po vratih in mati me bo vprašala, če bom priden. Jaz bom rekel, da bom in smel bom stopiti v jedilnico.« In fantič je začel praskati po vratih.

Mati ga je sicer slišala, toda malopridneža ni hotela več poklicati in je molčala. Fantič pa je začel vpiti: »Saj bom ubogal! Pustite me notri!«

Takrat je prišla miš iz svoje luknje in zavpila vsa zadihana: »Ježna, kakšna imenitna zgodba je to bila. Oprostite mi, toda nisem mogla priti prej, dokler nisem slišala konca.«

Muha je priletela skozi ključavnico in brnela: »Take lepe zgodbe pa ne slišiš vsak dan. Ni čuda, da so pri tem otroci pojedli vse, do zadnje žlice.«

In mravlja je pritekla izpod vrat, vsa navdušena: »Tako čudovita zgodba, zraven pa še čokoladni narastek in vanilijeva krema — oh, tako dobro bi tudi jaz enkrat rada jedla.«

»Kaj?« je zaklicala malopridni fantek. »Čokoladni narastek in vanilijeva krema so imeli? To

hočem tudi jaz! To hočem tudi jaz!«

Odsunil je vrata in zavpil: »Jaz hočem tudi čokoladni narastek in vanilijevu kremo. Čisto priden bom in zgodbo bi tudi rad slišal.«

Tedaj pa so se otroci z materjo vred zasmejali in pokazali malopridnežu prazno skledo. V njej ni bilo niti koščka narastka več. In pokazali so mu krožnike prazne in oblizane, kakor da bi bili umiti. Mati pa je rekla: »Zakaj se nisi pravi čas premislil, otrok? Zdjaj ni ničesar več.«

Fantič je planil v jok in rekel: »Ce že ne morem dobiti narastka, pa hočem slišati to lepo, imenitno, čudovito zgodbo.«

ki si jo pripovedovala mojim bratcem in sestricam.«

Mati pa je odvrnila: »Zdjaj je že pozno in nihče ne bo več pripovedoval nobenih zgodbic, zdaj moramo v posteljo.«

Tako je moral neposlušni deček brez narastka v posteljo. Če pa bi se prej premislil, bi jedel narastek in poslušal zgodbo. To bi bilo boljše zanj in seveda tudi za nas, kajti potem bi tudi mi lahko slišali to zgodbo.

Prevedel L. Kovačič

KAKO JE UCITELJ NACEKA LOVIL (Iz Prlekije)

V Zabji dolini je Zabja vas. In imajo tam tudi šolo. Kako tudi ne, ko pa je Zabja vas tako imenitna vas.

Hodil je v šolo tudi Nacek. Je Nacek nabrit in mu je sosedove češnje porabutati prava figa. V šoli rad nagaja in ima učitelj z Nacekom vedno slabe čase. Nacek ve vse, samo vedno vse narobe.

Ga je vprašal učitelj: »No, Nacek, katero mesto je največje na svetu?«

Nacek modro reče: »I, kaj, Zabja vas, kakopak!«

In spet učitelj: »Nacek, kdo je odkril Ameriko? Pomisli in povej.«

Nacek brž na to: »Jaz že ne! Se nič ne družim s Štefucem Mihalekom. Ta vedno rad kaj odkriva. Pri nas je zadnjič odkril apueno jamo in bi naš oča skoraj padel vanjo. Mu bodo že pokazali!«

Učitelj se je namršil: »Pa boš povedal to-le, Nacek: Kdaj so prišli Turki v našo deželo?«

Ze je zinil Nacek: »Prosim, jih še nisem videl, pa ne morem povedati!«

Učitelj je gledal že pisano: »No, bova pa nekaj iz računstva. Glej, Nacek! Tebi in Štefucem Mihaleku bom dal osem jabolk. Koliko jih bo dobil vsak, če jih bo dobil vsak polovico? Račun ni tako hud, kar povej ga!«

Nacek se ni niti še požahal, ko je rekel: »Osem jabolk bom dobil jaz, Mihalek pa naj si jih dobi kje drugje.«

Učitelj se začudi: »Kako to, Nacek?«

»Ker bom pojedal jaz vseh osem. Lačen sem in jabolka mi gredo v slast. Kar sem jih dajte, prosim!«

Doma pa so vprašali oča Naceka: »Tak, fant, kako je bilo v šoli?«

»I, kako bi bilo? Učitelj me je lovil skoraj celo dopoldne, pa me ni ujel niti enkrat.«

Hudo so bili ponosni oča na svojega Naceka. Golar Manko

Tone Crnigoj: Pismo z morja

Najprej zorhan čoln pozdravov, Jež pa modrec nič ne mara ki jih hranimo za vas: som, tunina, strček ježek in seveda tudi jaz.

Som je som, ni karsibodi. Pravijo, da vse požre, a z menoj je kakor miška tih in skromen, kar ga je.

Jež pa modrec nič ne mara in tako odgovori: »Mila moja, za očerjo naj nikar te ne skrbi, za nocoj ti bom napekel svojih šmentanih bodic, za poslastek mesečina bo slaščica vseh slaščic!«

Nič ne straši s strašnim žrelom, In zatorej smo gostili same drobne polčke je, in če ukaže mu tunina, naj z menoj na sprehod gré, se z bodicami nocoj, vino — morskaja vodiča in narastek — lune soj.

brž na hrbet me posede in s plavutmi zanesla, pa jo mahnova po morju, kot ovela je gospa.

Vi pa nič se ne jezite, če to pisemce ima madeže na vsaki strani, ker jaz nisem krio tegaj;

Saj gospa je as pri hiši, Vitka, lepa in tenka, O, kako prefino pravi: »Jež, očerja ne velja!«

krin je ježek, kuhar ježek, ker napekel je bodic, jih zabelil z mesečino, to slaščico vseh slaščic!

HASAN IN STEKLOVINA

Hasan je bil zelo len in zelo reven deček. Ko mu je umrl oče, so on in njegovi bratje podedovali vsak po sto srebrnikov. Njegovi bratje so pričeli delati in kupčevati, da bi si na ta način

Andreja Lavrenčič

KAČJI PASTIR

Nabirala sem borovnice in niso se me bale ptice. Je krožil orel nad glavó, sijalo sonce je topló.

Opojno smreke so dišale, v vrhovih tiho šepetale; in glej! v ta opoldanski mir priplesal kačji je pastir.

Na roko prileti mi bežno in toži: da zelo nadležno i m e njegove se mu zdi, če lahko le p še kje dobi?

prislužili še več denarja. Tudi Hasan je hotel storiti isto, a tako, da se mu ne bi bilo treba hudo napatjati pri tem.

Zato je ves božji dan nakupoval namizno steklovino. Naložil jo je v košaro in se postavil na trg, kjer jo je mislil prodati. Toda ni je razstavil, da bi jo videli ljudje, ki so hodili mimo. Ni jim pripovedoval, kakó bleščečo steklovino ima in kako bi sijala in njihovih mizah. Mislil je, da je dovolj, če sloni s hrptom na zidu, z nogami ob košari in dremleje.

Cez nekaj časa je pričel sam pri sebi govoriti.

»To steklo je stalo sto srebrnikov. Na svetu nimam drugega kot to. Steklovino bom prodal za dve sto srebrnikov. Za to bom nakupil še več stekla in ga prodal za štiri sto srebrnikov. Ne bo minilo dolgo in imel bom štiri tisoč takih kovancev. Te bom pomnožil v osem tisoč. Pravijo, da se denar plodi naprej kar sam. Ko mi bo mojih osem tisoč novcev zaplodilo deset tisočakov, ne bom več prodajal steklovine. Kupoval bom bisere in diamante ter

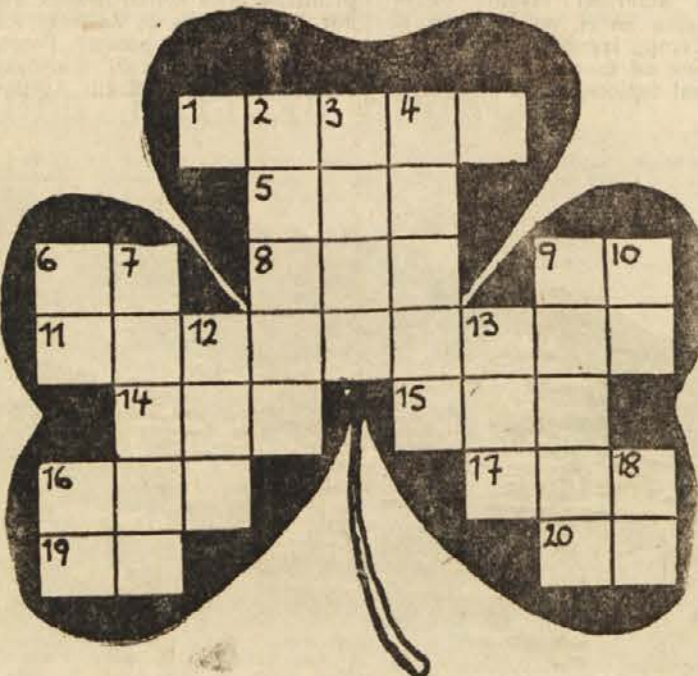
jih prodajal. Kmalu bom obogatel in si sezidal krasno palačo; v njej bo kar mrgolelo slug in konjev.

Ko bom bogat, bom živel kot kak velik princ. Oženil se bom s kraljevo hčerko, ki bo nadvse srečna, ker bo imela mene za soproga.

Takega ženitovanja, kot bo najino, ni še nihče videl. Jihal bom konja, vsega pokritega z biseri in diamanti. In bogato oblečeni sluzabniki bodo hodili v sprevedu za menoj.

Ko bom pripeljal nevesto v palačo, naju bo čakala velika ženitovanjska pojedina. Preden bomo pa sedli k slavlju, mi bo podal sluzabnik kozarec pijače. Kozarec bo iz brusnega stekla. Vendar bom vztrajal, da hočem piti iz zlate čaše. Brenil bom sluzabnika, ker mi bo ponudil steklo namesto zlata.«

Hasan je svoje sijajne sanje tako živo doživljal, da je stegnil nogo in hotel breniti sluzabnika. Pri tem pa je prevrnil košaro steklovine, ki se je zakotalila po trgu ter se zdrobila na tisoč kovsov.

KRIŽANKA „DELI LJICA“

Vodoravno: 1. Pretirano varčna radodarna, 5. ime slovenskega pesnika, 6. kratka za opus, 8. kurir, poslanec, 9. predlog, 11. rastlina, ki jo imajo radi zajeki, 14. začimba, 15. ženska ime (množina), 16. del živalskega telesa, 17. osebni zaimek, 19. enota za merjenje električnega polja (fonet.), 20. 100 m². Navpično: 2. kislega okusa, 3. vožnja, 4. obdelana zemlja, 6. predlog, 7. knjižno delo v verzih, 9. red, 10. trdlnica, 12. orožje, 13. moško ime, 16. grška črka, 18. 100 m².

Pastir in med

(Ameriška pravljica)

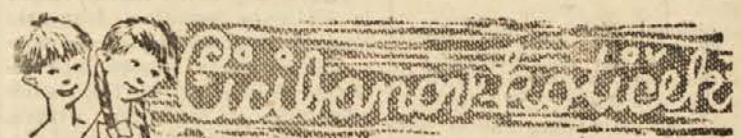
Pastir je pasel svoje ovce. Njegov prijatelj je šel mimo in mu dal lonce medu. Potem pa je pastir ves dan tekal za ovcami, držec v eni roki med, a v drugi pastirsko palico.

Ko se je bližala noč, je gnal ovce domov. Po poti je premisljal, kako mu bo teknila večerja, kruh, namazan s podarjenim medom. Hipoma pa ga je obšla druga misel.

»Ne,« je rekel sam pri sebi, »tega medu ne bom pojedel. Prodaj ga bom, z denarjem pa si bom nakupil ječmena. Ne bom več pastir, postal bom kmetovalec. Ta ječmen bom posejal in

dal mi bo obilen pridelek. Prodaj ga bom in kupil pšenico. To bom posejal in pridelek bo znova obilen. Pšenico bom prodal in nakupil riža. Zasadil bom cela polja riža. Ko bom zrno prodal, bom bogat mož in mi ne bo nikoli več treba nositi pastirske palice.«

Pastir se je tako zelo zatopil v svoje sanjarije o sreči, da je dvignil palico in jo zalučal, kolikor daleč jo je mogel. Za hip je že verjel, da je bogataš. A pri lučanju palice je spustil lonce na tla. Med se je razlezel med travo. Tako je bilo konec sanjarij.

UGANKE

- Zelena glavica in bela nožica, Nožica počiva, je nepremakljiva. Glavica se majo, ko veter takt daje.
- Kdo je skakavec z jopičem črnim, z zlatimi usti, z glasom srebrnim?
- Bingelj bingljaj, krohelj krohljaj, ko bingelj odpade, ga krohelj popade.
- Rumena je streha, je belo polje po polju medene stezice drže. Ej, to je poslastek za vaše zobe.
- Jojmene — moje noge čevlji železni težje, vendar prav urnih nog tekam okrog.
- Dokler dalje gre, je on, ona je, ko se ustavi. Uganite malčki vi, kako se tej reči pravil — dežeavnica.

KAKO SEM IZGUBIL STAVO

Pri nas stanuje malj Uroš. Nekega dne me sreča na hodniku pa mi pravi:

»Čiča, ti ne moreš preskočiti škatlice šibice, ne da bi se je dotaknil.«

»Kdo to pravi?!« mu odgovorim.

»Hočeš staviti za sladolede? predlagaj Uroš.«

»Velja! Glej, kako lahko bom preskočil!«

Postavil sem škatlico na tla in gladko preskočil.

»Ej, tako pa ne drži,« reče Uroš. Potem vzame škatlico in jo postavi čisto tik zida. »No, zdaj pa skoči!«

Seveda, na ta način se ni dalo ne preskočiti in ne stave dobiti. Uroš je dobil sladolede.

Rešitev: 1. breza, 2. pitek, 3. praščica, 4. medena, 5. konj — podkev, 6. dez.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

Ligaši na štartu

Jutri igrajo Crvena zvezda in Radnički - V Ljubljani tekma novih ligašev - Partizan, Hajduk in Dinamo pred težavnimi nalogami - Skopljanci so mirni

Ligaši so na štartu. Njihova forma je prav dobro znana. Prepričuje nas sicer, da so se vsi dobro pripravili, vendar ne vemo, kako bodo štartali. Prve tekme letošnje sezone nas niso navdušile. Morda zato, ker so moštva s pomočjo trenerjev skušala ubrati nov način igre in sestaviti boljše moštvo.

IZENACENOST

Zaključni del preteklega prvenstva je bil od vseh dosedanjih najbolj tuden. Favoriti so izgubili točke iz tekme v tekmo, lestvica se je stalno spreminjala. Ko se je prvenstvo zaključilo, smo vedeli, da ni več izrazitih favoritov in da so vsi štiri resno ogroženi.

Skratka, moštva I. lige je precej izenačena. Borbenost, polet in požrtvovalnost mladih moštvo so bila v preteklem tekmovanju glavno orožje, s katerim so se uspešno borili proti Crveni zvezdi, Hajduku, Partizanu in Dinamu.

PRED VELETURNIRNEM KANDIDATOV ZA SVETOVNEGA PRVAKA V SVICI

PREDSTAVLJAMO VAM KANDIDATE

Petindesetletni kandidat za svetovnega prvaka, švedski državljau Olofen Stahlberg živi že od leta 1959 stalno v Buenos Airesu. Na zadnjem turnirju kandidatov v Budimpešti je zasedel 6. mesto. Mož je rasel počasi v velikega mojstra. Ne moremo reči, v kateri starosti mojstri dosežejo visok svoje zmogljivosti in ustvarjalnosti. Tako je bil genialni Aljehin na vrhu na turnirju v San Remu in na Bledu pri 38 letih, Capablanca z 39 leti na turnirju leta 1924 v New Yorku in Tarasch s 36 leti. Bojovnik je postal svetovni prvak s 36 leti. Kaj pa eden največjih velenostov vseh časov dr. Emanuel Lasker, ki je z 56 leti na turnirju leta 1924 v New Yorku krepko zmagal s 16 točkami od 20 možnih in pustil za seboj Capablancu, Aljehina, Marshalla, Retjaja, Marocya in druge? Pa naš dr. Vidmar, ki je še lani zmagal s 67 leti na turnirju v Baslu. Pred dr. Euwejem! Mož je toliko star, koliko se počuti. Stahlberg je v odlični fizični kondiciji, kateri mu to tudi pomagala vzdržati napore utrudljivih partij veturnirja v Schaffhausen in Zürichu. Ne da se reči, da bodo mladiši na njegovem hrbitu pršli do slavi.

Gideon Stahlberg je bil rojen leta 1908 v Stockholmu. Njegovi vidnejši povojni uspehi so: 1947: Mar del Plata: 2. mesto (I. Nidorf); Buenos Aires: 1. mesto. 1948: Mar del Plata: 2. mesto (I. Nidorf); Mar del Plata: 2. mesto (I. Eliskases); Saltjöheden del 6-9. mesto z Bondarevskim, Flohrom in Najdorfom. 1949: Izgubil dvoboj z Gligoričem 6:5; Trečinske Teplice dosegel 1. mesto. 1950: Turnir kandidatov v Budimpešti: dosegel 6. mesto. 1951: Amsterdam: dosegel 3. mesto; Stantovny turnir del 2-4. mesto s Pircem in Trifunovićem. 1952: Medeoski turnir v Saltjöheden: del 5-8. mesto z Gligoričem, Averbachom in Szabojem; Budimpešta: del 3-5. mesto.

Uspeh naših kolesarjev NA DIRKI ANKARA-ISTANBUL

Istanbul, 28. avgusta. - V sredo se je začela kolesarska dirka Ankara-Istanbul, na kateri so razen turških kolesarjev nastopili tudi naši vozači. V prvi etapi - 90 km - so prvih šest mest zasedli jugoslovanski kolesarji. V drugi etapi, ki je bila v četrtek, so Jugoslovani obdržali prvih pet mest, medtem ko je šesti prišel na cilj turški tekmovalec Ihsan. V tretji etapi so prva tri mesta dosegli turški vozači Elzerki, Savak in Enzes, ki so po tej etapi v skupnem plasmanu na vrhu lestvice, četrti je Jugoslovani, peti pa turški tekmovalec Ihsan.

Advertisement for a steam locomotive. Title: 'Vsem premogovnikom!'. Text: 'Glavna direkcija jugoslovanskih železnic bo do 10. IX. 1953 sprejemala pismene ponudbe za dobavo premoža za vleko v IV. četrtletju 1953. V ponudbi je treba navesti arsortiment, količino, ceno franko vagon nakladalna postaja J. Z. odstotek pepela, vlage, žvepla in gorljivih snovi, najnižje kalorije in faktor. - Pri rudnikih, ki imajo več obratov ali jaškov, je treba v ponudbi navesti te podatke za vse obrate in jaške. Razgovori o vloženih ponudbah bodo v Glavni direkciji jugoslovanskih železnic OMTS Beograd, Nemanjina ul. št. 6, soba št. 593 od 18. do 22. septembra

DINAMO - FAVORIT ŠT. 17

Teško je izrekat napovedi, saj je nogomet igra, v kateri se preroki najslabše obnesejo.

Vendar je gotovo, da bo borba za prvo mesto med Crveno zvezdo, Dinamom, Partizanom in Hajdukom. Ostala moštva, čeprav so sposobna kdaj prekrizati račune, še niso dosegla raven.

Crvena zvezda na nedavnih tekmah ni navdušila svojih simpatizerjev, vendar kaže, da bo eden izmed najresnejših kandidatov za prvo mesto, kajti na prvenstvu bo igrala v popolni postavi. Podobno je tudi s Partizanom, ki bo izvedel nekatere spremembe v napadu. Dinamovi so na začetku prvenstva največji optimisti in verujejo, da bodo prav gotovo prvaki.

Dinamo je prebolel krizo in na več mednarodnih tekmah pokazal zelo dobro formo. Hajduk doživlja velike spremembe. Teško če bo Franjo Matšič še igral. On je duša moštva, toda potrební so mlajši igralci, potrebni pa so tudi izkušnje. Ta problem muči Hajdukovce.

VOJVODINA MOSTVO PRESENEČENJ

Med ostalimi moštvi imajo največ možnosti za dober plasman Vojvodina, BSK in Sarajevo. Vojvodina je v zaključnem delu prejšnjega prvenstva odlično zaigrala, prav tako pa tudi na nedavnih tekmah. To je moštvo, ki največ obeta.

BSK zna za mladimi igralci in živahno igro navdušiti gledalce. Isto velja za Sarajevčane. Lokomotiva, Vardar in Spartak uživajo v primeri

z novimi ligaši prednost, ker so se prekalili v prvenstvenih borbah. V največjem položaju so novi ligaši Radnički, Odred, Proleter in Rabotnički. V ligo so prišli po dolgotrajnih borbah. Razen tega nimajo dovolj izkušenj.

PRVI SPOPADI

Jutri se bo prvenstvo začelo. Startala bosta Crvena zvezda in Radnički. Državni prvak je favorit. Favoriti so tudi Vardar, ki igra v Skoplju s Spartakom, Vojvodina, ki igra z Rabotničkim. Tudi Odred ima več možnosti kot osižeški Proleter.

Veliko bolj ogrožene pa bodo borbe v Zagrebu med Lokomotivo in Partizanom, v Sarajevu med Sarajevom in Dinamom in v Beogradu med BSK in Hajdukom. Šile so izenačene, zato pa tudi možnosti.

Borbe se začeljo. Od dobrega začetka bo odvisen tudi končni rezultat.

Garnizija (Lj) : Odred 5:4 (3:1)

Ljubljana, 28. avgusta. Tekma med Odredom in ljubljansko garnizijo ni izpolnila pričakovanj. Pri garniziji ni nastopil Vukas, v moštvo Odreda pa sta od stalnih igralcev prvega moštva nastopila le Hočvar in Zumber. Tekma je bila dokaj zanimiva. Priladniki armade so premagali slabe Odredovce, predvsem zaradi ostre obrambe in uspešnega napada. Rezultat je bil še 15 minut pred koncem 5:1, nato pa je Odredu uspešno preprečiti katastrofo. Strelci za garnizijo so bili Zivotič in leva zveza po dva ter Piskar iz 11-metrovke, za Odred pa Piskar avtogol, Kompos dva in Klančičar enega. Pred 3000 gledalci je sodil Goll.

VESTI IN DOGODKI

JESENSKI ALPINISTI V ŠVICARSKIH GORAN

Pred dnevi je odpotevala manjša skupina najboljših jesenskih alpinistov v Švico. Jesenski plezalci so bili v zadnjih letih že dvakrat v skupini Moni Riana, kjer so prepežali nekaj klasičnih smeri. Glavni cilj skupine je doseči vrh Matterhorna (4505 m). Rezen Matterhorn se bodo skušali povzpeti na Zinarhorn (4223), Dent Herres (4175), Rreitihora (4171), na Monte Roso in druge velike ki veljajo za kot skrajno težavne in pomembne vrhove. Ogledali si bodo tudi dolino Grödenvalde in 1880 m visoko severno steno Eigerja. Brčkone se bodo jesenski alpinisti vrnili iz Švice z najboljšimi rezultati, z velikimi uspehi ter bogatimi izkušnjami.

Montažno : Lokomotiva 41:26

Zagreb, 28. avg. - V prveavstveni košarkarski tekmi je Montažno premagalo moštvo Lokomotive z 41:26 (18:11). Po tej tekmi vodi v zahodni skupini zvezne košarkarske skupine ljubljanski ASK s šestimi točkami pred Lokomotivo (4). Železničarjem in Montažnim s po 2 točkama.

POLFINALNI SAHOVSKI TURNIRJI KONČANI

Puc in ing. Vidmar se nista uvrstila v finale

Presenečenje zadnjega kola - Uspeh mladincev

Zadnje kolo polfinalnih sahovskih turnirjev v Ljubljani, Teslicu in Čačku, je prineslo mnogo razburljivih partij, katerih izid naj bi odločil, kateri tekmovalci bodo nastopili na IX. sahovskem prvenstvu FLRJ. Do XV. kola so veljali kot zanesljivi finalisti samo dr. Nedeljković, Matanović, Rabar, Janošević, Dimc in Nikolac. Šele zadnji dan pa je resil vprašanje ostalih šestih mest. Maričić je v Ljubljani uspešno premagal Horvata in si priboril 3. mesto. Preinfalku pa je zadostoval reni z Božičem za 4. mesto, saj je inž. Vidmar ml. utrpel poraz v dvoboju z Janoševićem. Iz konkurence je bil izločen tudi mladi Sokolov zaradi poraza v partiji s Kočvarjem. Zastopnik BIH, Bogdanović, je v Teslicu premagal Groseka ter zavel 3. mesto in si hkrati priboril moštovski naslov. Karaključ je premagal Smederevca ter dosegel enako število točk kot on, vendar pa mu je pripadlo 4. mesto na temelju boljšega rezultata po Sonebornovem sistemu. S. Vuković je dosegel poraz v svedenju z Matanovićem in je bil šele šesti. Puc je v Čačku remiziral z Djuraševićem, vendar mu pol točke ni zadostovalo, saj sta dosegla Djurašević in Bulat, s katerima ima enako število točk, bolj uspeh po Sonebornovem sistemu.

Obvestilo Odreda

V nedeljo, dne 30. avgusta, se bodo v tiste brez izkaznic, vendar z vstopnico v turek nastopijo še Lokomotiva : Spartak, AOK : Železničar, Spartak : Železničar

Maribor, 28. avgusta. Nocoj se bje na Pohorjem boju za nov državni rekord in trajanju na enosedezem jadrnem letalu, 22-letni Zvonko Sabeder, član aerokluba »Zarko Majcen« je v zraku že 14 ur. Da bi izpolnil obljubo, mu manjka še 10 ur letanja. do državnega rekorda pa še 4 ure.

ODOBJKA ŽELEZNIČARJEV TURNIR

Od 30. avgusta do 2. septembra bo na igriščih AOK in na novem stadionu Železničarja velik odbojarski turnir zveznih ligašev. Sodelujejo moške in ženske ekipe Spartaka iz Subotice, Lokomotive (Zgr) in ekipe obeh domačih klubov AOK in Železničarja. Tekme med obema predstavnikoma Ljubljane in Lokomotivo se štejejo za zvezno ligo.

Razpored tekem: nedelja, 30. avgusta: ob 9.30 AOK : Lokomotiva (moški in ženske) na igrišču AOK; ponedeljek, 31. avgusta ob 15.30 Lokomotiva : Železničar (moški in ženske)

»LJUDSKE PRAVICE - BORBE«

Uprava... Ljubljana... Kopitarjeva ulica 2... Poštni predal 42

DRŽAVNO PRVENSTVO V STRELJANJU

Moštvo Srbije spet osvojilo Titov pokal

Delorenzo osmič prvak s precizno pištolo

Ljubljana, 28. avg. - Večraj je bilo strelsko prvenstvo z vojaško puško mestveno in za posameznike. V tej najvažnejši strelski disciplini je bila izredno huda konkurenca. Vendar tako dramatične borbe ni nihče pričakoval. Skoda je, da izredno slabe vremenske razmere niso dovoljevale boljših rezultatov.

Takoj po prvih desetih streljih je bilo izredno živahno okoli tekmovalcev. Vsa se je sprekevali kdo vodi? Vendar je bil položaj nejasen. Po prvem stavu (20 strelov) je vodila Hrvaska z 773 krogi, tik pred Srbijo, ki je imela le 11 krogov manj. S tem sta se sodeljili od ostalih republik. Slovenci so zelo slabo pričeli. Po prvem stavu so bili šele četrti s 707 krogi, tik za BIH s 713 krogi.

Po drugem stavu je Hrvaska z izredno dobrim streljanjem povečala razliko in bila s 1526 krogi, 98 krogov pred Srbijo. Strelci Slovenije so po neuspehu v prvem stavu zelo popustili in so bili za 21 krogov za BIH oz. 157 za vodčo Hrvasko. Po drugem stavu so se zelo popravili Črnogorci in bili le 31 krogov za Slovence.

V tretjem stavu so imeli prednost Srbi, ker trije strelci še niso streljali leže. Z izredno hladnokrvnostjo so po zadnjem stavu dosegli skupen rezultat 2265 krogov, kar je le 7 krogov manj kot državni rekord. S tem so osvojili 1. mesto. Hrvatje so v zadnjem stavu bili nekoliko nervozni, tako da so imeli končno 29 krogov manj kot Srbija, 2256 krogov. Strelci BIH so v zadnjem stavu zelo borbeno streljali in so dosegli trejto mesto z 21 krogi pred Slovenijo z 2047 in Črno goro, ki ima isto število krogov, toda več zadelkov v belen. Na šestem mestu je Makedonija z 2078 krogi.

Med posamezniki je osvojil prvo mesto Milenković (Sr) s 463 krogi. Tudi na drugem mestu je član srbiskega moštva Momir Marković 461 krogov. S krogom manj se je uvrstil Sertič (Hrv) na tretje mesto.

Večraj se je nadaljevalo tudi tekmovanje z vojaško pištolo za značko. Delorenzo (Slov) je dosegel 477 krogov in s tem osvojil zlato značko. Zlato značko niso dovoljevale boljših rezultatov.

Prvak Milenković

AMERICANI SO IZREKALI VOVALNO MOSTVO ZDA : BRANIK 3:1

Maribor, 27. avg. Odbojarskemu klubu Branik je uspelo pridobiti za gostovanje v Mariboru odbojarsko reprezentanco ZDA, ki je trenutno v Jugoslaviji. Še nikoli ni bilo v Mariboru tako velikega zanimanja za odbojarsko tekmovanje. Zal pa je tudi to tekmovanje motilo deževno vreme. Tekma je pokazala, da je moč

so si priborili še Peršič (SI) 462 in Kovačević (Sr) 461 krogov. Doslej je skupno osvojenih 6 zlatih značk z vojaško pištolo.

Tečniški rezultati: (vojaška puška - moštveno): 1. Srbija 2265 krogov (Milenković 463, Marković M. 461, Bondič 474, Drinčič 450 in Petrovič 437), 2. Hrvatska 2256 krogov (Sertič 460, Pravhard 455, Cuk 449, Škorič 440 in Jurjevič 432), 3. BIH 2121 krogov 4. Slovenija 2047, 5. Črna gora 2047, 6. Makedonija 2038 krogov; posamezniki: 1. Milenković (Sr) 463, 2. Marković (Sr) 461, 3. Sertič (Hrv) 460, 4. Nikolovski (Mak) 457, 5. Pravhard 455.

Danes dopolnjevali se je nadaljevalo tekmovanje z vojaško puško. 3. tem tekmovanjem se vrstni red prvih 20 tekmovalcev ni izpremenil. Omenbe vreden je rezultat Davidovičev (BIH) 450 krogov in mladina Dimica, ki je dosegel 443 krogov.

Popoldne so tekmovali z vojaško in precizno pištolo. S precizno pištolo je že osmič osvojil državno prvenstvo Delorenzo (Slov) s 538 krogi. Drugo mesto je osvojil Drinčič 527, isto število krogov ima tudi Vuk (Srbija), vendar njegov rezultat še ni kontroliran.

Popoldne so tekmovali z vojaško in precizno pištolo. S precizno pištolo je že osmič osvojil državno prvenstvo Delorenzo (Slov) s 538 krogi. Drugo mesto je osvojil Drinčič 527, isto število krogov ima tudi Vuk (Srbija), vendar njegov rezultat še ni kontroliran.

gostov v obrambi in ne, kot smo pričakovali, v napadu. Domačini niso igrali kot običajno. Tema je vzrok verjetno trema in premalo rutine. Potem ko so s presenetljivo visokim rezultatom izgubili prvi niz, so se v drugem setu znatni in zaigrali mnogo koristneje. Američani so se sicer z vsemi silami trudili, da bi zadržali Branikovo ofenzivo, vendar v tem niso uspeli. V tretjem nizu so pri vodstvu domačih z 7:0 in kasneje z 9:4 kazalo, da bo Branik osvojil ta niz, vendar so se v nadaljevanju igre gostje zelo popravili in po hudi borbi osvojili tretji in četrti niz in zmago. Sodji je Moran zelo dobro. V moštvi domačih, moramo pohvaliti Požarja in Tomžiča, medtem ko je pri gostih najbolj ugajal Selznick.

I SLOVENSKA PLAVALNA LIGA Železničar (Lj) : Branik 132,5:110,5

Maribor, 27. avg. Danes se je v Mariboru končal zadnji letošnji dvo-boj 1. slovenske plavalne lige med ljubljanskim Železničarjem in domačim Branikom, ki je prišel s gostovanjem visoko in zaslužen zmago. Ljubljanačani so s tem dokazali, da so nedvomno drugo najmočnejše moštvo Slovenije. Imajo v vseh disciplinah zelo izenačeno ekipo in še mnogo obetajo. Tekmovanje je oviralo izredno slabo vreme.

Navodila obiskovalcem gorskih motodirk na Ljubelju

Obiskovalcem »Ljubeljskih dirk« dajemo naslednja navodila: Avtomobilisti in motoristi imajo dovoljen dostop na parko (kjer bodo urejena mesta za parkiranje) do desete ure. Po tem času bo cesta zaprta za vsak promet. Kamioni in avtobusi smejo le do štarta. Pri startu zavije pot na levo, kjer bo na nogometnem igrišču pripravljen prostor za parkiranje. Posebni kamioni bodo prevažali potnike na mesta ob poti, kjer so najlepši razgledi na progno. Potniki na železnici imajo ugodno zvezo z vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob sedmi uri, 8.36. Od postaje bodo vozili posebni kamioni. Vstopnica z vozilno na platon in nazaj stane 100 din, sama vstopnica 60 din.

Sovjetska atletinja Nina Otkalenko je dosegla v Moskvi nov svetovni rekord na 800 m v času 2:07,3. Prejšnji rekord je imela Pletnjeva - 2:08,2. Na istem tekmovanju je Kuc tekel 5000 m v času 14:02,3.

Advertisement for Novi Sad. Title: 'Novosadski kmetijski-industrijski velesejem'. Text: 'od 4. do 11. oktobra 1953'. Rok za prijave: 10. septembra 1953 - informacije: Sajam, Novi Sad, tel. 21-98

NAROČILNICA

Podpisani _____, kraj _____
 ulica _____, pošta _____ naročam
 »Ljudsko pravico - Borbo« in prosim, da mi jo začnete z _____
 redno pošiljati.

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo bom plačal po inkasantu.

Datum _____ Podpis: _____

— Odrežite in nam pošljite! —

DNEVNE NOVICE

Priljubljeni štab za proslavo 10-letnice ustanovitve primorskih brigad obvešča vse bivše borce II. brigade VDV, da bo zbirališče za proslavo brigad dne 5. septembra 1953 zvečer na določenem mestu na Okroglici.

Zbor II. brigade VDV pa bo dne 20. avgusta 1953 ob 19. uri na Lokvah. Vabljeni so vsi boreci brigade, IX. korpusa in prekomorskih brigad ter aktivisti in ostalo občinstvo.

Štab II. brigade VDV

KINO

KINO UNION: ameriški film »Kapetan Horacio«. Brez tednika. Predstava ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10, 11 ure ter od 15. ure dalje.

KINO KOMUNA: angleški film »Dolgo je pomnilo«. Tednik: Filmske novice št. 34. Predstava ob 18 in 20.

KINO SLOGA: francoski film »Vsi smo morilci«. Brez tednika. Predstava ob 18 in 20. Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 17. ure dalje.

KINO SOČA: Zaprt.

LETNI KINO TIVOLI: ameriški barvni film »Trije kavalirji«. Tednik. Predstava ob 20. uri.

LETNI KINO BEŽIGRAD: Premiera švedskega filma »Gospodična Julija«. Tednik. Predstava ob 20. uri. Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografih eno uro pred pričetkom predstave.

LETNI KINO DOM MILICE: angl. film »Trgovina s starninami«. Predstava ob 20. uri.

KINO SSKA: premiera angleškega filma »Cirkuški otrok«. Tednik. Predstava ob 18 in 20.

KINO TRIGLAV: premiera angleškega filma »Cirkuški otrok«. Tednik: Barvne risanke. Predstava ob 18 in 20. Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 17. ure dalje.

CELJE UNION: amer. film »Arcetacija. CELJE DOM in LETNI: italijanski film »Ljubezen in strupe. BLED: ameriški barvni film: »Veliki Caruso. KAMNIK: angleški film »Najsrečnejši dnevi. ZADOBROVA: amer. film »Cheyenne. VEVCE: ameriški film »Rebecca. JESENICE LETNI: mehiški film »Cantinflas mušketir. — PLAVŽ: mehiški film »En dan življenja. KRANJ STORŽIC: ameriški film »Mildred Pierce.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna v soboto, 29. avgusta: »Studente, Gorkega ulica 18.

KINO
 PARTIZAN: ameriški film »Pavla. UDARNIK: ameriški film »Afera na Trinidadu. POBREŽJE: ameriški film »Dama v hermelinu. STUDENCI: ameriški barvni film: »Serezenada.

RADIO MARIBOR
 12.00—15.30 Prenos sporeda Radio Ljubljana — 17.00—17.30 Zavrtimo se! — 17.30—17.40 Poslušajte domača poročila — 17.40—18.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi — 18.00—22.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 22.30—23.00 Pol ure zabavne glasbe — 23.00 Prenos sporeda Radia Jugoslavija.

Mestni kino Murska Sobota: avstrijski film »Eva podeduje raj.

RADIO

Dnevni spored za soboto 29. avgusta

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — vmes ob 5.10—5.20 Jutranja telovadba — 5.30—5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska — 6.00—6.10 Jutranja telovadba — 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda — 6.40—7.00 Kam bomo šli na izlet? — vmes pester glasbeni spored — 7.00—7.05 Radijski koledar — 12.00 Lažja slovenska orkestralna glasba — 12.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Kulturni pregled — 13.10 Za prijeten oddih (lahka, zabavna in operetna glasba) — 14.00 Hrvatska narodna glasba (prenos iz Zagreba) — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Solistične skladbe Albaniza in de Falle — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10—15.30 Zabavna glasba, vmes objave — 18.00 Poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberneta — 18.20 Za pionirje: Morton Wishengrad: Zadnji Inka (ponovitev) — 18.50 Glasbena medigra — 19.00 Radijske reklame — 19.10 Zabavna glasba, vmes objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Lažja slovenska orkestralna glasba — 20.30 Idrja, naše najstarejše rudarsko mesto (reportaža) — 21.00 Za prijeten konec tedna, lahka, zabavna in plesna glasba — 22.00 Napoved časa, poročila — 22.10 Kaj bo prihajalji teden na sporedu — 22.20 Glasbena medigra — 22.50—23.00 Oddaja za naše izseljence na valu 327,1 m — 23.00—24.00 Oddaja Radia Jugoslavija za tujino na valu 327,1 m (prenos iz Zagreba).

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS

Stanje dne 28. avgusta ob 7. zjutraj: Razsežnost področja visokega zračnega pritiska nad zahodno Evropo se še nadalje krepi in povzroča stabilizacijo lepega vremena tudi pri nas.

Po vsej Jugoslaviji je bilo ob 10. dopoldne oblačno vreme z dežjem v srednjem, severnem in vzhodnem delu države, je v zahodni Sloveniji je bilo menjšajoče oblačno vreme. Ob Jadranu so bile zabeležene naslednje temperature: Koper 24, Reka 19, Zadar 18, Split 21, Dubrovnik 22, Ulcinj 24° C. Temperatura morja v Kopru je bila 17° C.

V Ljubljani je ob 15. znašal zračni pritisk 737,6 mm, temperatura zraka 20,6° C, relativna vlaga 49%, nebo pretežno oblačno, vidnost 30 km.

Napoved za soboto, 29. avgusta: Lepo vreme s povečano oblačnostjo v popoldanskih urah. Zjutraj po kotlinah megla. Temperatura ponoči od 6 do 10° C, v Primorju do 14° C, podnevi od 23 do 26° C.

DROBNI OGLASI

STROKOVNO NEGOVALKO za dva otroka, ali čeno, ki ima izkušnje v negi in vzgoji otrok, išče družina v Beogradu. Stanovanje in hrana, plača pa po sporazumu. — Naslov pošljite oglasnemu oddelku »Borbo«, Beograd, Kardeljeva 31. ood »Strokovna negovalka.

VSE BESEDE, ki sem jih izrekel zoper tov. Zimnika in Grobovska, preklicujem kot neresnične. — Mehle Peter, železniško postajališče, Slovenj Gradec. 715

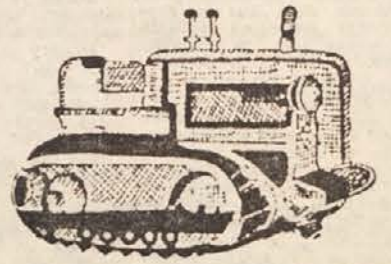
Mestni odbor Zveza borcev in Združenje rezervnih oficirjev — Ljubljana,

pozivata svoje članstvo,

da aktivno sodeluje pri vseh pripravah za proslavo primorskih brigad ter da se polnoštevilno udeleži proslave na Okroglici, ki bo dne 5. in 6. septembra 1953.

Istočasno obveščamo, da bo 29. in 30. avgusta proslava 10. obletnice ustanovitve X. SNOUB »Ljubljanske« na Golem. — Vabimo k udeležbi!

Vse potrebščine za mehanizacijo kmetijstva boste najugodnejše kupili in krili pri

„Poljoopskrbi“

Osijek

Na zalogi imamo: traktorje „Zadrugar“, „Ansaldo“, „Vierzon“, „Aran“, motorje 7 — 9 KS, dalje stalno kmetijsko orodje in sorave, umetna gnojila in sredstva za zaščito rastlin. — Opravljamo vse posle uvoza. — Oglejte si naš paviljon na osiškem velesejmu!

„Poljoopskrba“

Državno podjetje za preskrbo kmetijstva
 Osijek, ulica Augusta Cesarca št. 4

OBVEŠČAMO NAŠE NAROČNIKE, DA IMAJO PRI MALIH OGLASIH, OSMRTNICAH IN ZAHVALAH 50% POPUSTA OGLAŠUJTE V »LJUDSKI PRAVICI - BORBI«!

Obiščite OSIJEŠKI VELESEJEM

IZVOZNI VELESEJEM
 KMETIJSKO-PREHRAMBENIH IN INDUSTRIJSKIH IZDELKOV
 29. VIII.—6. IX. 1953
 KOMERCIALNI DNEVI
 3. in 4. IX.

Edinstven velesejem te vrste v državi. Razstavljata kmetijstvo in industrija iz vse države.

Nad 300 razstavljalcev.

Napovedani domači in tuji kupci.

Zahtevajte natančen seznam razstavljalcev, ki vam ga pošljemo brezplačno.

35% popusta na železnici.

Ostjek vas z veseljem pričakuje! Informacije Velesejem — Osijek, telefon 31-42, kakor tudi vse trgovinske zbornice in poslovalnice »Putnika« v državi.

Hrastove parafinirane vinske transportne sode

ugodno prodamo. — Železarna Ravne - Ravne na Koroškem.

NATEČAJ

GOSTINSKO PODJETJE HOTEL „MAJESTIC“, Beograd

razpisuje natečaj za sprejem v službo:

ŠEFA DVORANE ZA RESTAVRACIJO

z daljšo prakso v tem poklicu in z obveznim znanjem najmanj dveh tujih jezikov (francoski, angleški ali nemški). Plača po sporazumu.

GLASBENEGA ORKESTRA Z BAR S 6 ČLAN.

V pošte pridejo prvovrstni godbeniki s temeljitim poznavanjem koncertne glasbe, plesne glasbe, narodne glasbe in solo točk. — Plača po sporazumu. — Nastop 15. oktobra 1953.

Pismene ponudbe pošljite na hotel „MAJESTIC“, Beograd, poštni predal 303.

Obveščamo vse zainteresirane, da je začela obratovati naša nova livarna visokofrekvenčnega elektrojekla in da prevzemamo naročila za vlivanje vseh vrst

jeklenih odlitkov

za kose netto teže do 300 kg v vseh kvalitetah. Vlivamo tudi modele za kovanje in oblikovanje raznega orodja (kakor stručnice specialnih oblik, itd.)

TOVARNA ŽERJAVOV IN LIVARNA

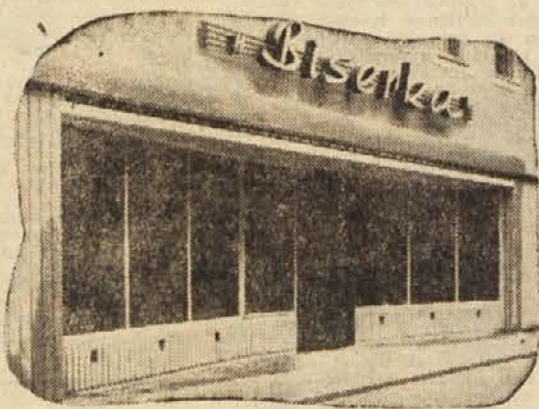

RIJEKA, J. POLIC KAMOVA 103

1843

Biserka

V Gosposki ulici 14 v MARIBORU, je bila v petek otvoritev nove specialno opremljene poslovalnice „BISERKA“

V tej poslovalnici nudi kolektiv trgovskega podjetja »DOM« potrošnikom največjo izbiro drobne galanterije dnevne potrošnje po konkurenčnih cenah. — Med drugim je velika izbira volne, gumbov, sukanca, svile za šivanje, krojaškega in šiviljskega pribora in podobno. — »BISERKA« je edina takšna prodajalna v Mariboru — kolektiv trgovskega podjetja »DOM« jamči za zadovoljstvo pri nakupu slehernemu kupcu.

Skrivnost „NEVE“

Izdelana je po najso-
 dobnejšem ameriškem
 receptu.

To je prva zobna pasta, izdelana v naši državi po vojni, enaka SVETOVNI kakovosti.

ZAHTEVAJTE
 POVSOD SAMO
 »OPTODENT«
 ZOBNO PASTO!

»OPTODENT« je ponos
 »NEVE«

neva »OPTODENT« je skrivnost
 »NEVE«

»NEVA«, tovarna higiensko-kozmetičnih sredstev, Zagreb, Vrbaničeva 28, tel. 23-340

Po izdatnosti nadomesti dosedanje tri najboljše zobne paste enake velikosti.

Na vprašanje naših državljanov: »Kdaj bomo končno dobili dobro zobno pasto?« odgovarja zdaj NEVA s svojo

OPTODENT PASTO

»OPTODENT« se odlikuje s svojo kakovostjo, je brezalkalična, se peni in daje prijeten, osvežujoč okus, ker s svojimi posebnimi kemičnimi sestavinami popolnoma odstrani ves neprijeten duh ust in zob.

ALDOUS HUXLEY:

Portrait

»Slike,« je dejal g. Bigger. »Vi želite videti slike? Lepo, zdaj imamo v naših galerijah zelo zanimivo mešano razstavo modernih del. Veste, Francoze in Angleže.«

Kupec je dvignil roko in zmajal z glavo. »Ne, ne. Ničesar modernega nečem,« je izjavil s prijetnim severnoangleškim naglasom. »Prave, stare slike hočem. Rembrandta in sir Joshua Reynoldsa in podobno.«

»Odlično,« je pritrdil g. Bigger. »Stare mojstre. O, vsekakor trgujemo s starimi prav tako kot z modernimi.«

»Dejstvo je,« je dejal sobesednik, »da sem pravkar kupil prostrano hišo — plemiški dvorec,« je pomenljivo pripomnil.

G. Bigger se je nasmehnil; ta preprosti človek je izžareval neko prostodušno plemenitost, ki ga je osvajala. Vprašal se je, kako je le prišel do denarja. »Plemiški dvorec.« To je res očarljivo povedal. Je pač človek, ki se je prerinil od tlačanstva do plemstva, od širokega temelja fevdalne piramide do njenega vrha. V tem preplašenem in hkrati ponosnem poudarku na besedi »plemiški« se je jasno zrcalila njegova lastna zgodovina in zgodovina razreda. Toda tujec je hitel pripovedovati; g. Bigger ni smel več svojim mislim dovoliti blodenj. »V hiši takšnega sloga in v mojem družbenem položaju — je res treba imeti nekaj slik. Veste, stare mojstre, Rembrandta in druge, kako se jim že pravi...«

»Seveda,« je dejal g. Bigger, »star mojster je simbol družbene vzvišenosti.«

»Prav to,« je vzkliknil sobesednik ves ožarjen. »Povedali ste natanko tisto, kar sem sam hotel reči.«

G. Bigger se je poklonil in nasmehnil. Prelepo je najti nekoga, ki majhen tuj porog jemlje s trezno resnobo.

»Stari mojstri nam bodo potrebni v pritličju, v sprejemnici. Preveč lepo bi bilo, če bi viseli tudi v spalnicah.«

»Zares preveč lepo,« je privolil g. Bigger.

»Kar se tiče tega,« je nadaljeval graščak, »veste, moja hčerka namreč malo packa. In sicer zelo dobro. Nekateri stvari sem že dal vstaviti v okvir, da bi jih obesili v spalnicah. Koristno je, če imaš v družini umetnika. Prihrani ti nakup slik. Vendarle — vsekakor moram imeti v pritličju kaj starega.«

»Menim, da sem vas točno razumel.« G. Bigger je vstal in pozvonil. Moja hčerka namreč malo packa — predstavil si je zajetno plavaloso natararico devetintridesetih let, samsko in potomcev željno... Na vratih se je pojavila tajnica. »Miss Prett, prinesite mi Beneški portret. Tistega iz predzadnje sobe. Saj veste, katerega mislim.«

Miss Prett je pokimala in izginila. »Tukaj imate zelo udobno,« je dejal graščak, ko si je ogledal sobo. Svetišče g. Biggerja je bilo strogo in razkošno. »Upam, da vam kupčija uspeva.« In resda je upal. Zakaj ta človek mu je bil všeč. Simpatičen je bil. Stvari je razumel prej, preden ste sploh pomislili, da jih je treba pojasniti.

G. Bigger je vzdihnil. »Kriza,« je dejal. »Prodajalci umetniških del jo najhujše občutimo.«

»A, kriza.« Graščak se je zahihital. Njegov okrogli rdeči bleščeči obraz je od veselja kar zažarel. »Ves čas sem jo predvideval. Nekateri so, kot kaže, mislili, da bodo dobri časi večno trajali. Kakšni butci! Ko je bil val najvišji, sem vse prodal. Zato lahko danes kupujem slike.«

Tudi g. Bigger se je smejal. To je bil kupec prave sorte. »Zelal sem, da bi bil imel ob tisti poplavi kaj prodati,« je dejal.

Graščak se je smejal, dokler mu niso po licih tekle solze. Smejalo se je celo, ko je miss Prett vnovič stopila v sobo.

»Miss Prett, postavite jo na stojalo,« je dejal g. Bigger. »E, zdaj,« se je okrenil h graščaku, »kaj menite o temle?«

Slika na stojalu je bila doprsni portret. Oseba na njej je bila tipična italijanska dama 18. stoletja, debelega obraza, bele kože, visokih prsi,

v nagubani obleki iz modre svile. Na našobljenih ustnicah ji je trepetal rahel, uglajen nasmeh. V roki je držala črno masko, kakor da jo je komaj snela po karnevalu.

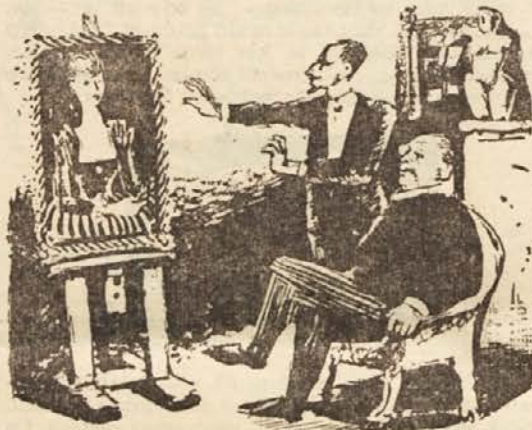
»Zelo lepo,« je dejal graščak; toda koj je dvo-meče pripomnil: »To ni preveč podobno Rembrandtu, kajne? Vse je tako jasno in bleščeče. Navadno pa ne morete pri starih mojstrih ničesar videti, tako so temni in zastrti.«

»Drži,« je dejal g. Bigger. »Toda niso vsi stari mojstri podobni Rembrandtu.«

»Domnevam, da niso.« Očitno je bilo graščaka težko prepričati.

»To je beneška umetnina iz 18. stoletja. Beneški slikarji so vedno uporabljali svetle barve. Naslikal jo je Giangollini. Veste, mlad je umrl. Poznamo samo pet ali šest njegovih slik. In tale je ena izmed njih.«

Graščak je pokimal. Redkosti je znal ceniti. »Na prvi pogled opazite Longhijev vpliv.« G. Bigger je živahno nadaljeval. »In nekaj Ras-

salbijeve morbidnosti ima, zlasti v načinu, kako je naslikan obraz.«

Graščak je gledal v zadregi zdaj g. Biggerja zdaj sliko, pa spet sliko in g. Biggerja. Nič ni neprijetnejšega, kakor če vam kdo govori o re-čeh, o katerih ne ve mnogo več ko vi, G. Bigger je svojo prednost izkoriščal.

»Čudno,« je povzel, »da ni na njej opaziti Tiepollove manire. Mar ne sodite tudi vi tako?«

Graščak je pritrdilno prikimal. Njegov obraz je postal turoben. Kotičke ustnic je povsili kakor otrok. Bilo je kazno, kakor da se bo raz-jokal.

»Prijetno je,« je končno popustil g. Bigger, »pomenkovati se z nekom, ki je v slikarstvu res izveden. Takih je silno malo.«

»No, ne bi mogel trditi, da sem to področje prav temeljito proučil,« je graščak skromno pripomnil, »toda če kaj vidim, vem, kaj mi ugaja.« Njegov obraz se je spet razvedril, brž ko je za-čutil trdnjša tla pod seboj.

»Naraven nagon,« je dejal g. Bigger, »to je zelo dragoceno. Po vašem obrazu sodim, da ga imate; to sem opazil tisti hip, ko ste stopili v galerijo.«

Graščak je bil navdušen. »Eh, tudi vi...« je dejal. Čutil je, kako postaja višji in pomembnejši. »Eh...« Glavo je kritično nagnil. »Zares, reči moram, da je to zelo fina slika. Zelo fina. Vendarle bi rajši imel kakšen pomemben zgodovinski kos, če me prav razumete, kaj hočem reči. Kakšen portret z lastno zgodovino — kakor tisti Ane Boleyn ali Neil Gween ali Wellingtonskega vojvode ali kaj takega.«

»Toda, dragi gospod, pravkar sem vam hotel povedati. Slika ima svojo zgodovino.« G. Bigger se je sklonil in potrepil graščaka po kolenu. Njegove oči so usmiljeno in zadovoljno žarele pod košatimi obrvmi. V njegovem nasmehu je bilo čutiti dobrohotnost izvedenca. »Nastanek te slike je zvezan z izredno zgodbo.«

»Kaj pravite?« Graščak je dvignil obrvi.

G. Bigger se je zleknil v naslonjač. »Gospa, ki jo vidite tukaj,« je dejal in pokazal z roko na portret, »je bila žena četrtega grofa Hartmoora. Družina je zdaj izumrla. Deveti grof je umrl pred pičlim letom dni. Sliko sem dobil na razprodaji njihovega posestva. Zalostno je gledati propadanje teh starih dvorjanskih domov.« Gospod Bigger je vzdihnil. Graščak je bil slovesen, kakor da se mudi v cerkvi.

Za trenutek je zavladala tišina. Potem je g. Bigger nadaljeval s spremenjenim glasom. »Sodeč po portretih, ki sem jih videl, je bil četrti grof neveselega značaja in dolgega, sivega obraza. Nikdar si ga ne bi mogli zamisliti kot mladeniča. Bil je tiste sorte ljudi, ki so vedno videti kot da so stari 50 let. Zanimal se je zlasti za glasbo in rimske starine. Na nekem portretu drži v desnici slonokoščeno flavto, levica pa mu počiva na kosu rimske rezbarije. Najmanj pol svojega življenja je preživel na popotovanjih po Italiji, išoč antikvitete in poslušaje glasbo. Ko je dopolnil petinpetdeseto leto, se je nenadoma odločil, da se bo oženil. Tole gospe si je izbral.« Gospod Bigger je pokazal na sliko.

»Prav gotovo sta denar in naslov nadomestila vse njegove pomanjkljivosti. Po njenem videzu je težko domnevati, da so jo rimske starine kaj prida zanimale. Zdi se mi tudi, da jo tudi nista preveč mikali znanost in zgodovina glasbe. Ljubila je obleke, ljubila družbo, ljubila kockanje, uživala v ljubimkanju in rada se je zabavala.«

»Leto dni po poroki je lord Hartmoore nena-doma sklenil vnovič obiskati Italijo. Na jesen sta zakonca prispela v Benetke. Za lorda so bile Benetke mesto neomejene glasbe. Pomenile so mu Gallupijeve koncerte v sirotišnici Misericordia. Piccinija v Santa Marii. Nove opere v San Moasu, prijetne kantate v stotinah cerkva. Lady Hartmoorovi pa so Benetke pomenile nekaj povsem drugega: kockanje pri Roudotu, plese v maskah, vesele večerne zabave — vse mogoče naslade najveselejšega mesta na svetu. Živela sta ločeno in oba bi bila lahko neskončno srečna.«

»Toda nekega dne je šinila lordu Hartmooru v glavo pogubna domisljica: svojo ženo je dal portretirati. Priporočili so mu mladega Giangollinija, češ da je obetaven slikar na pragu slave. Lady Hartmoore mu je začela pozirati. Giangollini je bil lep in drzen, Giangollini je bil mlad. Njegova ljubzenska tehnika je bila prav tako popolna kakor slikarska. Lady bi morala biti nadčloveško bitje, da bi se mu mogla upreti. Bila pa je samo navadno človeško bitje.«

»Z nami je takisto, a?« Graščak je s prstom sunil g. Biggerja med rebra in se zasmeljal.

G. Bigger se je njegovemu veselju vljudno pridružil. Ko se je graščak umiril, je nadaljeval: »Naposled sta sklenila pobeigniti čez mejo. Živela bosta na Dunaju z izkupičkom Hartmoorovega rodbinskega nakita, ki ga bo lady skrbno spravila v svojo torbico.«

»Priprave sta zlahke zaključila. Giangollinijev prijatelj je zanj vse opravil. Sklenila sta pobeigniti na dan zadnjega poziranja. Ta dan je prišel. Lord je kot navadno pripeljal z gondolo ženo v slikarjev atelje in odšel. Takrat je bil karneval na vrhuncu. Celo ob belem dnevu so ljudje hodili okrog maskirani. Lord Hartmoore ni hotel biti izjema. Tudi on je nosil masko.«

»Prav gotovo je bil strašen nesklad in bogat nesmisel v videzu tega resnega angleškega plemiškega slovesnega obraza, a oblečena v klovnovsko uniformo vesele beneške maškerade. Ljubimca sta ga med seboj imenovala komedianta v Pulcinellovi obleki.«

G. Bigger je sprepletel svoje prste in jih dramatično pritisnil na srce. Zabaval se je. Svoj dolgi lisičji nos je okrenil h graščaku in se do-brodušno nasmehnil. Le-tega je bilo samo uho.

»In?« je vprašal.

G. Bigger je razklenil roke in pustil, da so mu padle na kolena.

»Lepo,« je dejal, »gondola je pristala pred Giangollinijevimi vrati, lord je pomagal ženi in-

stopiti, ko povedel do slikarjeve sobe v prvem nadstropju, mu jo izročil z običajno vladno formalnostjo, nakar je odšel poslušat Gallupijev jutrnji koncert v Misericordii. Ljubimca sta imela dobri dve uri za zadnje priprave.

»Ko je stari komedijant izginil, je planil v atelje slikarjev najboljši prijatelj, maskiran in zavil v pelerino, kakor vsi drugi na ulicah in prekopih karnevalskih Benetk. Objemali so se in rokovali, vse naokrog se je razlegal smeh; vse jim je tako čudovito uspelo in nič ni vzbudilo suma. Pod plaščem lady Hartmoorove je bila skrinjica z dragulji. Samo vizuma sta morala še podpisati na policijskem ministrstvu. Medtem je odšel prijatelj prodat enega gospojnih demantov, da bi imela denar za na pot.«

G. Bigger je umolknil, da bi si prižgal cigareto. Puhnil je oblaček dima in nadaljeval:

»Tako so se razšli, maskirani in s čepicami na glavah. Kake pol ure zatem se je ustavila pred Giangollinijevimi vrati gondola in iz nje je stopil neznanec s papirnato masko, zavil v črn plašč in z neizbežnim trirogim klobukom na glavi. Odšel je v slikarjevo sobo. Bila je prazna. Dolgonosa maska si jo je z brezizrazno radovednostjo ogledovala. Blodeč pogled se je naposled ustavil na skrinjici za nakit, ki je odprta ležala na mizi, kjer sta jo nepredvidna ljubimca pustila. Globoke in temno podsenčene oči so dolgo počivale na njej. Dolgonosi Pulcinello je očitno premišljal.

Nekaj minut kasneje je zaslišal na stopnicah korake. Dvoje smehov se je zlivalo v enega. Maska se je okrenila in začela gledati skozi okno. Za njim so se s truščem odprla vrata. Pijana vesela, razbrzdane neodgovornosti, sta ljubimca prihitela v sobo. »Aha, caro amico. Ze nazaj. Kakšno srečo imamo z demantom?«

Postava v plašču pri oknu je ostala negibna. Giangollini je veselo klepetal. S podpisi nista imela preglavic; nobeden ju ni nič vprašal. Vizuma v žepu. Takoj lahko odpotujeta.

Lady se je nenadoma nebrzdano zasmejala. »Kaj ti je?« jo je smeje vprašal Giangollini. »Mislila sem,« je odgovorila v napadu burnega veselja, »pravkar sem mislila na starega komedijanta, kako sedi v Misericordii, slovesen ko sova, in poslušaj — govorila je hripavo in prisiljeno, kakor da bo zdaj zdaj zajokala — in poslušaj puščobne stare kantate starega Galupija.«

Clovek pri oknu se je počasi okrenil. »Na žalost, gospa,« je dejal, »je bil učeni maestro davi indisponiran. Koncerta ni bilo.« Snel je masko. »In tako sem si dovolil nevljudnost in se vrnil poprej, kot je bila moja navada.« Lord Hartmoore ju je s svojim podolgovatim, sivim obrazom gledal smeje in ponosno.

Ljubimca sta ga nekaj trenutkov gledala, ne da bi mogla spregovoriti. Lady Hartmoorova si je pritisnila roko na srce, ki ji je, preplašeno, burno tolklo. V želodcu je imela strašen občutek. Ubogi Giangollini je postal bel kakor njegova papirnata maska. Celo v tistih dneh priznanih »hišnih prijateljev« se je dogajalo, da je besni ljubosumni mož ubil tekmeča. Toda lord Hartmoore ni storil ničesar brutalnega in nedostojnega. Resno in mirno, kakor je počel tudi vse ostale reči, je stopil k mizi, vzel skrinjico z nakitom, jo silno skrbno zapri in pripomnil: »To je moja skrinjica, kot se mi zdi.« Vtaknil jo je v žep in odšel iz sobe. Ljubimca sta vstala in se vprašujoče gledala.

Nastala je tišina.

»Kaj se je potem zgodilo?« je vprašal graščak.

»Pomiritev,« je odvrnil g. Bigger in žalostno kimal z glavo. »Giangollini je računl, da bo pobegnul s petdeset tisoč cekini. Lady Hartmoorovi ni bila, ko je presodila vso zadevo, pri srcu ljubezen v kaki bajti. Zena spada, je končno sklenila, k možu — ki ima dražinski nakit. Toda mar bo lord to zadevo prav tako presodil? Sklenila se je o tem prepričati.

Vrnila se je z večerje. »Njegova prevzvišena ekselencija čakajo v jedilnici,« ji je sporočil lakaj. Pred njo so se odprla velika vrata. Kraljevsko, z visoko dvignjeno glavo je priplavala v sobo — toda s kakšnim strahom v srcu! Njen mož je stal pri kaminu. Stopil ji je naproti. »Pričakoval sem vas, gospa,« je dejal in jo odvedel k mizi. To je bila njegova edina pripomba, ki se je nanašala na pustolovščino. Slugi je naročil, naj prinese portret. Le-ta je bil del niune prtljage, ko sta se mesec dni kasneje odpravila v Anglijo.«

G. Bigger je vrgel cigaretni ogorek v kamin. Laskal si je, da je zgodbo zelo dobro povedal.

»Zelo zanimivo,« je dejal graščak. »Zares zelo zanimivo. Povsem zgodovinsko, kajne? Teško, da bi se kaj drugega pripetilo tudi Neil Gween ali Ani Boleyn, kajne?«

G. Bigger se je nedoločno, zadržano nasmehnil. Misli je na Benetke, na rusko kneginjo, ki je stanovala v njegovem pensionu, na košato drevo na dvorišču pod njegovo spalnico, na močne, vznemirljive dišave, ki jih je uporabljala (sapo bi vam zaprlo, če ste jih prvokrat zaduhali), pa na kopanje na Lidu... To je bila njegova prva velika pustolovščina. Vzdramil se je iz sanjarjenja.

Graščak je nekaj pripovedoval »Koliko zahtevate za sliko?« je neslovesno in odsekano vprašal.

»Tako,« je dejal g. Bigger in nejevoljen zapustil rusko kneginjo in rajske Benetke pred petindvajsetimi leti. »Za manj dragocena dela sem zahteval tisočak. Toda dal jo bom za 750 funtov.«

Graščak je zažvižgal. »Sedem sto petdeset,« je ponovil, »to je preveč.«

»Toda, moj dragi gospod,« mu je ugovarjal g. Bigger, »pomislite samo, koliko bi morali plačati za Rembrandta te velikosti in vrednosti — najmanj dvajset tisoč. Sedem sto petdeset sploh ni mnogo. Nasprotno, celo zelo malo je, če upoštevate, kakšen pomen ima slika. Vi ste dovolj dober ocenjevalec, da lahko vidite, kako zelo fina umetnina je tole.«

»O, tega ne zanikam,« je odvrnil graščak, »pravim samo, da je sedem sto petdeset funtov lep denar. Juj! Všeč mi je, ker moja hčerka packa. Pomislite samo, če bi moral okrasiti vse spalnice s slikami po sedem sto petdeset funtov!«

G. Bigger se je nasmehnil. »Zavedati se morate, da boste v resnici denar zelo dobro naložili. Cene poznim benečanskim portretom rastejo. Če bi le imel nekaj kapitala...« Vrata so se odprla in miss Prett je pomolila noter svojo plavalso kodrasto glavo.

G. K. BIENEK:

Pohujšanje

Nad obalo je bobnela eskadra letal. Poštni tajnik Barton je lekarnarja Lanvina rahlo dregnul s komolecem pod rebra. »Ali vidite? Tamle stoji gospa Tizeau in maha z roko. Dražestna ženica! Vračala sta se z izprehoda, ki sta ga bila napravila, da bi jima jed boljše teknila. S slamnikom v rokah sta od daleč pozdravila vitko plavalso damo. Stala je na robu kleči in hrepeneče zrla za belimi hidroplani na žametasto modrem nebesu. »Ena sama lepa žena še ne napravi svetovljanskega morskega kopališča,« je pripomnil lekarnar aforistično. »Kdo ve, kaj je tega angela v podobji manikirke privedlo sem v Etretrat.«

»To nameravam dognati,« je priznal poštni tajnik skrivnostno.

»Morda je prvi znak bližajočih se sprememb,« je menil lekarnar Lanvin. »V Dieppu se je začelo natanko tako. Pred petindvajsetimi leti je bil ta Dieppe slikovita ribiška vas. Na dopustu se je človek v njem dobro počutil. Nobenih velikih hotelov, nobenega svetovljanskega življenja z modnimi revijami in čajankami... skromni ljudje, ki so znali ceniti letoviščarja. Iznemada pa se je začelo: pojavilo se je elegantno občinstvo, zgradili so kazino, uredili promenade in teniška igrišča. Ne, sem dejal ženi, tja nikoli več ne pojdeva. Od takrat hodiva na počitnice v mirni Etretrat. Tu sva zelo zadovoljna.«

»Gospod Crawley bi želel vedeti, če bi mogel videti vas, gospod Bigger.«

G. Bigger se je namrščil. »Recite mu, naj počaka,« je razdraženo dejal. Potem je zakašljaj in se obrnil h graščaku. »Če bi imel kapital, bi ga vsega naložil v pozne beneške mojstre. Vsak penny.« Vprašal se je, kolikokrat je že zatrjel kupcem, da bi vložil ves kapital, če bi ga imel, v primitiviste, kubiste, črnske kipe in japonske tkanine...

Končno je graščak napisal ček za 680 funtov. »Dobro bi bilo, če bi mi to zgodbo natipkali,« je dejal, ko si je posadil klobuk na glavo, »prijetno bo povedati jo gostom pri večerji, kajne? Želel bi si točnih podrobnosti.«

»O, vsekakor, vsekakor,« je zatrdil g. Bigger. »Poglavitne so podrobnosti.« Spremil je tega majhnega okroglega človeka do vrat. Na svidenje. Odšel je. Na pragu se je prikazal visok, bled mladenič z zalizki. Imel je temne in otožne oči. Njegov obraz in vsa njegova postava je dajala videz romantičnosti in hkrati vzbujala tudi rahlo sočutje. To je bil mladi slikar Crawley.

»Oprostite, ker ste me morali tako dolgo čakati,« se je opravičil g. Bigger. »Čemu ste prišli?«

G. Crawley je bil zmeden. Obotavljaj se je. »Dejstvo je,« je naposled dejal, »da sem čisto suh. Vprašal sem se, če ne boste imeli kaj proti... če vam ne bo neprijetno... plačati tisto reč, ki sem vam jo nedavno izročil. Grozno mi je žal, ker vas vznemirjam.«

»Niti najmanj, dragi moj.« Gospodu Biggerju se je ta nerodnež smilil, ker se ni znal znajti. Ubogi mladi Crawley: neboljen je bil ko dojenček. »Za koliko sva se domenila?«

»Menim, da za dvajset funtov,« je sramežljivo pripomnil g. Crawley.

Gospod Bigger je izvlekel listnico. »Naj bo petindvajset.«

»O ne, zares ne... ne bi mogel... prisrčno zahvaljeni.«

G. Crawley je zardel ko dekle. »Nemara bi vam bilo prav, če bi pri vas razstavil nekaj krajin?« je vprašal, ker ga je Biggerjeva dobrodušnost opogumila.

»Ne, ne! Nobene slike več nočem od vas,« je g. Bigger neizprosno odkimal z glavo. »Moderne stvari niso donosne. Toda vzel bom vse plagiate starih mojstrov, ki mi jih boste prinesli.« S prsti je bobnal po naslikanih ramih portreta lady Hartmoorove.

»Poskusite še z enim Benečanom,« je dodal. »Tale je zelo dobro uspel.«

»Popolnoma se strinjam z vami,« je pritrdil poštni tajnik.

To od sveta pozabljeno mestece nedaleč od Le Havra na romantični obali Normandije je idealno bivališče za družine skromnega povprečja. Nobenega Kolumba gornjih deset tisočev nikoli ni zaneslo sem; zato so bile tudi cene prilagojene civilnim mejam.

Barton in Lanvin sta se napatila proti penziju »Teta Marija«, kjer sta z ženama stanovala. Mizice na prijazni terasi so bile že pogrnjene. Pri njih so sedeli gostje z obrazi napeto pričakujočih lačnih morskih psov.

»Hallo!« je zaklical knjigarnar Boulanger, »skrajni čas je že, da sta prišla. Čakali smo že na vaju.«

Prišleca sta se na vse strani priklonila in odšla na svoji mesti. Kmalu za njima je prišla gospa Tizeau. Obležena je bila v svetlo svilen obleko z velikimi rožami, ki se je lepo oprijemala njenega vitkega telesa. Njene lepe oblikovane roke so kazale prve znake poletne zagorelosti. Prijazno, toda rezervirano je pozdravila goste in sedla sama k svoji mizici.

»Čudno, kako ta ženska moti neprisljenost,« je pošepnila gospa Lanvinova svojemu možu. »Odkar je tu, si ljudje med jedjo komaj upajo govoriti. Le poglej, kako prisiljeno drži Boulanger svoj jedilni pribor. Gotovo samo njej na ljubo.«

Lekarnar je vzdihnil, prikimal in se skrivaj ozrl na očarljive noge, ki jih je držala gospa Tizeau prekrižane na gležnjih ženskih o ženskih ničesar ne razumejo! je pomislil žalostno. Ugovarjati bi bilo brez pomena. Odkar se je bila pojavila ta splošno pozornost vzbujajoča dama med nekoliko staromodnimi gosti »Tete Marije«, je bila v središču ne posebno blagohotnega zanimanja. Gospa Tizeau ni spadala v ta malo-meščanski krog, to so vsi čutili. Tu je bila ko roža v vrčku. In vrček je bil užaljen; rožo je imel za vsiljivko.

Poštni tajnik Barton se je sklonil k svoji ženi. »Matilda,« je zamrmral, »dognal sem, čemu je tu. Skrivaj ljubimkuje.«

»Ah, od kod pa to veš?«

»Na poti po klečji se je sestala z nekim letalskim kapetanom civilne službe, ki se je pripeljal z motorjem od Le Havra. Odšla sta z roko pod roko čez goličavo in izginila za gričem.«

»Moj mož je odkril nekaj zanimivega,« je pripovedovala žena poštnega tajnika takoj po obedu gospe lekarnarjevi. »Ali veste, čemu je gospa Tizeau prišla v Etretat? Ker lahko tu skrivaj ljubimkuje. Skrivaj se sestaja z nekim letalskim kapetanom iz Le Havra. Za gričem na goličavi se odigrava marsikaj.«

Gospa Lanvin je nehala rožljati s pletilkami. »O, ta hinavka!« je vzkljnila ogorčeno. »Mlada, poročena žena, pa tako pokvarjena! Takoj morava to povedati gospe Boulangerovici!«

»Čudno vedenje gospe Tizeau se mi je takoj zdelo sumljivo,« je dejala le-ta potem, ko je vse zvedela. »Ta rezerviranost, vse to skrivnostno prikrižanje in izprehajanje na samem, ko je bilo vendar očitno, da se mora z nekom sestajati. Najprej sem mislila, da je samo tako ponosna in domišljava. Zdaj pa se je pokazalo, da je bila samo slaba vest. Ali teta Marija že ve, koga ima med gosti?« Teta Marija še ni vedela, brž so jo torej poiskale in ji povedale.

Se istega večera je davčni inšpektor Courtot gospo Tizeau zasačil, ko je za kapelico Notre-Dame de la Garde letalskemu kapetanu dovolila, da jo je poljubil. »Neverjetno, kaj vse je zdaj mogoče,« je rekla gospa Castellain, debeluhasta vdova višjega knjigovodje. »V naših časih si mlada žena kaj takšnega ne bi smela dovoliti.« In sklenili so na gospo Tizeau paziti še bolj kakor doslej.

Noben dan ni minil brez razburljivih vesti. Barton bi bil rad okolico, kjer se je mudil, temeljito poznal. Zato se je povzpел na morsk svetilnik, s čuvajem katerega se je bil sprijateljil. Vse, kar je s te visoke opazovalnice skozi daljnogled na čudnih klečeh pomola Falaise d'Aval videl, je še toplo povedal najprej Lanvinu, Boulangeru in Courtotu, ker je bilo popolnoma nemogoče kaj takšnega pripovedovati v pričo dam. Drugo jutro je bilo seveda vse to že splošno znano, zakonski možje ponoči v zakonskih posteljah niso mogli molčati.

Teta Marija je sklepala roke. »Kaj naj storim, drage dame?« je odgovorila vsa iz sebe deputaciji svojih gostij. »Za moralno vedenje svojih gostov zunaj doma nisem odgovorna.«

»To je škandal!« je dejala gospa Bartonova v imenu deputacije. »Ves Etretat se zgraža nad tem pokvarjenim bitjem, po vseh trgovinah govore o tem. To pohujšanje bo naše mestece spametovalo.«

»Uboji mož, o katerem je gospa Tizeau sama pravila, da ni mogel dobiti dopusta, se ubada doma v zatohlem Parizu in niti ne sluti, kaj se tu dogaja,« je dejala vdova, gospa Castellainova. »Pisati bi mu morali. Naslov je v knjigi tujcev. Častna beseda, še danes mu napišem pismo!«

Zadeva je bila neovrgljivo dognana, kajti mnoge priče so jamčile za to: lepa, nedostopna gospa Tizeau je bila navezala skrivno ljubavno razmerje z nekim letalskim kapetanom. Le-ta se je kdaj pa kdaj pripeljal z motorjem in skrbno pazil na to, da ga v kraju ali celo v bližini penziona ja ne bi kdo videl. Po cele ure ga je gospa Tizeau čakala na samotni klečnji klopici. Potem sta odhajala daleč v borov gozd, se izgubljala na goličavi, ali pa — priča poštni tajnik Barton — si izbrala skrit zalivček, da sta skupaj plavalila daleč na morje. Nekoč je lekarnar Lanvin baje celo opazil, da je gospa Tizeau ponoči zlezla skozi okno in se šele zjutraj vrnila.

Kakor bi trenil je gospa Castellainova napisala nekaj vrstic gospodu Tizeauju v Pariz in

ga opozorila, naj se bolj zanima za pohujšljivo početje svoje žene. V soboto, ko je bil seznan njenih grehov spet močno narasel, je gospa Tizeau povedala: »Jutri pride moj mož. Dobil je dopust čez nedeljo. Zato prosim, da postavite v mojo sobo še eno posteljo.«

Ta razglas je vzbudil silno razburjenje. Kazno je bilo, da je pismo gospe Castellainove učinkovalo. Računali so, da bodo priče zakonske tragedije. »Svojega kapetana bo pravočasno opozorila, ne bomo ga zlepa spet vi-

deli,« so menili možje, katerih simpatije so bile samoizdajalsko na strani gospe Tizeau. Zene pa so se strnjeno postavile na stališče proti njej in bile so pripravljene natočiti pomilovanja vrednemu gospodu Tizeauju čistega vina. V nedeljo zgodaj si nihče ni upal z doma, da ne

bi zamudil prihoda varanega moža. Prežeče so posedali okrog penziona; ročna dela dam so zelo napredovala. Napetost je naraščala, gospa Tizeau se je bila posebno lepo oblekla in nalepotičila. Oblekla je krasno obleko in okrog nje se je širila prijetna vonjava, ki je nihče ni mogel spoznati.

Končno, ob desetih, ko so bile dame že strašno nemirne, se je ustavil pred penzonom teta Marije avto. Letalski kapetan v modri družabni uniformi je izstopil, krepko objel gospo Tizeau in jo vroče poljubil. Gostje penziona so ga takoj spoznali in kar sapo jim je zaprlo.

»Dovolite,« je rekla gospa smeje: »Kapetan Tizeau, moj mož!«

Gospod Barton, poštni tajnik, se je priklonil. »Zelo me veseli!« je zajecjal v zadregi. »Če se ne motim, gospod kapetan, sem vas tu v tej okolici že videl.«

»Že mogoče, gospod,« se je zasmel kapetan Tizeau. »Zal gospodi nisem mogel prej izkazati svoje pozornosti, ker sem moral iz službenih ozirov svoje obiske tu prikrivati. Če ste služili vojake, gospoda, boste to razumeli. Niso zmeraj najslabši tisti vojaki, ki skrivaj plezajo čez zid... da se le pravočasno vrnejo. Tudi civilna letalska služba je stroga organizacija in njena disciplina je vojaška. Zdaj pa imam zakonit dopust in vsakdo me lahko tu vidi.«

Teta Marija je spremila zakonca v sobo, da bi poskrbela za nujno udobnost. »Letalski kapetan je, kakor mi je pravkar rekel, v službi v Parizu,« je pripovedovala, ko se je vrnila. »Zdaj pa je na letalskem tečaju v Le Havru. Tečajniki morajo stanovati v kasarni in niso jim dovolili pripeljati žen s seboj.« Ponižala je glas do skrivnostnega šepeta. »Zdaj pa poslušajte, dragi moji gostje: da bi bila blizu njega in da bi ga lahko včasih videla, je prišla gospa Tizeau v Etretat. O, kako ganljivo!«

»No, kaj porečete zdaj?« je vprašal poštni tajnik Barton v nastali tišini.

»Po mojem mnenju je neokusno, če je žena v lastnega moža tako zaljubljena, kakor je ta gospa Tizeau,« je rekla gospa Castellainova, debeluhasta vdova. »V naših časih bi se bila žena s tem nesmrtno osmešila.«

FRIEDRICH WALLISCH:

Cigareta in cigara

Fred Schmid se ni mogel otresti občutka mraza in neudobnosti, čeprav je sijalo sonce topleje kakor bi ustrezalo temu letnemu času. Če človek ni sit in če se mora povrh v tem vremensko muhastem mesecu zadovoljiti s tenko, preji podobno poletno obleko, mu mraz kar ne gre iz kosti. Fred Schmid si je zavihal ovratnik. Roke je tiščal v žepih, ne pregloboko, da ne bi pretrgal zrahljanih šivov, pa tudi ne preveč previdno, kajti navsezadnje ne bi bila nobena nesreča, če bi se žepi spremenili v luknje. O denarju ali kakem drugem imetju ni bilo nikjer ne duha ne sluha. Izgubiti ni imel kaj.

Počasi se je izprehajal mimo izložb velikih trgovin. Ker je držal roke kot rečeno v žepih, je bila njegova hoja nekam brezskrbno pohajkljiva, hkrati pa je imela na sebi nekaj sumljivega in pretečega. Nič čudnega ni bilo, da so ga ljudje boječe, zaničljivo in zgražajoče pogledovali. V šipah izložbenih oken je kdaj pa kdaj videl odsev svoje podobe. Podoba je bila tako nejasna, da je njegovo bedno obleko usmiljeno zakrivala, pač pa je dokaj razločno kazala na moč razveseljive obrise njegove postave. Fred je bil lahko z izidom te nekoliko površne samokontrole zadovoljen. Če je človek mlad in lepo raščen, pravzaprav se lahko upa na vse mogoče življenjske prijetnosti. Toda kje vraga so bile te prijetnosti? Spomini na boljše čase človeka, ki nima pred seboj nobenega cilja, ne morejo večno držati pokonci.

Fred Schmid je obstal pred marmornim portalom neke trgovine. Zeljno je gledal pepelnike pri vratih. Njegovo pozornost je vzbudil tenak modrikast oblaček dima. Prestopil je nekaj stopnic portala in napeto ogledoval pepelnik.

V nikljasto svetlikajočih se žlebičkih, katerih oblika ga je spominjala na žvečilno jamico slonovega zoba, je ležala do polovice pokajena cigara, tik nje pa cigareta, iz katere se je dvigal tenak oblaček dima, ki je pravkar vzbudil njegovo pozornost. Pravzaprav pa ni več bila cigareta, marveč samo čik, ki se je v lastnem žaru hitro krčil, tako da je ostal samo še ščepec rahlega pepela.

Nasprotje, ki je Freda napotilo, da se je zamislil: trda, debela, rjava cigara, ki je kar sama nehala tleti, brž ko jo je gospod odložil — poleg nje pa tenka, bela cigareta, ki je potem, ko je začela tleti, svojo dolžnost brez pomisleka do kraja izpolnila. Seveda je tudi cigareta nehala tleti, ker je imela ustnik. In ko sta se tobak in papir spremenila v bel pepel, se je jel iz trde lepenke narejeni ustnik uspešno upirati nadaljnemu samouničevanju. Samo na gornjem robu mu je ostala kot sled zmagovito prestanega boja rumenkasta barva, komaj za nedolžno brazgotino. Toda nad drugim robom ustnika je Fred opazil rdečkast rob, ko da je lepenka tu vsrkala kapljico krvi. Fred pa je kmalu spoznal, da to rdeče znamenje ne izvira od krvi, marveč od šminke na kadilkinih ustnicah.

Za cigareto se je zanimal bolj kakor za cigaro. Prvič zato, ker se je ob pogledu na rožnato znamenje na ustniku razvnela njegova bujna in sestradana domišljija, drugič pa zato, ker je sam kadil cigarete. Toda sila kola lomi. Cigareta je bila samo še lepo slepilo, polovica cigare pa otipljiva...

»Kaj pa iščete tu?« je vprašal zelo neprijazen glas. Za Fredom je stal vratar, mož čvrsto

mesarske postave v dolgem, modrem plašču z velikimi, ploščatimi medeninastimi gumbi.

»Službo iščem. Morda je pri vas prosto mesto generalnega direktorja?«

Vratar za neslane dovtype ni imel razumevanja. Glejte, da se poberete! In urno, sicer...!»

Fred je odšel po stopnicah nazaj. Na cesto pač ni segalo področje za humor nedovzetnega vratarja. Pred naslednjo izložbo je Fred obstal. In ko se je vratar naposled vrnil v vežo, je še enkrat odšel po stopnicah k izložbi. Njegovo hrepenenje po čiku se je bilo spremenilo v glodajočo lakoto, v pravo poželenje.

Kar se je zgodilo potem, je prišlo tako naglo, da nihče ne bi bil mogel ugotoviti natančnega vrstnega reda dogodkov. Iz trgovine je prišel oblak parfuma in lepote — vsaj tako je Fred dojel to prikazen —, tik za njim pa je stopal vsiljivo eleganten mož, v spoštljivi razdalji za njim pa z mnogimi drobnimi zlatimi gumbi okrašen fantič z več belimi zavitki v rokah.

»Ah, tu leži še moja cigarala!« je zatrobil elegantni mož. »Poštenost v tem mestu še ni

pravljala, da odide. »Nekaj cigaret bi vam rada dala.« Hotela mu jih je dati polno pest, pa si je premislila in povsem v duhu družabne uglašenosti pomolila Fredu cigaretnico. »Prosim, vzemite jih!«

Fred se je nekoliko sklonil in vzel cigareto. Bila je ista znamka, kakor na pepelniku na portalu. »Hvala lepa.«

»Vzemite jih več! Vzemite vse!«

»Hvala,« je rekel Fred mirno. »Kadim samo cigarete brez ustnika.«

Dvignila je oči in ga osuplo, vedro in pač tudi nekoliko vznemirjeno pogledala. Človek ne sreča vsak dan kavalirja, oblečenega po vagabundsko.

»Toda če mi dovolite,« je nadaljeval Fred, »vzamem ostanek cigarete, ki ste jo prej kadili vi.« Pokazal je na ponikljani pepelnik, in še preden je mogla dama kaj odgovoriti, je previdno pobral ustnik z rdečimi sledovi ustnic. Za polovico debele cigare pa se še zmenil ni. »Za spomin,« je rekel Fred na njen osupli in zbegani pogled, ko je cigaretni čik previdno spravil v stranski žep svojega bednega suknjča.

Iz avtomobila je nestrpno trobil glas elegantnega moža: »No, no, kaj se je pa zgodilo? Pridi no že!«

Dama bi bila rada pred seboj stoječemu čudnemu sanjaču za slovo še kaj rekla. Na misel pa ji ni prišla prava beseda. Naposled je naglo dejala: »Tudi jaz se nisem vedno vozila z Rolls Roycem.«

Morda bi bila morala reči kaj boljšega, pri-

mernejšega. Za silo pa je zadostovalo tudi teh nekaj besed.

Srečanje z lepo ženo je zdrnilo Freda iz otopenosti njegovega bednega življenja. Njegove misli so delovale naglo in ostro. Ko je avto odpeljal, je pogledal za njim in si dobro zapomnil njegovo številko.

Najti lastnika avtomobila ni težko, če veš za številko. In potem tudi ni posebno težko vprašati po imenu in naslovu dame, ki se redno vozi s tistim avtom.

S tem je v kratkih besedah po pravici povedano, kako se je ena najslavnejših plesalk sveta seznanila z nadarjenim mladeničem, ki je postal pozneje njen malone enako slaven partner.

Pozneje nista več pogosto govorila o svojem prvem srečanju v portalu velike trgovine. Zanjikrat sta o tem srečanju — čeprav samo z namigavanji — spregovorila, ko je lepa in sloveča plesalka v enem svojih velikih kovčkov naletela na zabojček cigar. Hotela jih je podariti svojemu partnerju. Le-ta pa je takoj spoznal odlično znamko, ki mu jo je bil nekoč elegantni mož z Rolls Roycem velikodušno podaril.

»Saj veš, da cigar ne kadim,« je rekel nejevoljno. »Zlasti pa ne teh. Nočem jih več videti!«

Plesalka ga je debelo pogledala. »Tako občutljiv?« In ko je zabojček z dragocenimi cigarami celo vrgel v ogenj, je pripomnila: »In tako razsipen?«

»Hvala bogu si lahko oboje dovolim,« je menil in zadovoljno pogledal svojo lepo partnerico.

Zdravnikova doživetja

Dr. Erik Sörström je že tri mesece živel v Kairu in si v enem najlepših okrajev uredil popolnoma novo ordinacijo, toda bolnikov ni bilo od nikoder. Dr. Sörström je začel polagoma obupavati. Zdravnik brez bolnikov — to je žalostno.

Nekega dne mu je pomagalo naključje. Zdravnik je pri svojem trgovcu s sadjem kupil dateljne. Trgovec je bil hudo bolan. Mrzlica ga je tresla — pri 40 stopinjah v senci. Dr. Sörström je segel v žep in dal Arabcu tableto aspirina.

»Vzemi jo,« je dejal, »in jutri boš spet zdrav.«

Drugi dan je bil trgovec res zdrav ko riba. Ko je zagledal dr. Sörströma, se mu je globoko priklonil.

»Ti si velik čarovnik, gospod, vem, da že tri mesece ni prišel k tebi noben bolnik, toda če dovoliš, ti hočem pomagati. Svoje brate pošljem k tebi.«

Arabeec je ostal mož beseda. Čez nekaj dni je sedel v zdravnikovi čakalnici bogato oblečen gospod. Poleg njega je sedela zelo mlada žena.

»Ti si velik čarovnik, efendi,« je rekel Arabec in se Sörströmu priklonil. »Moj prijatelj, trgovec s sadjem, mi je to povedal. Bolno ženo sem pripeljal k tebi. Če ji boš pomagal, te bogato poplačam. Skop nisem.«

Vtem ko je Arabec govoril, se je mlada žena do golega slekla. Pred zdravnikom je stala ko gazela vitka, očarljiva postava. Zdravnik je Arabcevo ženo temeljito preiskal, pa ni mogel ničesar najti.

»Tvoja žena je zdrava,« je dejal Sörström Arabcu.

»Prijatelj moj,« je odgovoril Arabec in pri tem se mu je obraz nagubal. »Trgovec s sadjem je rekel, da si velik čarovnik. Jaz pa ti pravim, da si osel, če bolezni ne vidiš!« In na mizo je vrgel bankovec za en funt in se s svojo gazelo napotil domov.

Nekega dne se je ustavil pred zdravnikovim vrtom eleganten avto. Arabski šofer mu je izročil kratko pismo.

»Effendi, moja hči je bolna. Naši zdravniki ji ne morejo pomagati. Pridi, morda se ti bolj spoznaš na bolezni.«

Dr. Sörström je sedel v avto in šofer ga je odpeljal v krasno vilo na robu Kaira. V vilo nekega draguljarja.

»Samo čudež lahko reši tvojo hčerko,« je menil zdravnik, ko je gledal že v agoniji ležečo dekle. »V tak čudež pa ne verujem. Jutri zjutraj bo tvoja roža mrtva.«

Šofer je Sörströma odpeljal spet domov. Zamisljen je šved sedel v svoji ordinaciji. Dekle je imelo pljučnico in arabski zdravniki so jo »zdravili« tako, da je bila zapisana smrti.

Drugi dan je draguljarjev avto spet prispel in odpeljal Sörströma. V sprejemnici draguljarjeve vile ga je sprejela vsa družina, ki se mu je globoko priklonila. Draguljar pa je pristopil k njemu, rekoč:

»Effendi, ti si res velik čarovnik. Davi je naša roža umrla, kakor si napovedal. Pridi, da ti predstavim svojo taščo.« In to rekši je potisnil zdravnika v mračno sobo. Tam je sedela na kupu blazinic nepopisno debela starka, ki ga je z zamaščenimi očmi ježno gledala. Samo proti volji se je dala pregledati. Toda Sörström je kmalu postavil diagnozo. Zamaščenost vseh organov.

Arabeec je stal brezbržno ob strani, in ko je zdravnik končal pregled, ga je pospremil nazaj v sprejemnico.

»Effendi,« je dejal, »ti si velik čarovnik. Ti zaslužiš vse spoštovanje. Smrt moje ljubljene hčerke si mi do ure natanko napovedal. Zdaj mi pa povej, kdaj bo moja hudobna tašča poklicana s tega sveta, in kraljevske te nagradim.« In še preden je mogel Sörström odgovoriti, mu je Arabec stisnil v roko bankovec za deset funtov.

Šved je naglo zapustil hišo in odhitel k svojemu prijatelju, trgovcu s sadjem. Povedal mu je, kaj se mu je pripetilo.

»Še mnogo več se moraš učiti, effendi!« mu je svetoval trgovec. »Storil si dve veliki napaki. Tvoj prvi bolnik, gazela, je bil res bolan. Glej, tamle prihaja s svojim možem!« In pri tem je pokazal z umazano roko čez cesto. Sörström je sledil kretnji in zagledal gazelo z njenim možem. Toda kakšna je bila Gazela? V zadnjih tednih se je bila zredila najmanj za dvajset kilogramov, in gugala se je poleg svojega moža.

»Kdor je suh, je bolan,« je poučil trgovec s sadjem zdravnika.

»In potem si razočaral draguljarja, effendi. Hotel je vedeti, kdaj bo umrla njegova tašča. Arabski zdravnik bi bil to vedel. Starki bi bil dal prašek. Pomisli, effendi, deset funtov je mnogo denarja, mnogo denarja!«...

izumrla. Ker pa je v istem hipu opazil željno iztegnjeno roko tobaka lačnega reveža, je z bobnečo vlnudnostjo pripomnil: »In prav zdajle je našel čik odjemalca.«

Fred je umaknil roko.

»Kar vzemite ga, fant!« se je nasmehnil elegantni mož. »Saj čika tako ali tako ne bi več kadil.«

Toda Fred se ni ganil. Roke so mu mlahavo visele ob telesu. Ves ogorčen je celo čutil, da je zardel.

»Daj mu vendar celo cigaro!« je pošepnil oblak parfuma in lepote.

»Zgodi se tvoja volja.« Mož je počasi privlekel iz žepa bleščeče rdeč, z zlatom na robovih okrašen usnjen tulec in dal Fredu tri dolge cigare. »Nate, kar vzemite jih! Tri za eno. Odlična znamka.«

Obdarovancu ni preostajalo nič drugega kakor spraviti imenitno darilo. Napravil je zelo posrečen, ne preglobok poklon.

Velikodušni darovalec je stlačil svojo elegantno in obilno telesnost v nizek, krasen avto, stoječ nekaj korakov od portala. Pognal je motor. Fantič z zavitki je stal, sledeč navodilom, poleg avtomobila. Vratar v modrem plašču je držal krožniku podobno čepico spoštljivo ob kolenu. Dama pa še ni bila stopila naprej. Z naglo, malone plaho kretnjo je odprla ročno torbico, vzela iz nje majhno cigaretnico in jo odprla.

»Počakajte,« je dejala tiho Fredu, ki se je v zavesti, da je nepotreben, prav tisti hip pri-